FRIEDRICH SCHILLER

HAYDUTLAR

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN: PINAR DUA DEVECİ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları



Genel Yayın: 5805

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRIEDRICH SCHILLER
HAYDUTLAR

ÖZGÜN ADI
DIE RÄUBER

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN
PINAR DUA DEVECİ

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2022
Sertifika No: 40077

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
NEBİYE ÇAVUŞ

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, NİSAN 2023, İSTANBUL

ISBN 978-625-429-419-8 (CİLTLİ)
ISBN 978-625-429-416-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
UMUT KAĞITÇILIK SANAYİ VE TİCARET LTD. ŞTİ.
KERESTECİLER SİTESİ FATİH CADDESİ YÜKSEK SOKAK NO: 11/1 MERTER
GÜNGÖREN İSTANBUL
Tel. (0212) 637 04 11 Faks: (0212) 637 37 03
Sertifika No: 45162

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr



FRIEDRICH SCHILLER

HAYDUTLAR

ALMANCA ASLINDAN ÇEVİREN:
PINAR DUA DEVECİ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kişiler

MAXIMILLIAN	Hüküm sürmekte olan Moor Kontu
KARL FRANZ	Oğulları
AMALIA VON EDELREICH	
SPIEGELBERG SCHWEIZER GRIMM RAZMANN SCHUFTERLE ROLLER KOSINSKY SCHWARZ	Sefahat düşkünleri, daha sonra haydutlar
HERMANN	Bir soylunun piçi.
DANIEL	Moor Kontu'nun uşağı.
RAHİP MOSER	
BİR PAPAZ	
HAYDUT ÇETESİ	
FİGÜRANLAR	

Olayın geçtiği yer Almanya, süre yaklaşık iki sene.

I. Perde

1. Sahne

(*Frankonya. Moor Şatosu'nun salonu.*)
(*Franz, Yaşlı Moor.*)

FRANZ

İyi misiniz baba? Yüzünüz bembeyaz.

YAŞLI MOOR

Gayet iyiyim oğlum – ne diyecektin bana?

FRANZ

Posta geldi – Leipzig'teki adamımızdan bir mektup.

YAŞLI MOOR

(*Sabırsızlanarak.*)

Oğlum Karl'dan bir haber mi var?

FRANZ

Hı hı! – Öyle. Ama korkarım – bilemiyorum – söylesem mi – sağlığınız? – Gerçekten tam olarak iyi misiniz baba?

YAŞLI MOOR

Suda balık gibiyim! Oğlumdan mı bahsetmiş? – Neden bu endişeye kapıldın? Aynı şeyi iki defa sordun.

FRANZ

Hastaysanız – veya hasta olacağınıza dair en ufak bir şüpheniz varsa, bana müsaade edin – sizinle daha uygun bir zamanda konuşayım.

(*Kendi kendine konuşur gibi.*)

Havadisler hassas bir bünye için uygun değil.

YAŞLI MOOR

Tanrım! Tanrım! Neler duyacağım?

FRANZ

Bırakın önce bir kenara çekileyim ve kaybettiğim kardeşim için acı dolu gözyaşları dökeyim. – Sonsuza dek susmalıydım – çünkü o sizin oğlunuz; sonsuza dek onun ayıbını örtmeliydim – çünkü o benim kardeşim. Fakat size itaat etmek benim ilk ve hazin görevim – bu yüzden beni affedin.

YAŞLI MOOR

Ah Karl, Karl! Bilmez misin ettiklerin baba yüreğine nasıl azap çektirir! Senden gelecek tek bir mutluluk verici haber ömrüme on yıl katar – beni genç bir adam yapardı – ama şimdi, ah – beni mezarıma bir adım daha yaklaştırdı!

FRANZ

Öyleyse yaşlı adam hoşça kalın – bugün hepimiz tabutunuzun başında saçımızı başımızı yolarız.

YAŞLI MOOR

Dur! – Hâlâ atılacak küçük, kısa bir adım daha var – bırak arzusu yerine gelsin!

(*Oturur.*)

Bir babanın günahları üçüncü ve dördüncü nesle bela olur – bırak nihayetine ersin!

FRANZ

(*Mektubu cebinden çıkarır.*)

Adamımızı tanıyorsunuz! Bakın! O bir yalancı, habis, zehirli bir yalancı diyebilmek için sağ elimden bir parmak feda ederdim – kendinize hâkim olun! Mektubu kendinizin okumasına müsaade etmediğim için de beni affedin – henüz her şeyi duymanızın lüzumu yok.

YAŞLI MOOR

Hepsini oku, hepsini – beni koltuk değneklerinden kurtarmış olursun oğlum.

FRANZ

(*Okur.*)

"Leipzig, 1 Mayıs. – Aziz dostum, kardeşinin gidişatı hakkında öğrendiklerimin en ufak bir ayrıntısını dahi senden gizlemeyeceğime dair verdiğim kati sözden dolayı mecbur olmasaydım suçsuz kalemim sana bu zalimliği asla yapmazdı. Bu gibi haberlerin kardeş yüreğini nasıl oyduğunu senden aldığım yüzlerce mektuptan çıkarabiliyorum, bu adi ve alçağın yüzünden" – –

(*Yaşlı Moor yüzünü saklar.*)

Gördünüz mü baba! Size sadece en hafif yerlerini okuyorum – "alçağın yüzünden seni binlerce gözyaşına boğulmuşken görür gibi oluyorum şimdiden," – ah, çağlayan bir nehir gibi bu zavallı yanaklardan aktılar – "şimdiden görür gibi oluyorum; yaşlı, dindar baban ölü gibi bembeyaz kesilmiş" – İsa, Meryem aşkına! Aynen öylesiniz, daha en ufak bir şey bilmediğiniz hâlde!

YAŞLI MOOR

Devam et! Devam!

FRANZ

"bembeyaz kesilmiş, sandalyesinde devrilmiş, ona heceleyerek ilk defa baba denen güne lanet ediyor. Her şeyi açığa çıkarmam mümkün olmadı, sen de bildiğim üç-beş şeyin sadece bir kısmını öğreneceksin. Kardeşin rezalet haddini doldurmuş gibi görünüyor, dehası benimkini aşıyorsa başka, ama en azından ben gerçekten ulaşmayı başardığı noktadan daha ötesini hayal edemiyorum. Kırk bin dukat borçlandıktan sonra," – fena harçlık değil baba! – "zengin bir bankacının kızının bekâretini bozduktan ve kızın mevki sahibi cesur sevgilisini düelloda ölümcül şekilde yaraladıktan sonra dün gece yarısı büyük bir karara vardı ve kendi rezil hayatına çektiği yedi kişiyle birlikte adaletin elinden kaçtı." – Baba? Tanrı aşkına, baba! Nasılsınız?

YAŞLI MOOR

Bu kadarı yeter. – Devam etme oğlum!

FRANZ

Ben sizi koruyorum – "Ardından aranıyor afişleri gönderildi, mağdurlar olanların telafisi için yaygara koparıyor, başına ödül konuldu – Moor adı" – Hayır! Benim çaresiz dudaklarım katiyen babamı öldüremez!

(*Mektubu yırtar.*)

İnanmayın baba! Tek kelimesine inanmayın!

YAŞLI MOOR

(*Acı içinde ağlar.*)

Adım! Benim lekesiz adım!

FRANZ

(*Boynuna sarılır.*)

Rezil, üç kere rezil Karl! Daha çocukken kızların peşinde dolanmasından, sokak çocuklarıyla, sefil serserilerle dağlarda çayırlarda gezip tozmasından, kilisenin önünden bile geçmeyip bir suçlunun hapisten kaçışı gibi kaçmasından ve biz evde en içten dualarla, yüce vaaz kitaplarıyla kendimizi terbiye ederken onun sizden kopardığı fenikleri önüne çıkan ilk dilencinin şapkasına atmasından ben bunu anlamamış mıydım? – Julius Caesar'la Alexander Magnus'un[1] ve diğer kara kâfirlerin maceralarını tövbekâr Tobias'ın hikâyesine tercih etmesinden ben bunu anlamamış mıydım? – İçime doğanları size yüz defa söyledim, çünkü ona olan sevgim bir evlat olarak görevimin sınırlarını hiçbir zaman aşmadı, – bu çocuk hepimizi keder ve utanca sürükleyecek dedim! – Ah Moor adını hiç taşımasaydı! Kalbim onun için böyle sıcak duygularla atmasaydı! Tanrı beni yargıladığında silip atamadığım bu günahkâr sevgiyle itham edileceğim.

YAŞLI MOOR

Ah – benim umutlarım! Benim altından hayallerim!

---

1 Büyük İskender

FRANZ

Çok iyi anlıyorum. Söylediğim hep buydu. Siz hep derdiniz ki bu çocuğun içinde tutuşan, onu her tür gösteriş ve güzelliğin cazibesine karşı duyarlı kılan ateşli ruh; ruhunun gözlerinden yansımasına imkân veren bu açık yüreklilik, bir ızdırapla karşılaştığında ağlayacak kadar yakınlık duyarak eriyip bitmesine sebep olan bu hassasiyet, onu yüz yıllık meşelerin tepesine çıkaran, hendeklerin, setlerin ve akan ırmakların üzerinden uçuran erkekçe cesaret, bu çocukça hırs, bu zapt edilemez inat, babasının biricik evladında filizlenen tüm bu güzel, parıltılı erdemler onu bir gün yakın bir dosta, oturaklı bir vatandaşa, bir kahramana, büyük mü büyük bir adama dönüştürecek. – Bakın şimdi baba! – Ateşli ruhu gelişti, yayıldı, şanlı meyveler verdi. Bakın bu açık yüreklilik nasıl tatlı tatlı edepsizliğe dönüştü; bakın bu hassasiyet yosmalara nasıl şefkatle yanaşıyor, bir Phryne'nin cazibesine ne kadar açık! Bakın bu ateşli deha altı yıl gibi kısa bir sürede kandilinin yağını öyle temiz yakıp tüketti ki yaşayan iskelet gibi dolanırken insanlar gelip utanmadan "c'est l'amour qui a fait ça!"[2] dediler. Ah! Bu cesur, atak aklın planları nasıl şekillendirip uyguladığına bakın, yanında bir kralın ve şefin kahramanlıkları sönük kalır! – Sonunda bu muhteşem filiz tam olgunluğa eriştiği zaman – böyle hassas bir yaşta nasıl kusursuzluk beklenebilir – işte o zaman onu ormanların ulvi sessizliğine yerleşmiş ve yorgun gezginlerin taşıdığı yükü yarı yarıya hafifleten bir topluluğun başına geçmiş olarak görme kıvancını yaşayacaksınız belki baba; belki de mezarınıza girmeden önce yerle gök arasına diktiği abidelere bir hac düzenlersiniz – belki baba, ah baba, babacığım – başka bir ad bulmaya bakın, yoksa Leipzig'teki pazar meydanında soylu oğlunuzun portesini görmüş olan dükkân sahipleri ve sokak çocukları sizi parmaklarıyla gösterecekler.

---

2 "Bunu yapan aşktı!" (Fr.)

YAŞLI MOOR

Sen de mi Franz, sen de mi? Ah benim evlatlarım, nasıl da kalbimi hedef alıyorsunuz!

FRANZ

Görüyorsunuz ben de nüktedan olabilirim, ama nüktelerim akrep iğnesi gibi batar. – Öteki engin zekânın şöhreti dünyanın bir ucundan diğerine yayıladursun; sıkıcı, soğuk, sakil, sıradan bir adam gibi dizinizde oturup yanaklarınızı çimdiklediğinde size onunla aramızdaki zıtlığı ifade edebilen her ne sıfat varsa hepsi olan Franz – o bir gün kendi sınır taşlarının arasında ölecek, çürüyecek ve unutulup gidecek. – Olsun! Soğuk, sıkıcı, sakil Franz ötekine benzemediği için ellerini kavuşturup Tanrı'ya şükreder!

YAŞLI MOOR

Beni affet evladım, bütün hayalleri yıkılan bu babaya yüklenme. Beni Karl'la gözyaşlarına boğan Tanrı, seninle o yaşları gözlerimden silecek Franz'ım.

FRANZ

Evet baba, Franz gözlerinizin yaşını silecek. Franz'ınız hayatını sizinkini uzatmaya adayacak. Sizin hayatınız ne yapacağıma dair her şeyden önce danıştığım kâhin ve her şeyi gözlemlediğim aynadır – sizin kıymetli hayatınız söz konusu ise benim için hiçbir görev ihanet edemeyeceğim kadar kutsal değildir. – Söylediğime inanıyorsunuz, değil mi?

YAŞLI MOOR

Senin daha büyük görevlerin var oğlum. – Benim için yaptıkların ve yapacakların için Tanrı seni kutsasın!

FRANZ

Söyleyin o hâlde – bu oğula benim demek zorunda kalmasaydınız mutlu bir adam olmaz mıydınız?

YAŞLI MOOR

Sus! Sus! Ebe onu kollarıma verdiğinde göğe doğru kaldırıp haykırmıştım: Benden mutlusu var mı?

FRANZ

Böyle demiştiniz. Peki böyle mi oldu? Onun babası değil diye köylülerinizin en basitine bile imreniyorsunuz. – Bu evlada sahip olduğunuz sürece dert sahibi olacaksınız. Bu dert Karl'la birlikte büyüyecek. Bu dert ömrünüzden çalacak.

YAŞLI MOOR

Of! Beni seksen yaşında bir ihtiyara çevirdi.

FRANZ

O hâlde – bu oğlunuzu evlatlıktan reddederseniz?

YAŞLI MOOR

(*Sıçrayarak.*)

Franz! Franz! Ne diyorsun?

FRANZ

Size bu kadar acı çektiren şey ona duyduğunuz sevgi değil mi? Bu sevgi olmasa, sizin için yok sayılır. Bu aykırı, lanet sevgi olmasa sizin için ölmüş – hiç dünyaya gelmemiş olur. Bizi babalar ve oğullar yapan et ve kan değil kalptir. Bu sapkın onu sevmekten vazgeçtiğiniz anda etinizden koparılmışçasına oğlunuz olmaktan çıkacak. Bugüne dek göz bebeğinizdi, ama artık gözünüz sizi rahatsız ediyor, o hâlde onu söküp atın, Kitab-ı Mukaddes böyle söylüyor. İki gözle cehenneme gitmektense tek gözle cennete gitmek yeğdir. Baba ve oğlun birlikte cehenneme gitmesindense evlatsız cennete gitmek yeğdir. İlahi buyruk budur!

YAŞLI MOOR

Oğluma lanet etmemi mi istiyorsun?

FRANZ

Hayır! Kesinlikle hayır! – Oğlunuza lanet etmemelisiniz. Kime oğlum dersiniz? – Siz ona hayat vermişken sizin hayatınızı kısaltmak için elinden geleni ardına koymayana mı?

YAŞLI MOOR

Ah, dediğin fazlasıyla doğru! Bu benim hakkımda bir hüküm. Yerine getirsin diye Tanrı onu yolladı!

FRANZ

Bağrınıza bastığınız oğlunuzun size nasıl evlatlık ettiğini görüyor musunuz? Baba şefkatinizi kullanarak sizi boğuyor, sevginizle sizi öldürüyor, baba yüreğinizi kandırarak sonunuzu getiriyor. Göçüp gittiğiniz zaman mallarınızın sahibi, kendi dürtülerinin efendisi olacak. Baraj yıkılacak ve arzularının nehri özgürce coşabilecek. Kendinizi onun yerine koyun. Aşırılıklarının yoluna acımasızca taş koyan babasını ve kardeşini toprağa vermiş olmayı ne kadar sık diliyordur. Sevgiye sevgiyle karşılık vermek bu mu? Babanın hassasiyetine çocuğun minnettarlığını gösterme şekli bu mu? Bir anın azgın heyecanı uğruna sizin hayatınızın on yılını kurban ederse? Atalarının yedi asırdır lekesiz olan namını bir dakikalık şehvet uğruna tehlikeye atarsa? Bunları yapana oğlum der misiniz? Cevap verin! Oğlum der misiniz?

YAŞLI MOOR

Acımasız bir evlat! Ah! Ama benim evladım! Benim evladım işte!

FRANZ

Ebedî uğraşı babasız kalmak olan en sevgili, değerli evlat. – Bunu anlamayı başarsanız! Gözleriniz açılsa! Hoşgörünüz ahlaksızlıklarını kuvvetlendiriyor, desteğiniz meşruluk kazandırıyor. Laneti şüphesiz onun başından defedeceksiniz, ama kendinize doğru. Cehennemin laneti sizin üzerinize çökecek baba.

YAŞLI MOOR

Adil olur, çok adil! – Hepsi benim suçum, hepsi!

FRANZ

Şehvetin kadehinden içen kaç bin kişi ızdırap çekerek ıslah olmuştur? Her aşırılığa bedensel acının eşlik etmesi ilahi iradenin bir göstergesi değil midir? İnsan zalim şefkatiyle onun yolunu şaşırtmalı mıdır? Bir baba kendisine emanet edilen bu değeri ebediyen mahvetmeli midir?

– Bir düşünün baba, onu bir süre sefalete terk etseniz, gittiği yoldan dönüp kendine çekidüzen vermek zorunda kalmaz mı? Yoksa sefaletin o büyük okulunda bir serseri olarak kalacak ve sonra – yüce bir hikmetin öğütlerini şefkatiyle yerle bir eden o babanın vay hâline! – Ne diyorsunuz baba?

YAŞLI MOOR

Ona yazacağım, elimi üzerinden çektiğimi söyleyeceğim.

FRANZ

Bu yerinde ve akıllıca olur.

YAŞLI MOOR

Bir daha gözüme görünmemesini.

FRANZ

Bunun iyileştirici bir etkisi olacaktır.

YAŞLI MOOR

(*Şefkatle.*)

Değişeceği güne kadar.

FRANZ

Haklısınız, çok haklısınız – Ama ya ikiyüzlü maskesini takarak gelip merhamet etmeniz için ağlar, bağışlamanız için ikna eder ve ertesi gün gidip fahişelerinin koynunda zayıflığınızla alay ederse? – Hayır baba! Vicdanı ona doğruyu gösterdiğinde kendi arzusuyla geri dönecektir.

YAŞLI MOOR

Bunu ona hemen yazmak istiyorum.

FRANZ

Bir saniye! Bir şey daha söyleyeceğim baba! Korkarım öfkeniz kaleminizi onun kalbine saplanacak çok sert sözler yazmaya itebilir – ayrıca – onu hâlâ kendi elinizle yazdığınız bir mektuba değer bulmanızdan affetmeye hazır olduğunuz anlamını çıkarmaz mı sizce? Bu yüzden yazma işini bana bıraksanız daha iyi olur.

YAŞLI MOOR

Peki, sen yaz oğlum. – Ah, zaten benim kalbim dayanmazdı! Ona yaz – –

FRANZ

(*Hızla.*)

Anlaştık o hâlde?

YAŞLI MOOR

Ona de ki binlerce kanlı gözyaşı döktüm, binlerce uykusuz gece – ama oğlumu umutsuzluğa düşürme!

FRANZ

Yatağa uzanmak istemez misiniz baba? Bu konu sizi çok sarstı.

YAŞLI MOOR

Ona de ki baba yüreği – tekrar söylüyorum, oğlumu umutsuzluğa düşürme.

(*Üzgün, çıkar.*)

FRANZ

(*Arkasından gülerek bakar.*)

Metin ol ihtiyar, onu bir daha asla bağrına basamayacaksın, o yol cennetten cehenneme giden yol gibi kapalı. – Sen daha bunu isteyebileceğini bile düşünmezken onu kollarından koparmışlardı. – İşi buraya kadar getirmişken demir zincirlerle bağlı bile olsalar oğlu babasının yüreğinden ayıramamak için zavallı bir beceriksiz olmam lazım. Etrafına aşamayacağı sihirli bir lanet çemberi çizdim. – Yolun açık olsun Franz! Babasının göz bebeğinden kurtuldun! – Orman aydınlandı. Bu kâğıtların hepsini yok etmeliyim, biri kolayca el yazımı tanıyabilir!

(*Yırtık mektup parçalarını toparlar.*)

Keder ihtiyarı yakında götürür – ve hayatının yarısına mal olsa bile bu Karl'ı Amalia'nın da kalbinden sökeceğim.

Doğaya kızmakta haklıyım ve şerefim üzerine yemin ederim, hakkım olanı alacağım. – Annemin rahminden ilk çıkan neden ben değilim? Neden tek değilim? Neden bu çirkinlik yükü benim omuzlarımda? Neden başkasının değil de benim? Sanki beni doğururken artıklardan

başka bir şey koymamış gibi. Neden özel olarak bana bir Laponyalı burnu verildi? Ya bu zenci ağzı neden bende? Bu Hotanto gözleri? Bütün insan ırkları içinde en gudubet olanlardan bir hamur yapıp fırına atıp beni çıkardığını düşünüyorum gerçekten. Ah cinayet ve ölüm! Ötekine bahşedip benden esirgeme hakkını ona kim verdi? Biri daha ortaya çıkmadan önce bunun için ona yaltaklanmış olabilir mi? Ya da daha var olmadan, onu küstürmüş? Neden bu kadar taraflı bir iş çıkardı?

Hayır! Hayır! Ona haksızlık ediyorum. Bize bir keşfetme ruhu verdi, bizi dünyanın, bu büyük okyanusun kıyısına çıplak ve çaresiz oturttu. – Yüzebilen yüzsün, fazla hantal olan da batıp gitsin! Bana başka hiçbir şey katmadı, kendimi neye çevireceğim artık benim bileceğim iş. Herkesin en büyüğünden en küçüğüne her konuda eşit hakkı vardır, iddia iddiayla, dürtü dürtüyle, güç güçle yenilir. Hak galip gelenindir ve gücümüzün sınırları yasalarımızı belirler.

Elbette dünyayı döndürmek için kabul edilmiş belli toplumsal anlaşmalar var. Dürüst bir ad! – Nasıl harcayacağını bilenin ustaca tüccarlık edebileceği, gerçekten değerli bir sikke. Vicdan, – evet kesinlikle! Serçeleri kiraz ağaçlarından kaçırmaya yarayan becerikli bir korkuluk! – Hem de icabında iflas edeni bile kurtarabilecek kadar iyi yazılmış bir senet.

Aslında zekilerin daha rahat yaşaması için aptalları saygılı, avam tabakasını da kontrol altında tutmaya yarayan çok övgüye değer kurumlar. Doğrusu gülünç kurumlar! Tavşanlara engel olsun diye köylülerimin tarlalarının etrafına çektikleri çitlere benziyor. – Aman bir tavşan bile giremesin! – Oysa soylu efendi yağız atını mahmuzlar ve büyüyen ekinin üstünden süzülerek dörtnala geçer.

Zavallı tavşan! Tavşanın bu dünyada oynamak zorunda olduğu rol doğrusu berbat bir rol. – Fakat soylu efendinin tavşanlara ihtiyacı var!

Öyleyse bunu hemen geçelim! Hiçbir şeyden korkmayan, herkesi korkutandan daha az kuvvetli değildir. Şimdilerde pantolona keyfine göre sıkıp gevşettiğin kemer takmak moda. Biz de son modaya uygun, gerektiği zaman rahatça gevşetebileceğimiz bir vicdan diktirmek istiyoruz. Bunun için ne yapabiliriz? Terziye gidin! Kan bağları hakkında en sakin aile adamının bile kafasını kızdıracak kadar çok gevezelik işittim. – Bu senin kardeşin! – Manası: Seninle aynı fırından çıktı – o yüzden senin için kutsal olmalı! – Bedenlerin yakınlığından ruhların uyumuna, bir evi paylaşmaktan bir hissiyatı paylaşmaya, aynı yemeği yemekten aynı şeylere ilgi duymaya ulaşmanın, bu tehlikeli sonucun, gülünç çıkarımın bir defa farkına varın. Devamı da var – o senin baban! O sana hayat verdi, sen onun etinden kemiğindensin – o yüzden senin için kutsal olmalı! Yine zekice bir çıkarım! Fakat sormak isterim, beni niçin yarattı? Daha ben ortada yokken bana sevgisinden olamaz herhâlde? Yaratmadan önce tanıyor muydu beni? Ya da yaratırken beni mi diledi? Ne olacağımı biliyor muydu? Bunu kabul etmesini tavsiye etmem, yoksa beni yine de yarattığı için onu cezalandırmak isterim! Bir erkek olduğum için ona teşekkür mü borçluyum? Beni bir kadın yapmış olsaydı ondan şikâyetçi olamayacağıma göre? Temelinde benliğime saygı duymayan bir sevgiyi kabul edebilir miyim? Benliğime saygının benim varlığımla oluşması gerekirken, mevcudiyeti ön şart olabilir mi? O zaman kutsallık bunun neresinde? Belki de sayesinde var olduğum eylemin kendisinde. Sanki bu eylem hayvani arzuları tatmin etmek için gerçekleşen hayvani bir süreçten başka bir şeymiş gibi! Yoksa bedeli et ve kan olmasa insanın seve seve ortadan kalkmasını dileyeceği, kati bir ihtiyaçtan ibaret olan bu eylemin sonucunda mı saklı acaba? Beni seviyor diye ona güzel sözler mi söylemeliyim? Ne kadar

çirkin olursa olsun eserlerine hayran olan bütün sanatçıların gözde günahı kibirdir. – Bakın, çekingenliğimizi suistimal etmek için kutsal bir sisle örttüğünüz numaranın aslı bu. Beni de bunlarla çocuk gibi oynatmanıza müsaade mi etmeliyim?

Haydi o zaman! Cesaretle iş başına! – Etrafımda buranın efendisi olmama engel ne varsa yok etmek istiyorum. Efendi olmalıyım ki güzellikle ulaşamayacağım ne varsa zorla elde edeyim.

(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Saksonya sınırlarında bir han.*)
(*Karl von Moor bir kitaba gömülmüş. Spiegelberg masada içiyor.*)

KARL VON MOOR

(*Kitabı kenara kaldırır.*)

Plutarch'ımda büyük insanları okudukça bu mürekkep lekeleriyle dolu çağdan tiksiniyorum.

SPIEGELBERG

(*Onun önüne de bir kadeh koyar ve içer.*)

Josephus'u okumalısın.

MOOR

Prometheus'un parlayan kıvılcımı söndü, şimdi onun yerine öğütülmüş kibrit otu alevi kullanılıyor – pipo tütününü bile yakmayan bir tiyatro ateşi. Sıçan gibi Herkules'in topuzuna üşüşürler, kafataslarının iliği kuruyana kadar testislerinde ne var diye incelerler. Bir Fransız rahip Alexander ürkek bir tavşandı diye anlatır, veremli bir profesör her lafında burnuna bir amonyak şişesi dayayarak güç hakkında ders verir. En ufak zorlukta bayılan herifler Hannibal'ın taktiklerini eleştirir –

ağzı süt kokan çocuklar Cannae Katliamı'ndan alıntılar yapar ve Scipio'nun zaferleri hakkında mızmızlanırlar, çünkü onları tercüme etmeleri gerekir.

SPIEGELBERG

Tam bir İskenderiyeli gibi zırvaladın.

MOOR

Savaş alanında döktüğünüz terin müthiş karşılığı olarak şimdi liselerde yaşıyorsunuz ve ölümsüzlüğünüz birinin kitap kemerinde oradan oraya zahmetle taşınıyor. Nürnbergli bir bakkal tarafından zencefilli çöreğe sarılmak ya da şansınız yaver giderse Fransız bir trajedi yazarı tarafından tahtalara çakılıp, iplerle çekilip oynatılmak, dökülen kanınız için ne kıymetli bir karşılık. Ha ha ha!

SPIEGELBERG

(İçer.)

Josephus'u oku, rica ediyorum.

MOOR

Yazıklar olsun! Geçmiş işleri geviş getirmekten, antik çağın kahramanlarını yorumlaya yorumlaya derilerini yüzmekten ve trajedilerle mahvetmekten başka bir işe yaramayan bu tembel, hadım edilmiş yüzyıla yazıklar olsun. Belinde kuvvet kalmadı ve artık insanların üremesi için bira mayasının yardımı gerekiyor.

SPIEGELBERG

Çay kardeşim, çay!

MOOR

Sağlıklı doğaya saçma geleneklerle barikat kurarlar; bir kadehi boşaltmaya dahi yürekleri yok, çünkü onunla sağlığa içmek zorundalar – onları Tanrı katında övsün diye ayakkabı boyacısına yaltaklanırlar ve soytarıdan çekinceleri olmadığından ona zorbalık ederler. Bir öğle yemeği için birbirlerini göklere çıkarırlar ve bir şiltenin fiyatı mezatta artmasın diye birbirlerini zehirlemeye kalkarlar. Kiliseye gitmeye yeterince gayret etmeyen Saduki'yi kı-

narlar ve sunakta Yahudi gibi alacakları faizi hesaplarlar – elbiselerini yayıp sergilemek için diz çökerler – rahipten gözlerini ayırmazlar ki peruğunu nasıl kıvırdığını görebilsinler. – Kanayan bir kaz görsünler baygınlık geçirirler ve rakipleri borsada batınca el çırparlar. – – "Sadece bir gün daha" – diye samimiyetle ellerini sıkışım – boşuna! – Tıkın köpeği deliğe! – Yakarışlar! Yeminler! Gözyaşları!

(*Ayağını yere vurarak.*)

Şeytan alsın!

SPIEGELBERG

Hem de birkaç bin sefil dukat için –

MOOR

Hayır, bunu düşünmek istemiyorum. Bedenimi bir korseyle sıkmalı ve irademi kanunlarla bağlamalıyım. Bir şey kartalın uçuşu olabilecekken yasa onu salyangozun sürünmesine indiriyor. Yasa henüz büyük bir adam yaratmadı, oysa özgürlük müthiş devler doğuruyor. Bir tiranın karın zarına kendini hapsedenler midesinin suyuna gider ve gazıyla uğraşırlar. – Ah Hermann'ın[3] ruhu, hâlâ küllerinde parlıyor! Beni benim gibi adamlardan oluşan bir ordunun başına geçirin de görün, Almanya öyle bir cumhuriyet olur ki yanında Roma ve Sparta rahibe manastırı gibi kalır.

(*Kılıcını masaya atar ve ayağa kalkar.*)

SPIEGELBERG

(*Yerinden fırlayarak.*)

Bravo! Bravissimo! Beni tam konuya getiriyorsun. Çoktandır aklımda olanı kulağına söylemek istiyorum Moor, benimle bunu yapacak adam sensin. – İç kardeşim, iç – Yahudi olsak ve krallığı tekrar masaya koysak nasıl olurdu?

---

3 Arminius Armen (MÖ 17/18-MS 21), Varus Savaşı'nda Roma ordusunu yenilgiye uğratan bir kabile şefi. Germanicus'un Ren'in doğusunda kalan Cermen topraklarını işgal etme çabalarını engellemiştir.

MOOR

(*Ağız dolusu güler.*)

Ha! Şimdi anlıyorum – şimdi anlıyorum – berber seninkini çoktan aldı diye sünnet derisi demode olsun istiyorsun?

SPIEGELBERG

Seni tembel teneke! Elbette çoktan kusursuz bir şekilde sünnet oldum. Fakat çok akıllıca ve cesur bir plan değil mi, söylesene? Dünyanın dört bir yanına bir manifesto yollarız ve domuz eti yemeyen herkesi Filistin'e çağırırız. Sonra tetrark Hirodes'in[4] büyük atam olduğunu inandırıcı belgelerle kanıtlarım, vesaire vesaire. Karaya dönüp Kudüs'ü tekrar inşa edebildiklerinde bir Viktoria[5] doğacak dostum. Şimdi sıra demir hâlâ sıcakken Türkleri Asya'dan temizlemekte. Lübnan'dan kesilen sedir ağaçlarıyla gemiler inşa edilir ve bütün halk eski örgülerle, tokalarla Yahudi pazarlığı yapar. Bu sırada –

MOOR

(*Gülümser ve elinden tutar.*)

Yoldaş! Bu ahmakça şakalar bitsin artık.

SPIEGELBERG

(*Şaşkınlıkla.*)

Yuh! Hayırsız evlat[6] rolünü oynamak istiyor olamazsın! Üç kâtibin emir defterine artık yılda yazacağından fazlasını kılıcıyla suratlara çizmiş olan senin gibi bir herif! Sana büyük köpek cenazesini hatırlatmam mı lazım? Hah! Ne yaşadığını gözlerinin önüne getirsem yeter ve başka hiçbir şeyden etkilenmeyecek olsan bile bu seni ateşler. Kolejli beylerin köpeğini bacağından nasıl vurdurttuklarını ve senin öcünü almak için bütün şehirde oruç ilan ettiğini ha-

---

4 Tetrarşi: Dörtlü yönetim. Romalıların MS 3. yüzyıl sonlarında devleti daha kolay idare edebilmek için uyguladıkları hükümet sistemi. Hirodes Celile'nin yöneticisi olan tetrark. *Kitab-ı Mukaddes*, Luka 3:1.

5 Viktoria: Roma mitolojisinde zafer tanrıçası, Yunan mitolojisinde Nike.

6 *Kitab-ı Mukaddes*'e gönderme, Luka 15:11-32

tırlıyor musun? Herkes fermanına gülüp geçmişti. Fakat sen zaman kaybetmeden bütün Leipzig'teki etleri satın aldırdın, sekiz saat içinde çevredeki hiçbir yerde kemirecek kemik bile kalmadı ve balık fiyatları yükselmeye başladı. Yargıç ve vatandaşlar intikam diye fısıldaşıyordu. Biz bin yedi yüze yakın yeni yetme, başımızda sen, peşimizde kasap, terzi, bakkal, hancı, berber ve bütün esnaf, içimizden birinin saçının tek bir teline zarar gelirse şehri talan ederiz diye ant içtik. Olay Hornberg top atışı[7] gibi bitti ve asık suratlarla gitmek zorunda kaldılar. Bir kurul kuracak kadar doktor çağırttın ve köpeğe reçete yazacak olana üç dukat teklif ettin. Beylerin fazla gururlu davranıp reddedeceklerinden endişe ediyorduk ve onları zorlamaya hazırdık. Fakat buna gerek kalmadı, beyler üç dukat için yumruklaştı, para üç batzene indi, bir saat içinde on iki reçete yazıldı, ardından hayvan kısa sürede telef oldu.

MOOR

Rezil herifler!

SPIEGELBERG

Cenaze alayı bütün ihtişamıyla düzenlendi, köpeğin etrafında toplanan müthiş kalabalık ağıtlar yaktı ve bin kişi bütün gece, köpek gömülene kadar bir elimizde fener, bir elimizde meç, çalan çanlar eşliğinde şehri dolaştık. Ardından gün ağarana dek süren bir ziyafet verildi, herkese içten başsağlığı dilekleri için teşekkür ettin ve etin yarı fiyatına satılmasını buyurdun. Mort de ma vie,[8] orada sana fethedilmiş bir kaledeki garnizon gibi saygı duyduk –

MOOR

Peki bununla bu kadar övünmekten utanmıyor musun? Bu serseriliklerden utanacak kadar bile hayân kalmadı mı?

---

7 Öncesinde abartıyla duyurulan bir olayın beklenen sonuca varmadan sona ermesini ifade eden bir deyim. Tarihçilere göre deyime kaynaklık eden olay gerçek değildir, geçtiği rivayet edilen yer bugünkü Baden-Württemberg eyaletindeki Hornberg kentidir.

8 Hayatımın ölümü. (Fr.)

SPIEGELBERG

Haydi haydi! Sen bildiğimiz Moor değilsin. Kaç kere elinde şişeyle yaşlı pintiye sardığını, elinden geldiği kadar para toplayıp biriktirmesini, çünkü kafayı bulmak istediğini söylediğini hatırlıyor musun? – Hatırlıyor musun? Ha? Hatırlıyor musun? Seni uslanmaz adi palavracı! Bunlar erkekçe, asilce laflardı, ama –

MOOR

Bana bunu hatırlattığın için sana lanet olsun! Bunları söylediğim için bana da lanet olsun! Fakat sadece şarabın dumanındandı ve dilimin attığı palavraları kalbim duymadı.

SPIEGELBERG

(*Kafasını sallar.*)

Hayır! Hayır! Hayır! Olamaz. Mümkün değil kardeşim, ciddi olamazsın. Söyle canım kardeşim, seni bu hâle getiren yokluk değil mi? Gel sana biraz çocukluk yıllarımdan bahsedeyim. Evimin yakınlarında en az sekiz fit genişliğinde bir hendek vardı, bütün oğlanlar iddiaya girer, üzerinden atlamaya çalışırdık. Fakat boş bir çabaydı. Küt! Yere yapışırdın, tepende ıslıklar ve kahkahalar kopardı, bir de üzerine kar topları yağardı. Yine evimin yakınlarında bir avcının köpeği zincire bağlı yatardı, öyle vahşi bir canavardı ki kızlar dikkatsizlik edip biraz fazla yakınından geçse şimşek gibi eteklerinin ucundan kapardı. Mümkün olan her şekilde köpeğe sataşmak en büyük eğlencemdi, canavarın zehir gibi gözlerini bana diktiğini ve yapabilecek olsa üzerime saldırmaya can attığını gördükçe gülmekten çatlardım. – Ne oldu? Bir keresinde yine aynı şeyi yapıyordum, kaburgasına taşı öyle sert fırlattım ki öfkeyle zincirini kopardı ve üzerime atıldı, ben de fırtına gibi topuklayıp kaçtım. – Bin defa lanet olsun! Karşımda o uğursuz hendek. Ne yapmam lazım? Köpek peşimde ve öfkeli, o yüzden hemen karar verdim – hız

aldım – hendeğin üzerinden atladım. Bu atlayışa bedenimi ve hayatımı borçluyum; o canavar beni paramparça ederdi.

MOOR

Peki şimdi neye yarıyor bu anlattığın?

SPIEGELBERG

Şuna – yoklukta güçlerin nasıl büyüdüğünü görmeni sağlamaya. Bu sebeple işler çığırından çıksa bile endişeye kapılmıyorum. Cesaret tehlikeyle büyür, güç baskı karşısında yükselir. Kader yolumu böyle kestiğine göre beni büyük bir adam yapmak istiyor olmalı.

MOOR

(*Sinirle.*)

Hâlâ cesaret etmemiz gereken ve henüz yapmadığımız ne var bilmiyorum.

SPIEGELBERG

Yani? – Yeteneğinin boşa gitmesine izin mi vermek istiyorsun? Cevherini gömmek? Leipzig'teki taşkınlıklarının insan zekâsının sınırlarını belirlediğini mi düşünüyorsun? Gel önce bir dünyaya açılalım. Paris ve Londra! – Dürüst bir adamın adını taşıyorsan selam verdiğin gibi tokat yiyeceğin yerler. Öte yandan zanaatını büyük ölçekte uyguladığın zaman ruhun bayram eder. – Ağzın açık kalır! Gözlerin fal taşı gibi açılır! Bekle ve nasıl imza taklit edilir, nasıl hileli zar yapılır, nasıl kilit açılır, bavulların içi nasıl boşaltılır – hepsini Spiegelberg'ten öğren! Doğrudan şaşmayacağım diye aç kalan alçağı en yakın darağacına çekmek lazım.

MOOR

(*Dalgın.*)

Nasıl? Daha da ileri mi götürdün acaba?

SPIEGELBERG

Sanırım bana güvenmekte zorlanıyorsun. Dur, önce bir ısınayım, önümüzdeki haftalarda çılgın zekâm kendini

gösterdiğinde mucizelere tanık olacaksın, küçücük beynin kafatasının içinde takla atacak. –

(*Ayağa kalkar, coşkulu.*)

İçim nasıl aydınlanıyor! Ruhumda büyük düşünceler doğuyor! Yaratıcı kafatasımın içinde dev planlar mayalanıyor. Lanet olası rehavet!

(*Alnına vurarak.*)

Bugüne dek güçlerimi zincirlere vuran, gelişmemi engelleyen ve zorlaştıran rehavet; uyandım ve kim olduğumu hissediyorum – kim olmam gerektiğini!

MOOR

Sen bir budalasın. Şarap beynini ele geçirmiş, gösteriş yapıyor.

SPIEGELBERG

(*Daha coşkulu.*)

Spiegelberg diyecekler, sihirbaz mısın Spiegelberg? General olmaman çok yazık Spiegelberg diyecek kral, Avusturyalıları bir iğne deliğinden kovardın. Bu adamın tıp okumamış olması büyük sorumsuzluk, yeni bir guatr ilacı keşfederdi diye doktorların feryatlarını duyabiliyorum. Ah ah! Maliye dalına niye yönelmedi diye Sullyler kabinelerinde iç çekecek, bir sihir yapıp taşı Louisdor'a[9] dönüştürürdü diyecekler. Doğudan batıya Spiegelberg adı yankılanacak ve Spiegelberg kanatlarını açıp şöhret tapınağına en yüksekten uçarken siz korkaklar, siz sürüngenler, siz çamura batacaksınız.

MOOR

Yolun açık olsun! Rezalet sütunlarının üzerinde şöhretin zirvesine yüksel. Baba toprağımdaki ağaçların gölgesinde, Amalia'mın kollarında daha asil bir haz beni çağırıyor. Geçen hafta af dileyerek babama yazdım, ondan en ufak ayrıntıyı bile saklamadım; çünkü içtenliğin olduğu yerde şefkat ve yardım da vardır. Vedalaşalım Moritz.

9 İlk olarak XIII. Louis tarafından bastırılan çeşitli sikkeler.

Bugün birbirimizi göreceğimiz son gün. Posta geldi. Babamın affı çoktan bu surların içinde.

(*Schweizer, Grimm, Roller, Schufterle ve Razmann girerler.*)

ROLLER

İzimizi bulduklarından sizin de haberiniz var mı?

GRIMM

Her an yakalanabileceğimizden?

MOOR

Şaşırmadım. Her şey olacağına varır! Schwarz'ı görmediniz mi? Bana gelen bir mektuptan bahsetmedi mi?

ROLLER

Epeydir seni arıyordu, galiba öyle bir şey için.

MOOR

Nerede o, nerede?

(*Aceleyle gitmek ister.*)

ROLLER

Dur! Onu buraya çağırdık. Titriyor musun? –

MOOR

Titremiyorum. Neden titreyeyim ki? Yoldaşlar! Bu mektup – benimle birlikte sevinin! Dünyanın en mutlu adamı benim, neden titreyeyim?

(*Schwarz girer.*)

(*Moor ona doğru fırlar.*)

Kardeşim, kardeşim, mektubu ver! Mektubu!

SCHWARZ

(*Mektubu verir, Moor hemen açar.*)

Neyin var? Yüzün kireç gibi oldu?

MOOR

Kardeşimin el yazısı.

SCHWARZ

Spiegelberg neyin peşinde?

GRIMM

Herif saçmalıyor. Aziz Vitus Dansı'ndaymış gibi hareketler yapıyor.

SCHUFTERLE

Kafası gelgitli. Sanırım şiir yazıyor.

RAZMANN

Spiegelberg, hey Spiegelberg! – Hayvan duymuyor.

GRIMM

(*Onu sarsar.*)

Dostum! Rüya mı görüyorsun, yoksa – ?

SPIEGELBERG

(*Bütün bu süre boyunca odanın bir köşesinde sanki bir şey planlıyormuş gibi pandomim yaparken bir anda yerinden sıçrar.*)

La bourse ou la vie![10]

(*Schweitzer'ı boğazından yakalar, Schweitzer onu soğukkanlılıkla duvara fırlatır.*)

(*Moor mektubu düşürür ve koşarak çıkar. Herkes irkilir.*)

ROLLER

(*Arkasından.*)

Moor! Nereye Moor? Ne oldu?

GRIMM

Nesi var, nesi var? Ceset gibi bembeyazdı.

SCHWEIZER

Güzel haberler olmalı! Görelim bakalım!

ROLLER

(*Mektubu yerden alır ve okur.*)

"Talihsiz kardeşim!" Tuhaf bir başlangıç. "Sana kısaca umutlarının boşa çıktığını haber vermek zorundayım. – Babamızın dediğine göre utanç verici davranışların seni nereye götürüyorsa oraya gitmeliymişsin. Ayrıca saçların kartal tüyleri gibi uzayıp tırnakların pençe gibi olana dek kulesinin zindanında su ve ekmeğe talim etmeye hazır olmadıkça ayaklarına da kapansan merhamet göstermesini umut etmemeni söylüyor. Bunlar kendi sözleri. Mektubu

10 Ya cüzdanın ya hayatın! (Fr.)

kapatmamı emrediyor. Sonsuza kadar hoşça kal. Senin için çok üzgünüm. – Franz von Moor"

SCHWEIZER

Şeker gibi tatlı bir küçük kardeş! Gerçekten! – Adi herifin adı Franz mı?

SPIEGELBERG

(*Usulca yanaşarak.*)

Su ve ekmekten bahsediliyor. Ne güzel hayat! Ben size farklı bir şey hazırladım! Hepinizin adına ben düşünmek zorunda kalıyorum diye hep demiyor muyum?

SCHWEIZER

Kalın kafalı ne diyor? Hepimizin adına eşek mi düşünecekmiş?

SPIEGELBERG

Büyük bir tehlikeye atılmaya yüreğiniz yoksa hepiniz korkak tavşanlar, topal köpeklersiniz!

ROLLER

Peki öyle olalım, haklısın – fakat senin cesaretin bizi bu lanet durumdan kurtaracak mı? – Ha, kurtaracak mı?

SPIEGELBERG

(*Gururlu bir kahkahayla.*)

Zavallı herif! Bu durumdan kurtulmak? Hah! Hah! Hah! – Bu durumdan kurtulmak? – Yüksük kadar beynin bundan ötesine çalışmıyor mu? Bu kadarıyla kısrağını ahıra sokuyorsun? Kalkışacağı sadece buysa Spiegelberg işe yaramazın teki olmalı. Kahramanlara dönüştürecek sizi diyorum, baronlara, prenslere, tanrılara dönüştürecek!

RAZMANN

Bir seferde ne kadar çok şey öyle! Fakat şüphesiz insanın boynunu kıracak cinsten bir iş olacak, en azından bir kelleye mal olacak.

SPIEGELBERG

Cesaretten başka hiçbir şeye mal olmayacak, çünkü zekâ gerektiren ne varsa tamamen üstleniyorum. Cesaret di-

yorum Schweizer, cesaret! Roller, Grimm, Razmann, Schufterle! Cesaret! –

SCHWEIZER

Cesaret? Tek gereken buysa – yeterince cesaretim var, yalın ayak cehennemin ortasından yürüyecek kadar.

SCHUFTERLE

Yeterince cesaretim var, hazırlanmış darağacının altında zavallı bir günahkâr uğruna şeytanın ta kendisiyle güreşecek kadar.

SPIEGELBERG

Hah işte böyle! Cesaretiniz varsa gelin şunu söyleyin: Hâlâ kaybedecek bir şeyim var, kazanacağım hiçbir şey yok!

SCHWARZ

Doğru, daha kazanamadıklarımı kaybedersem kaybedecek çok şeyim olurdu!

RAZMANN

Evet, şeytan götürsün! Kaybedemeyeceğim bir şeyi kazanmak istesem, kazanacak bir şeylerim olurdu!

SCHUFTERLE

Emaneten üzerimde taşıdıklarımı kaybedecek olsam, yarına kaybedecek başka hiçbir şeyim kalmazdı.

SPIEGELBERG

Öyleyse!

(*Herkesin ortasına geçer, buyurgan bir tonla.*)

Alman kahramanların kanından damarlarınızda hâlâ bir damla varsa – gelin! Bohemya Ormanları'na ineceğiz, orada bir haydut çetesi oluşturacağız ve – neden ağzınız açık bakıyorsunuz? Bir parça cesaretiniz de çoktan uçup gitti mi?

ROLLER

Darağacını görmezden gelen ilk babayiğit sen değilsin elbet – yine de – zaten başka ne seçeneğimiz kaldı ki?

SPIEGELBERG

Seçenek mi? Ne? Seçeceğiniz hiçbir şey yok! Kıyamet borusu ötene kadar borçlular zindanında çürümek mi

istiyorsunuz? Bir parça kuru ekmek uğruna çapa ve kürekle kendinizi paralamak mı istiyorsunuz? İnsanların pencereleri altında balatlar söyleyerek ufak bir sadaka koparmaya çalışmak mı istiyorsunuz? Yoksa davul derisi üzerine ant mı içeceksiniz? – Üstelik kimsenin suratlarınıza güvenip güvenmeyeceği bile belli değil. – Sonra orada despot bir onbaşının kafası bozuk diye Araf'a borcunuzu önceden mi ödeyeceksiniz? Çalan davulun ritmine göre mi yürüyeceksiniz, yoksa galyot cennetinde Vulkan'ın bütün demir yığınını arkanızda mı sürükleyeceksiniz? Bakın bunlardan seçeceksiniz, işte bütün seçenekleriniz bunlar!

ROLLER

Spiegelberg pek haksız değil. Ben de kendi planlarımı yaptım, ama sonunda aynı yere çıkıyor. Oturup bir cep kitabı ya da almanak benzeri bir şey hazırlasak ve şimdiki modaya uyarak groschen[11] karşılığı eleştiriler yazsak nasıl olur diye düşündüm.

SCHUFTERLE

Hayda! Benim projelerimi tahmin ediyorsunuz. Ben de kendi kendime düşünüyordum, bir pietist olsam ve haftada bir ayin düzenlesem nasıl olurdu?

GRIMM

On numara! Eğer o tutmazsa ateist olunur! Dört İncil'e saydırırdık, kitabımızı işkenceciye yaktırırdık, böyle hızla yükselirdik.

RAZMANN

Veya yeniden Fransızları savaş alanına çekebiliriz. – Tanıdığım bir doktor var, kapısının üzerindeki epigramın dediği gibi kendine saf cıvadan bir ev inşa etti.

SCHWEIZER

(*Kalkar ve Spiegelberg'e elini uzatır.*)

Moritz büyük adamsın! – Ya da kör domuz bir meşe palamudu buldu.

---

11 Avrupa'nın belli bölgelerinde kullanılan gümüş sikke, kuruş.

SCHWARZ

Mükemmel planlar! Onurlu meslekler! Büyük zekâlar nasıl da benzeşiyor! Şimdi tek eksik fahişe ve pezevenk olup bekâretimizi pazara sürmemiz.

SPIEGELBERG

Saçmalık! Saçmalık! Bunların hemen hemen hepsinin bir insanda var olmasına engel olan nedir? Planım sizi daima en yüksek mertebeye çıkaracak, böylece şöhret ve ölümsüzlüğe sahip olacaksınız! Bakın zavallılar! Olabildiğince ileriyi düşünmek lazım! Şöhreti, unutulmaz olmanın vereceği tatlı hissi! –

ROLLER

Ve dürüst insanlar listesinin en başında olmayı! İş dürüst bir adamı bir düzenbaza dönüştürmeye gelince ağzı senden daha iyi laf yapan yok Spiegelberg. – Fakat Moor nerede kaldı, bilen var mı?

SPIEGELBERG

Dürüstlük mü diyorsun? Şu anda olduğundan daha mı az dürüst olacağını düşünüyorsun? Senin için dürüstlük ne demek? Tatlı uykularını kaçıran dertlerinin üçte birinden zenginleri kurtarmak, zulalanmış parayı dolaşıma sokmak, mülkiyet eşitliğini tekrar sağlamak, tek kelimeyle altın çağı geri getirmek, Tanrı'nın sinir bozucu beleşçilerden kurtulmasına yardım etmek; onu savaştan, vebadan, değerli vaktini harcayıp doktor çağırmak zahmetinden esirgemek – ben bunlara dürüstlük derim anlıyor musun, buna kaderin ellerinde kıymetli bir araç olmak derim – ve yediğin her yemekte şu düşünceyle memnun olmaya: kurnazlığın, aslan gibi cesaretin, gece nöbetlerin sana küçükten büyüğe herkesin saygısını kazandırdı –

ROLLER

Nihayetinde de fırtınaya, rüzgâra direnerek, güneş, ay ve diğer tüm sabit yıldızların altında süzülen yaşlı zaman babanın doymak bilmez midesine karşı koyarak canlıy-

ken göklere, asil arzuların cezbettiği akılsız cennet kuşlarının ilahi konserlerini verdiği, kuyruklu meleklerin en kutsal Sanhedrin Konseyi'ni topladığı cennete yükselmeyi. Öyle değil mi? – Üstelik krallar ve hükümdarlar Jupiter'in kraliyet kuşunu misafir etme onuruna sahip olabilmek için güvelere ve solucanlara yem olurken. – Moritz, Moritz, Moritz! Dikkat et! Üç bacaklı hayvana dikkat et![12]

SPIEGELBERG

Bu seni korkuttu mu tavşan yürek? Dünyayı ıslah edebilecek böyle ne evrensel dehalar leş çukurunda çürüdü ve yüz yıllar, bin yıllar boyunca onlardan bahsedilmedi. Oysa tarihçisi ardıllık basamaklarındaki boşluklardan çekinmese ve yayıncının parasını nakit ödediği kitabı bu sayede birkaç octavo kazanmasa tarihte nice kral ve elektörün üzerinden atlanırdı. – Sonra gezgin seni böyle rüzgârda bir oraya bir buraya savrulurken gördüğünde – beyninde su kalmamış herhâlde diye kendi kendine homurdanacak ve yaşadığı zor zamanlar yüzünden iç geçirecek.

SCHWEIZER

(*Omzuna vurur.*)

İyi dedin Spiegelberg! İyi dedin! Ne halt etmeye burada dikilip oyalanıyorsunuz?

SCHWARZ

Buna namussuzluk da denir. – Sonra ne olacak? İnsan hiçbir horozun ötmediği Acheron'dan sakince geçebilmek için ne olur ne olmaz diye yanında biraz barut taşıyamaz mı? Hayır, Moritz kardeş! Önerin iyi. Benim kateşizmim[13] de öyle diyor.

SCHUFTERLE

Vay! Benimki de aşağı kalmaz. Spiegelberg, ben varım!

---

12 Darağacı.

13 Hristiyanlıkta komünyon adayına vaftizden önce verilen dinî eğitim.

RAZMANN

İkinci bir Orpheus gibisin Spiegelberg, söylediğin şarkıyla vicdanım, o uluyan canavar uykuya daldı. Beni olduğum gibi kabul et!

GRIMM

Si omnes consentiunt ego non dissentio.[14] Fark ettiyseniz virgülsüz! Kafamda bir müzayede var: Pietistler, şarlatan hekimler, eleştirmenler ve dolandırıcılar. En yüksek teklifi veren beni alır. Tut bu eli Moritz!

ROLLER

Sen de mi Schweizer?

(*Sağ elini Spiegelberg'e verir.*)

Ben de ruhumu şeytana rehin ediyorum.

SPIEGELBERG

Adını da yıldızlara! İblisler bayramlıklarını giysin ve gelişimizi görmek için on bin yılın isini kirpiklerinden silen sayısız boynuzlu kafa kükürt bacalarının tüten ağzından uzansın diye önden uçan ulaklar bizim inişimizi haber verirken ruhun nereye gittiğinin ne önemi var? Yoldaşlar!

(*Yerinden sıçrar.*)

Hemen kalkın! Yoldaşlar! Dünyada bu hazzın sarhoşluğundan daha önemli ne var? Gelin yoldaşlar!

ROLLER

Sakin ol! Sakin ol! Nereye? Hayvanın kafası da olması lazım çocuklar.

SPIEGELBERG

(*İğneleyici.*)

Kararsız neyin vaazını veriyor? Bir uzuv hareket etmeden önce kafa zaten yerinde değil midir? Beni takip edin yoldaşlar.

ROLLER

Sakin ol diyorum. Özgürlüğün de bir efendisi olmalı. Roma ve Sparta bile lidersiz yerle bir oldu.

---

14 Herkes aynı fikirdeyse ben katılmıyorum. (Lat.)

SPIEGELBERG

(*Yaltaklanarak.*)

Evet – durun – Roller doğru söylüyor. Ayrıca bu aydın bir kafa olmalı. Anlıyor musunuz? Keskin, politik bir kafa olmalı! Evet! Bir saat önce neyken şimdi ne olduğunuzu bir düşündüm de – mutluluk veren bir düşünce sayesinde ne olduğunuzu – evet kesinlikle, kesinlikle bir şefiniz olmalı – ve bu mutluluk veren düşünceyi ortaya koyan kimse aydın, politik bir kafaya sahip olmalı, değil mi?

ROLLER

Keşke umut edebilsek – hayal edebilsek – ama korkarım bunu yapmayacak.

SPIEGELBERG

Neden olmasın? Cesurca söyle dostum! – Savaşan gemiyi rüzgâra karşı yönlendirmek ne kadar zor olursa olsun, tacın ağırlığı ne kadar baskı yaparsa yapsın – çekinmeden söyle Roller – belki de kabul eder.

ROLLER

Eğer etmezse her şey suya düşer. Moor olmazsa ruhsuz bedenden ibaretiz.

SPIEGELBERG

(*Öfkeyle ona sırtını döner.*)

Dangalak herif!

MOOR

(*Çılgın hareketlerle içeri girer ve kendi kendine konuşarak odada hızla volta atar.*)

İnsanoğlu, insanoğlu! Sahte, ikiyüzlü timsah dölü! Gözleri su! Kalpleri taş! Dudaklarda öpücükler! Göğüste hançer! Aslanlar da, leoparlar da yavrularını besler, kuzgunlar küçüklerine leş üzerinde sofra kurar ve O, O – kötülüğe sabretmeyi öğrendim, kızgın düşmanım kalbimin kanını içtiğinde gülümseyebilirim – ama kan sevgisi kalleşliğe, baba sevgisi şirretliğe dönüştüğünde, işte o zaman erkekçe soğukkanlılığın yerine bir ateş yanmaya başlar,

nazik kuzu kaplan gibi vahşileşir ve bütün sinirleri öfkeyle yakıp yıkmak için gerilir.

ROLLER

Dinle Moor! Ne dersin? Bir haydut hayatı yaşamak, kulenin en alt zindanında su ve ekmeğe talim etmekten iyi değil mi?

MOOR

Bu ruh neden kızgın dişlerini insan etine geçiren bir kaplanın ruhu olmadı? Bu baba sadakati mi? Sevgiye karşılık sevgi bu mu? Bir ayı olmak ve kuzey topraklarının tüm ayılarını bu cani ırka karşı kışkırtmak isterdim. – Pişmanlık – ve af yok! – Ah okyanusu zehirlemek isterdim ki her kaynaktan ölüm içsinler! Güven, yıkılmaz umut – ve merhamet yok!

ROLLER

Dinlesene Moor, sana ne diyorum!

MOOR

İnanılmaz bir şey, bir rüya, bir yanılsama. – Ne kadar dokunaklı bir yalvarış, çaresizliğin ve gözyaşlarına boğan pişmanlığın ne kadar canlı bir tasviri – vahşi canavar acıma duygusuyla eridi gitti! Taşlar bile ağlardı ve yine de – dile getirecek olsam insanoğluna dair kötü niyetli bir taşlama sanılırdı. – Fakat yine de, yine de – ah isyan borusunu bütün doğada yankılanacak şekilde çalabilsem, hava, kara ve denizi sırtlan soyuna karşı getirebilsem!

GRIMM

Dinle ama dinle! Çıldırdın ya dinlemiyorsun!

MOOR

Çekilin, çekilin yanımdan! Senin adın insan değil mi? Seni de kadın doğurmadı mı? – Sen, insan suratlı olan, gözümün önünden kaybol! – Kelimeler kifayetsiz kalır, ben onu öyle sevdim! Hiçbir oğul böyle sevmemiştir, onun için bin can feda ederdim –

(*Köpürerek, ayağını yere vurarak.*)

Eh! Bu engerek soyuna yakıcı bir darbe indirmem için şimdi kim elime bir kılıç verirse, tam kalbinden nasıl vuracağımı, ezeceğimi, yok edeceğimi kim söylerse – o benim dostum, meleğim, tanrımdır – ona tapacağım!

ROLLER

Biz tam tamına böyle arkadaşlar olmayı istiyoruz, tavsiyemize kulak ver!

SCHWARZ

Bizimle Bohemya Ormanları'na gel! Bir haydut çetesi kurmak istiyoruz ve sen –

(*Moor gözlerini ona diker.*)

SCHWEIZER

Reisimiz sen olmalısın! Reisimiz olmak zorundasın!

SPIEGELBERG

(*Kendini hışımla bir koltuğa atar.*)

Köleler ve ödlekler!

MOOR

Bu fikri sana kim verdi? Dinle, seni hergele!

(*Roller'ı sıkıca tutarak.*)

Bu senin insan ruhundan çıkmadı! Bu fikri sana kim verdi? Evet, bin kollu ölüm adına! Bunu yapacağız, yapmak zorundayız! İlahi bir düşünce – haydutlar ve katiller! – Ruhum yaşadığı müddetçe sizin reisinizim!

HEPSİ

(*Gürültülü bağırışlarla.*)

Reisimiz çok yaşa!

SPIEGELBERG

(*Yerinden sıçrayarak, kendi kendine.*)

Ben onu halledene kadar.

MOOR

Bakın, gözlerim açılıyor! Kafesime geri dönmek istedim, ne büyük bir budalayım! – Ruhum eylemlere susamış, nefesim özgürlüğe. – Katiller, haydutlar! – Bu sözlerle kanunu ayaklar altına alıyorum. – Ben insanlığa seslenirken insanlar benden insanlığı sakladı, bundan böyle

kimse benden insani hoşgörü ya da himaye beklemesin! – Artık bir babam yok, artık sevgim yok ve kanla ölüm bana bir zamanlar değerli bulduğum ne varsa unutmayı öğretecek. Gelin, gelin! – Of, dehşet verici bir yıkım yaratacağım – karar bu, ben sizin reisinizim! Aranızdaki üstat, en çılgınca ateşe veren, en korkunç şekilde öldüren kimse yaşadı, çünkü size söz veriyorum o krallar gibi ödüllendirilecek. – Hepiniz etrafıma toplanın, bana ölene dek sadakat ve itaat yemini edin! – Bana bu sağ elle erkekçe yemin edin!

HEPSİ

(*Ona ellerini uzatırlar.*)

Sana ölene dek sadakatle itaat edeceğimize yemin ederiz!

MOOR

O hâlde ben de bu sağ elle erkekçe yemin ederim, ölene dek sadık ve sarsılmaz reisiniz olarak kalacağım! Bu kol bir an için tereddüt eden, şüpheye düşen ya da geri adım atanı anında cesede dönüştürecek! Yeminimi bozarsam her biriniz bana aynısını yapsın! Kabul ediyor musunuz?

(*Spiegelberg sinirle volta atar.*)

HEPSİ

(*Şapkalarını havaya atarak.*)

Kabul ediyoruz.

MOOR

Peki o zaman, gidelim! Ölümden ve tehlikeden korkmayın, çünkü değişmez bir kader bize hükmediyor! Kuş tüyü yastığında da olsa, çarpışmanın zorlu kargaşasında da olsa, darağacında ve çarkta da olsa herkes nihayetinde kendi gününe varıyor. Bunlardan biri de bizim kaderimiz!

(*Çıkarlar.*)

SPIEGELBERG

(*Arkalarından bakarak, bir süre durduktan sonra*)

Listende bir eksik var. Zehri saymadın.

(*Çıkar.*)

3. Sahne

(*Moor Şatosu, Amalia'nın odası.*)

(*Franz, Amalia.*)

FRANZ

Yüzüme bakmıyorsun Amalia? Babanın lanetlediği oğul kadar değerim yok mu?

AMALIA

Bakmıyorum! – Oğlunu kurtlara ve canavarlara teslim eden sevgi dolu, şefkatli bir baba! O evinde tatlı, lezzetli şarapla hararetini dindirirken, çürümüş bacaklarını kuş tüyü minderlere uzatırken büyük ve haşmetli oğlu yokluk çeksin – utanın kendinizden, sizi insan müsveddeleri! Ejderha ruhlular, insanlığın yüz karaları, utanın! – Biricik oğlu!

FRANZ

İki oğlu var sanıyordum.

AMALIA

Evet, senin gibi evlatları hak ediyor. Ölüm döşeğinde kurumuş ellerini boşu boşuna Karl'ına uzatacak ve Franz'ının buz gibi ellerini tutunca ürpererek geri çekecek. – Baban tarafından lanetlenmek çok hoş, çok tatlı! Söyle Franz, sevgili kardeş ruhlu Franz! İnsan onun tarafından lanetlenmek isterse ne yapmalı?

FRANZ

Çıldırmış gibisin aşkım, acınacak hâldesin.

AMALIA

A lütfen – kardeşine acıyor musun? – Hayır, insan müsveddesi, ondan nefret ediyorsun! Benden de nefret ediyor musun?

FRANZ

Seni kendim gibi seviyorum Amalia!

AMALIA

Eğer beni seviyorsan bir ricamı reddedebilir misin?

FRANZ

Hayır, hayatımdan fazlasını istemediğin sürece hiçbir ricanı reddetmem!

AMALIA

Eh, madem öyle! Çok kolay, seve seve yerine getireceğin bir ricam var. –

(*Gururlu.*)

Benden nefret et! Karl'ı düşünürken benden nefret etmediğin aklıma geldiği anda utancımdan kıpkırmızı kesiliyorum. Bana söz veriyor musun? – Şimdi git ve beni bırak, yalnız olmayı çok seviyorum!

FRANZ

Sevgili hayalperest! Senin nazik, sevgi dolu kalbine nasıl hayranım.

(*Onun göğsüne vurarak.*)

Burada, Karl burada tapınağındaki bir Tanrı gibi hüküm sürdü, Karl uyandığında karşında durdu, Karl rüyalarında egemenlik kurdu, sana bütün kâinat sadece tek bir kişide eriyip gitmiş gibi, tek bir kişiyi yansıtır, tek bir kişiden yankılanır gibi göründü.

AMALIA

(*Etkilenir.*)

Evet doğru, itiraf ediyorum. Siz barbarlara rağmen tüm dünyanın önünde itiraf etmek istiyorum – onu seviyorum!

FRANZ

İnsanlık dışı, zalimce! Bu aşkı böyle ödüllendirmek! Onu unutarak –

AMALIA

(*Ayağa kalkarak.*)

Ne, beni unutmak mı?

FRANZ

Onun parmağına bir yüzük takmamış mıydın? Sadakatinin işareti olan bir elmas yüzük! – Fakat tabii, genç bir adam bir fahişenin cazibesine nasıl dayanabilir? Elden

çıkaracak başka hiçbir şeyi kalmadığında onu kim suçlayabilir – ve öbürü de karşılığını okşamalarıyla, kucaklamalarıyla fazlasıyla vermez mi?

AMALIA

(*Kızgın.*)

Benim yüzüğümü bir fahişeye?

FRANZ

Yazık! Utanç verici. Hepsi bu kadar olsa iyi! – Bir yüzük ne kadar değerli olursa olsun, aslında herhangi bir Yahudi'den tekrar alınabilir. – Belki de işçiliğini beğenmedi, belki daha güzeliyle değiştirdi.

AMALIA

(*Şiddetle.*)

Ama yüzüğüm – benim yüzüğüm diyorum?

FRANZ

Senin yüzüğün Amalia. – Ah! Böyle bir mücevher benim parmağımda olacaktı – hem de Amalia'dan! – Ölüm söküp alamazdı. – Elmasın pahalılığı değil, kesiminin ustalığı değil – sevgi belirler değerini, öyle değil mi Amalia? – Sevgili çocuk, ağlıyor musun? Bu değerli damlaları o ilahi gözlerden akıtana yazıklar olsun. – Ah, her şeyi bilseydin, onu kendin görseydin, o şekilde görseydin –

AMALIA

Canavar! Nasıl, ne şekilde?

FRANZ

Sakin ol, sakin, ince ruh, bana daha fazla soru sorma!

(*Kendi kendine konuşur gibi, ama yüksek sesle.*)

Bu müthiş ayıbın en azından kendini dünyanın gözünden saklayabileceği bir peçesi olsaydı! Fakat kurşuni sarı halkalanmış gözlerin içinden fena bakıyor; – kireç gibi, çöküк bir surat ve çirkin, çıkık kemiklerle kendini ele veriyor – kısık, tarazlı bir sesle kekeliyor – titreyen, sallanan iskeletten son derece yüksek sesle bir vaaz veriyor – kemiklerin en derin iliğine kadar oyuyor ve gençliğin erkeksi gücünü kırıyor – korkunç bir cüzzamlı gibi alnın-

dan ve yanaklarından ve ağzından ve vücudunun her yerinden köpürerek irin fışkırtıyor – of, iğrendim – burun, gözler, kulaklar yerinden oynuyor. O zavallıyı gördün Amalia, bizim bakımevimizde son nefesini veriyordu, utanç ürkek gözlerini onun karşısında kapatıyor gibiydi – eyvahlar olsun diye bağırdın. Bu resmi bütünüyle tekrar gözlerinin önüne getir, işte Karl karşında duruyor! – Öpücükleri vebalı, dudakları seninkini zehirliyor!

AMALIA

(*Ona vurur.*)

Utanmaz iftiracı.

FRANZ

Bu Karl seni dehşete mi düşürdü? Bu soluk resim iğrenmene yetti mi? Git, yakışıklı, ilahi, melek Karl'ını kendin gör! Git, ekşi nefesini içine çek ve boğazından yükselen ambrosia dumanlarının seni sarmasına izin ver! Ağzından çıkan tek bir nefes patlayan bir leşin kokusu ve ceset dolu bir savaş alanının görüntüsü eşliğinde seni karanlık, ölüm gibi bir baş dönmesine sürükleyecektir.

(*Amalia yüzünü çevirir.*)

Nerede yükselen aşk dalgaları! Nerede şehvetli kucaklamalar! Fakat bir insanı hastalıklı dış görünüşünden dolayı lanetlemek adaletsiz değil mi? En sefil Aesop topalında bile yüce, sevilmeye layık bir ruh çamura batmış bir yakut gibi parlayabilir.

(*Adi bir gülümsemeyle.*)

Aşk çatlamış dudaklardan da gelebilir. – Tabii ahlaksızlık karakterin temellerini sarstığında, iffetle birlikte erdem uçup gittiğinde, solmuş bir gülün kokusunun buharlaşması gibi – bedenle birlikte ruh da sakatlandığında –

AMALIA

(*Sevinçle sıçrayarak.*)

Hah! Karl! Seni şimdi yeniden tanıdım! Sen hâlâ sağsın! Sağ! Hepsi yalandı! – Hain, Karl'ın o hâle gelmesi imkânsız, bilmiyor musun?

(*Franz bir süre düşüncelere dalıp durur, sonra gitmek için aniden döner.*)

Böyle aceleyle nereye, kendi utancından mı kaçıyorsun?

FRANZ

(*Yüzünü saklayarak.*)

Bırak beni, bırak! – Gözyaşlarım aksın. – Zalim baba! Oğullarının en iyisini sefalete – çepeçevre etrafını saran rezalete – böyle teslim etmek – bırak beni Amalia! Ayaklarına kapanacağım, dizlerimin üstünde yalvaracağım, ağzından çıkan laneti bana, benim üzerime yüklesin – beni mirastan menetsin – beni – benim kanımı – benim hayatımı – her şeyimi –

AMALIA

(*Boynuna sarılır.*)

Karl'ımın kardeşi, en iyi, en candan Franz!

FRANZ

Ah Amalia! Kardeşime bu sarsılmaz sadakatin için seni nasıl seviyorum – aşkını böylesine zorlu bir sınavdan geçirmeye cüret ettiğim için beni bağışla! – Dileklerimi ne güzel yerine getirdin! – Bu gözyaşlarıyla, bu iç çekişlerle, bu ilahi inkârla – benim için de, benim için de – ruhlarımız birbiriyle o kadar uyum sağladı.

AMALIA

Yo hayır, bu asla olmadı!

FRANZ

Ah, o kadar ahenk içindelerdi ki her zaman ikiz olmamız lazım diye düşünürdüm! Dış görünüşümüzde tabii maalesef benim aleyhime bu can sıkıcı farklılık olmasaydı bizi sürekli karıştırırlardı. Kendime hep sen Karl'ın aynısı, tıpkısı, onun yankısısın dedim.

AMALIA

(*Kafasını sallar.*)

Hayır, hayır, cennetin o iffetli ışığı aşkına! Onun tek bir damarı, duygularının en ufak bir kıvılcımı yok sende.

FRANZ

Zevklerimiz bile tamamen aynı – gül onun en sevdiği çiçekti – benim için gülden daha güzel çiçek var mı? Müziğe tarifsiz bir sevgi duyardı ve siz yıldızlar, şahitsiniz! Gecenin ölüm sessizliğinde, etrafımdaki her şey gölgelere ve uykuya gömüldüğünde beni piyano çalarken ne kadar çok dinlediniz – ve sen nasıl hâlâ şüphe edebilirsin Amalia, aşkımız aynı mükemmellikte buluştuysa ve aşk aynı aşksa, çocukları nasıl yozlaşmış olabilir?

(*Amalia ona şaşkınlıkla bakar.*)

Leipzig'e gidişinden önceki son akşam sakin, bulutsuz bir akşamdı, beni ikinizin sık sık birlikte oturup aşk hayalleri kurduğunuz o çardağa götürdü – uzun süre sessiz kaldık – sonunda elimi tuttu ve gözyaşları içinde usulca konuştu: Amalia'dan ayrılıyorum, bilmiyorum – sanki sonsuza kadarmış gibi geliyor – onu bırakma kardeşim! – Onun arkadaşı ol – eğer Karl – asla – dönmezse – onun Karl'ı –

(*Önünde çöker ve elini şevkle öper.*)

Asla, asla, asla dönmeyecek ve ben bunu kutsal bir yeminle kabul ettim.

AMALIA

(*Geri sıçrayarak.*)

Hain, seni nasıl da yakaladım! Tam da o çardakta eğer ölürse başka birini sevmeyeceğime yemin ettirdi – anlıyor musun ne kadar kötü, ne kadar iğrençsin – kaybol gözümün önünden!

FRANZ

Beni tanımamışsın Amalia, beni hiç tanımamışsın!

AMALIA

Yo seni tanıyorum, şu andan itibaren seni tanıyorum – ve sen onun dengi olmak istiyorsun? Benim için senin önünde ağladı diyorsun? Senin önünde? Bunu yapacağına adımı teşhir direğine yazardı! Derhal kaybol!

FRANZ

Beni kırıyorsun!

AMALIA

Git diyorum. Kıymetli bir saatimi çaldın, umarım senin hayatından eksilir!

FRANZ

Benden nefret ediyorsun.

AMALIA

Senden iğreniyorum, defol!

FRANZ

(*Ayağını yere vurarak.*)

Dur sen! Karşımda titreyeceksin! Beni bir dilenciye kurban edersin ha?

(*Öfkeyle çıkar.*)

AMALIA

Defol, serseri! – Şimdi yeniden Karl'ımdayım – dilenci diyor! Yani dünya tersine döndü, dilenciler kral, krallar dilenci oldu! – Giydiği paçavraları kutsanmışların erguvani giysisine değişmem – dilenirken de üstün, asil bir görüntüsü olmalı, önemli kişilerin ve zenginlerin ihtişamını, gösterişini, zaferlerini yerle bir eden bir görüntü! Göz kamaştıran takılar, toz olun!

(*Boynundan inci kolyesini koparır.*)

Siz önemli kişiler ve zenginler, altın, gümüş ve mücevher takmakla lanetlenin! Görkemli sofralarda sarhoş olmakla lanetlenin! Uzuvlarınızı şehvetin yumuşak minderlerinde şımartmakla lanetlenin! Karl! Karl! Sana böyle layık olacağım –

(*Çıkar.*)

II. Perde

1. Sahne

(*Franz von Moor, odasında düşüncelere dalmış.*)

FRANZ VON MOOR

Bu iş benim için fazla uzun sürüyor – doktor iyiye gittiğini umuyor. – Yaşlı bir adamın hayatı ebediyet kadar uzun sanki! – Tıpkı hayalet hikâyelerindeki sihirli yer altı köpeği gibi hazineme giden yolu kesen bu can sıkıcı, sert et yığınına gelene kadar yol önümde boş ve dümdüz gidiyordu.

Fakat tasarılarım mekanizmanın demir boyunduruğu altında ezilmek zorunda mı? – Yükseklerden uçan ruhum maddenin salyangoz hızına bağlanmaya mecbur mu? – Zaten yağın son damlalarıyla uzayan bir ışığı üfleyip söndürmek – bu kadar basit. – Yine de insanlardan dolayı kendim yapmak istemiyorum. Öldürülmesini değil, hayatının sona ermesini istiyorum. Akıllı doktorun yaptığını yapmak istiyorum, sadece tam tersini. – Bir hileyle doğanın yoluna taş koymak değil, aksine onun kendi gidişatını hızlandırmak. Madem yaşam koşullarını gerçekten de uzatabiliyoruz, neden aynı zamanda kısaltamayalım?

Filozoflar ve hekimler bana zihnin ruh hâllerinin makinenin hareketleriyle nasıl tam örtüştüğünü öğreti-

yorlar. Sancılı hislere her defasında mekanik titreşimlerin uyumsuzluğu eşlik ediyor – tutkular yaşam gücünü örseliyor – aşırı yüklenen ruh kılıfını yere seriyor. – O hâlde nasıl? – Hayatın kalesine giden bu açılmamış yolu ölümün önüne sermeyi kim becerebilir? – Bedeni zihinden başlayarak çürütmek – eh, özgün bir iş! – Bunu kim yapabilir? – Eşsiz bir iş! – Düşün Moor! – Bu mucidi olmana layık bir sanat olurdu. Zehirleme neredeyse sıradan bir bilim seviyesine yükseltildi ve doğa deneylerle sınırlarını göstermeye zorlandı, öyle ki artık kalp atışları yıllar öncesinden hesaplanıyor ve nabza, "Buraya kadar, daha fazla devam edemezsin!" deniyor.[1] – Burada kim kanatlarına bir şans vermek istemez?

Bedenin ruhuyla bu tatlı, huzurlu birliğini bozmak için bu işe nasıl devam etmem gerek? Ne tür hisler seçmeliyim? Hangisi hayatın çiçeklenmesinin en amansız düşmanıdır? Öfke? – O aç kurt karnını çok çabuk doyuruyor. – Endişe? – O solucan çok yavaş kemiriyor. – Keder? – O engerek fazla miskin sürünüyor. – Korku? – Umut onun pençelerini geçirmesine izin vermiyor. – Ne? İnsanın cellatları sadece bunlar mı? – Ölümün cephaneliği bu kadar çabuk mu tükendi? –

(*Derin düşünceler içinde.*)

Nasıl? – Yani? – Ne? Hayır! – Hah!

(*Yerinden fırlayarak.*)

Dehşet! – Dehşetin yapamayacağı ne olabilir? – Bu devin buz gibi kucaklaması karşısında akıl ve din ne yapabilir? – Ama yine de? – Ya bu fırtınaya da göğüs gererse? – Ya? O hâlde yardımıma gelin ızdırap ve sen pişmanlık, şeytani Eumenide, avını tekrar yutan ve kendi pisliğini yiyen

---

1 Paris'te bir kadın düzenli deneyler sayesinde zehirli tozlarla yapabileceklerini o kadar ileri taşımış ki uzak ölüm tarihini neredeyse kesin olarak belirleyebiliyormuş. Bu kadının prognoz açısından geride bıraktığı doktorlarımıza yazıklar olsun. (Schiller'in notu.)

çukur kazıcı yılan; ezeli yıkıcılar ve ezeli zehirciler ve sen uluyan vicdan azabı, kendi evini yerle bir eden, kendi anneni yaralayansın sen. – İyilik melekleri, tatlı tatlı gülümseyen geçmiş ve sen taşan bereket boynuzuyla çiçeklenen gelecek, siz de yardımıma gelin, koşar adım onun hırslı kollarından kurtulduğunuz zaman ona aynalarınızda cennetin hazlarını gösterin. – Bu kırılgan hayata böyle darbe üstüne darbeyle, fırtına üstüne fırtınayla, intikam tanrıçaları üzerini ümitsizlikle örtene kadar saldıracağım! – Zafer! Zafer! – Plan hazır – görülmemiş güçlükte ve zahmetli – güvenilir – kesin – çünkü

(*Alaycı.*)

teşrihçinin bıçağı bir yara ya da kemirici bir zehir bulamayacak.

(*Kararlı.*)

Tamam öyleyse!

(*Hermann girer.*)

Hah! Deus ex machina![2] Hermann!

HERMANN

Hizmetinizdeyim soylu beyim!

FRANZ

(*Elini uzatır.*)

Karşılığında nankörlük etmeyeceğimi biliyorsun.

HERMANN

Elimde kanıtları var.

FRANZ

Yakında – yakında daha fazlası olacak Hermann! – Sana söyleyeceğim bir şey var Hermann.

HERMANN

Kulak kesildim, dinliyorum.

---

2 Beklenmedik bir şahsın veya imkânsız bir olayın senaryo akışı içinde aniden ortaya çıkması, Antik Yunan tiyatrosunda bir tanrıyı canlandıran karakterin bir mekanizma yardımıyla yukarıdan indirilmesi anlamında kullanılmaktaydı.

FRANZ

Seni tanıyorum, azimli bir adamsın – bir askerin yüreğine sahipsin – çok güçlüsün. Babam sana çok hakaret etti Hermann!

HERMANN

Unutursam şeytan canımı alsın!

FRANZ

Adam gibi konuştun! İntikam erkeğin göğsüne yakışır. Seni takdir ediyorum Hermann. Şu keseyi al Hermann. Buranın efendisi olsaydım daha ağır çekerdi.

HERMANN

Bu benim ezelî dileğim soylu beyim, size teşekkür ediyorum.

FRANZ

Gerçekten mi Hermann? Gerçekten bunu diliyor musun? – Fakat babam aslan gibi kuvvetli ve ben küçük oğluyum.

HERMANN

Sizin büyük oğul olmanızı ve babanızın veremli bir kız kadar kuvvetli olmasını isterdim.

FRANZ

Eh! O zaman büyük oğul seni nasıl ödüllendirirdi! Seni ruhunla ve asaletinle bağdaşmayan bu toz toprağın içinden nasıl çekip ışığa çıkarırdı! – Sonra tamamen altınla kaplanırdın ve dört atla sokaklarda gezerdin, gerçekten bu sen olmalıydın! – Fakat sana söyleyeceğim şeyi unutuyordum – Leydi Edelreich'ı hatırlıyor musun Hermann?

HERMANN

Fırtınalar aşkına! Neden onu bana hatırlatıyorsunuz?

FRANZ

Kardeşim onu elinden aldı.

HERMANN

Bedelini ödeyecek!

FRANZ

Leydi seni sepetledi. Hatta sanırım kardeşim de seni merdivenlerden aşağı attı.

HERMANN

Ben de karşılık olarak onu cehenneme atacağım.

FRANZ

Dediğine göre insanlar birbirlerine senin sığır etiyle bayır turpu arasında yapıldığını fısıldarmış ve baban göğsünü dövüp iç çekerek, "Tanrım bu günahkâr kuluna merhamet et!" demeden sana asla dönüp bakamazmış.

HERMANN

(*Şiddetle.*)

Yıldırımlar çarpsın, susun!

FRANZ

Asalet beratını açık artırmayla satmanı ve parasıyla çoraplarına yama yaptırmanı önerirmiş.

HERMANN

Bütün iblisler şahidim olsun! Tırnaklarımla gözlerini oyacağım.

FRANZ

Ne oldu? Sinirlendin mi? Ona nasıl sinirlenebilirsin? Ona ne zarar verebilirsin? Senin gibi bir sıçan bir aslana ne yapabilir? Öfken sadece onun zaferini daha da tatlandırır. Dişlerini sıkıp sinirini kuru ekmekten çıkarmaktan başka yapabileceğin bir şey yok.

HERMANN

(*Ayağını yere vurur.*)

Onu paramparça edeceğim.

FRANZ

(*Omzuna vurur.*)

Ayıp Hermann! Sen bir centilmensin. Bu hakareti sineye çekmemelisin. Leydinin gitmesine müsaade etmemelisin, hayır, tüm dünya uğruna bile olsa onu bırakmamalısın Hermann! Fırtınalar alsın! Senin yerinde olsam elimden gelen ne varsa yapardım.

HERMANN

Onu var ya onu, toprağın altına sokana kadar rahat etmeyeceğim.

FRANZ

Bu kadar fevri olma Hermann! Yaklaş – Amalia'ya sahip olacaksın!

HERMANN

Buna mecburum, şeytana meydan okumam gerekse bile! Buna mecburum!

FRANZ

Ona sahip olacaksın diyorum sana, hem de benim sayemde. Yanıma gel diyorum – Karl'ın mirastan neredeyse menedildiğini muhtemelen bilmiyorsun.

HERMANN

(*Yanına yaklaşarak.*)

İnanılmaz, ilk defa duyuyorum.

FRANZ

Sakin ol ve lafımı dinle! Devamını daha sonra öğreneceksin – evet ne diyordum, on bir ay oldu, kovulmuş sayılır. Fakat sanırım ihtiyar –

(*Gülerek.*)

İhtiyar kendi başına atmadığı bu aceleci adımdan pişman olmaya başladı bile. Edelreich da sitem ve şikâyet ederek her gün onu zorluyor. Er ya da geç dünyanın dört bir yanında onu aratacak ve eğer bulursa iyi geceler Hermann! Evlenmek için kiliseye gidecekleri zaman arabanın kapısını uşak gibi iki büklüm tutarsın.

HERMANN

Onu çarmıhın dibinde boğarım.

FRANZ

Babamız yakında idareyi ona bırakacak ve şatolarında huzur içinde yaşayacak. O zaman dizginler kibir abidesinin eline geçecek, o zaman ondan nefret edenlere, onu küçümseyenlere gülecek – ve ben, onu büyük ve önemli

bir adam yapmak isteyen ben bizzat kapısının eşiğinde eğileceğim Hermann –

HERMANN

(*Ateşli.*)

Hayır, benim adım Hermann'sa bu olmayacak! Bu beyinde en ufak bir zekâ kıvılcımı parladığı sürece! Bunu yapmayacaksınız!

FRANZ

Engel mi olacaksın? Sen de, sevgili Hermann'ım, onun kırbacını hissedeceksin, yolda karşılaştığınızda yüzüne tükürecek, omuz silker ya da dudak bükersen vay hâline. – Görüyorsun ya leydiye dair talihinin, beklenti ve tasarılarının durumu böyle.

HERMANN

Söyleyin bana! Ne yapmalıyım?

FRANZ

Öyleyse dinle Hermann! İçten bir dost olarak kaderini ne kadar önemsediğimi görüyorsun. – Git – kılık değiştir – kendini tanınmayacak hâle getir, ihtiyarın huzuruna çık, doğruca Bohemya'dan gelmişsin, kardeşimle birlikte Prag Çatışması'nda bulunmuşsun – savaş alanında ruhunu teslim ettiğini görmüşsün gibi anlat –

HERMANN

Bana inanırlar mı?

FRANZ

Eh! Bırak bu benim derdim olsun! Şu paketi al. İçinde görevinin ayrıntılarını bulacaksın. Şüphenin kendisi bile gelse ikna etmeye yetecek belgeleri de. – Şimdi hemen ortadan kaybol ve kimseye görünme! Arka kapının üzerinden avluya atla, oradan da bahçe duvarını aş – bu trajikomedinin finalini bana bırak!

HERMANN

Eminim şöyle olacak: Yaşasın yeni efendi Franziskus von Moor!

FRANZ

(*Yanaklarını okşar.*)

Ne kadar akıllısın! – Çünkü bu yolla ikimizin de emellerimize yakında ulaşacağımızı görüyorsun. Amalia ondan ümidi kesecek. İhtiyar oğlunun ölümünü kendinden bilecek ve – hastalanacak – sallanan bir binanın yıkılması için depreme gerek yok – bu haberden sonra sağ kalamayacak – ardından ben tek oğlu olacağım – Amalia'nın hiçbir dayanağı kalmayacak ve benim irademin kuklası olacak, bunları kolayca görebilirsin – kısaca her şey dilediğimiz gibi gidecek – ama sözünden dönmemelisin!

HERMANN

Ne diyorsunuz?

(*Sevinerek.*)

Top mermisi yolundan dönüp atıcısını karnından vurur mu? – Bana güvenin! Yeter ki bırakın, hallederim – hoşça kalın!

FRANZ

(*Arkasından seslenerek.*)

Hasat senin sevgili Hermann! – Öküz tahılı ambara çektikten sonra samanla yetinmek zorunda kalır. Sana anca bir ahır hizmetçisi uyar, Amalia değil!

(*Çıkar.*)

2. Sahne

(*Yaşlı Moor'un yatak odası.*)

(*Bir koltukta uyuyan Yaşlı Moor, Amalia.*)

AMALIA

(*Usulca yaklaşarak.*)

Yavaş, yavaş! Uyukluyor.

(*Uyuyan adamın önünde durur.*)

Ne kadar güzel, ne kadar saygıdeğer! – Aziz resimleri gibi saygıdeğer – hayır, sana kızamam! Beyaz bukleli ba-

şına, sana kızamam! Huzurlu uyu, mutlu uyan, ben tek başıma gidip acı çekerim.

YAŞLI MOOR

(*Rüyasında.*)

Oğlum! Oğlum! Oğlum!

AMALIA

(*Elini tutar.*)

Dinle, dinle! Oğlu rüyalarında!

YAŞLI MOOR

Orada mısın? Orada mısın gerçekten? Ah! Ne kadar dertli duruyorsun! Bana o mahzun gözlerle bakma! Ben yeterince dertliyim.

AMALIA

(*Onu hemen uyandırır.*)

Uyanın yaşlı adam! Sadece bir rüyaydı. Kendinize gelin!

YAŞLI MOOR

(*Yarı uyanık.*)

Burada değil miydi? Onun ellerini sıkmadım mı? Zalim Franz! Onu rüyalarımdan da mı söküp alacaksın?

AMALIA

Bunu bir kenara yaz Amalia.

YAŞLI MOOR

(*Ayaklanır.*)

Nerede o? Nerede? Ben neredeyim? Sen burada mısın Amalia?

AMALIA

Nasılsınız? Dinlendirici bir uykuya dalmışsınız.

YAŞLI MOOR

Rüyamda oğlumu gördüm. Neden uyumaya devam etmedim? Belki ağzından affedildiğimi duyardım.

AMALIA

Melekler kin tutmaz – o sizi affedecek.

(*Hüzünle elini tutar.*)

Karl'ımın babası! Ben de affediyorum.

YAŞLI MOOR

Hayır kızım! Çehrenin bu ölü gibi rengi babanı mahkûm ediyor. Zavallı çocuk! Gençliğinin neşesini senden çaldım. – Ne olur bana lanet etme!

AMALIA

(*Elini şefkatle öper.*)

Size mi?

YAŞLI MOOR

Bu resmi hatırladın mı kızım?

AMALIA

Karl'ın resmi!

YAŞLI MOOR

On altı yaşına girdiğinde böyleydi işte. Şimdi farklı. – Of, içim yanıyor. – Şu uysallık öfkeye, şu gülümseme umutsuzluğa dönüştü. – Öyle değil mi Amalia? Bu resmi onun yaseminli çardaktaki doğum gününde mi yapmıştın? – Ah kızım! Aşkınız beni ne kadar mutlu etmişti.

AMALIA

(*Gözleri hâlâ resimde.*)

Hayır, hayır! O değil! Bu Karl değil. – Burada ve burada.

(*Kalbini ve alnını işaret eder.*)

Öyle mükemmel, öyle farklı ki. Boyanın donuk rengi ateşli gözlerinde hüküm süren ulvi ruhunu yansıtmaya yetmiyor. Atın gitsin! Bu fazla insani! Ben anca bir acemi çaylağım.

YAŞLI MOOR

Bu nazik, sıcak bakış – baş ucumda olsaydı, ölümün ortasında yaşardım! Asla, asla ölmezdim!

AMALIA

Asla, asla ölmezdiniz! Sadece bir geçiş, bir düşünceden diğerine, daha güzeline atlamak gibi olurdu – bu bakış sizi mezarın üzerinden geçirip öteye götüren bir ışık olurdu. Bu bakış sizi yıldızların ötesine taşırdı!

YAŞLI MOOR

Hem zor hem üzücü! Ölüyorum ve oğlum Karl yanımda

değil – beni mezarıma taşıyacaklar ve oğlum başında ağlamayacak. – Ölüm uykusuna bir oğlun duasıyla – ninnisiyle dalmak ne kadar tatlı.

AMALIA

(*Coşkuyla.*)

Evet, tatlı, ölüm uykusuna sevdiğinin şarkısıyla dalmak cennet kadar hoş – belki insan mezarında da rüya görmeye devam eder – diriliş borusu çalana kadar süren uzun, ebedî, hiç bitmeyen, Karl'ın olduğu bir rüya –

(*Sevinçle sıçrayarak.*)

ve o andan itibaren sonsuza dek onun kollarında.

(*Bir an duraklar. Piyanoya gider ve çalar.*)

Hektor ebediyen kopacak mısın benden
Öldüren demiriyle Achill'in
Patroklos'a korkunç kurbanlar verdiği yerde?
Kim öğretecek küçüğüne ileride
Mızrak atmayı ve tanrıları onurlandırmayı,
Eğer Ksanthos yutarsa seni?

YAŞLI MOOR

Ne güzel şarkı kızım. Ölmeden önce bunu bana çalmalısın.

AMALIA

Andromakhe ve Hektor'un vedası. Karl'la ikimiz sık sık lavtayla çalar söylerdik.

(*Çalmaya devam eder.*)

Git getir ölüm mızrağını sevgili karım,
Bırak da vahşi savaş dansına katılayım,
Truva'nın yükünü taşıyor omuzlarım;
Üzerinde tanrılarımız Astyanaks'ın!
Hektor düşer, kurtarıcısı baba toprağının,
Ve biz Elysion'da[3] buluşuruz yeniden.

(*Daniel girer.*)

---

3 Yunan mitolojisinde kahramanların ve erdem sahibi kişilerin öldükten sonra gidecekleri yer.

DANIEL

Dışarıda bekleyen bir adam var. Huzurunuza kabul edilmeyi diliyor, size önemli bir haber getirmiş.

YAŞLI MOOR

Dünyada önem verdiğim tek bir şey var, sen biliyorsun Amalia – yardımıma muhtaç talihsiz biri mi? Buradan iç çekerek ayrılmayacak.

AMALIA

Eğer bir dilenciyse hemen yukarı gelsin.

(*Daniel çıkar.*)

YAŞLI MOOR

Amalia, Amalia! Kurtar beni!

AMALIA

(*Çalmaya devam eder.*)

Bir daha duyamam sesini silahının,
Tek başına yatıyor salonda kılıcın,
Çürüyor büyük kahraman soyu Priam'ın!
Artık günün doğmadığı yere gideceksin,
Çöllerden geçerken Kokitos'un[4] ağladığı yere,
Aşkın ölecek Lethe'de.

Tüm özlemlerimi, tüm düşüncelerimi
Boğacak kara Lethe Nehri,
Ama aşkımı değil!
Dinle! Surlara dayanan vahşileri –
Kılıcımı bağla belime, üzülme gayrı,
Hektor'un aşkı ölmez Lethe'de!

(*Franz, kılık değiştirmiş Hermann, Daniel girerler.*)

FRANZ

Adam bu. Size korkunç bir haberi olduğunu söylüyor. Dinleyebilecek misiniz?

YAŞLI MOOR

Korkunç olabilecek tek bir haber var. Buraya gel dostum, çekinme! Ona bir kadeh şarap verin!

---

4 Yunan mitolojisinde Hades'in beş ırmağından biri.

HERMANN

(*Sesini değiştirerek.*)

Soylu efendim! İstemeden yüreğinizi deşerse bu fakir adamı cezalandırmayın. Buralarda yabancıyım, ama sizi çok iyi tanıyorum, Karl von Moor'un babasısınız.

YAŞLI MOOR

Bunu nereden biliyorsun?

HERMANN

Oğlunuzu tanıyordum –

AMALIA

(*Ayağa kalkarak.*)

Hayatta? Hayatta mı? Onu tanıyor musun? Nerede o? Nerede, nerede?

(*Koşarak çıkmak üzere.*)

YAŞLI MOOR

Oğlum hakkında ne biliyorsun?

HERMANN

Leipzig'te okudu. Oradan sonra dolaşıp durmuş, nerelere kadar gitti bilmiyorum. Bana dediğine göre yalın ayak, başı kabak, kapı kapı bir parça ekmek dilenerek bütün Almanya'yı tavaf etmiş. Beş ay sonra Prusya'yla Avusturya arasındaki çetin savaş tekrar patlak vermiş, onun da bu dünyadan hiçbir umudu kalmadığından Friedrich'in muzaffer davulunun sesi onu Bohemya'ya çekmiş. Büyük Schwerin'e, "Kahramanların yatağında ölmeme izin ver, çünkü artık bir babam yok," dedi.

YAŞLI MOOR

Bana bakma Amalia!

HERMANN

Ona bir bayrak verdiler. Prusya'nın zafere uçuşuna katıldı. Aynı çadırda yatarken denk geldik. Uzun uzun yaşlı babasından ve geçmiş güzel günlerden bahsetti – ve yıkılan umutlarından – ikimizin de gözleri doldu.

YAŞLI MOOR

(*Yüzünü yastığa gömer.*)

Sus, daha fazla anlatma!

HERMANN

Sekiz gün sonra Prag yakınlarında sıcak bir çatışma oldu – size şunu söyleyebilirim, oğlunuz yiğit bir asker gibi davrandı. Ordunun gözleri önünde mucizeler yarattı. Yanında beş alay değişmiş olmalı, o yerinde kaldı. Her yana ateş topları yağarken oğlunuz ayaktaydı. Bir mermi sağ elini parçaladı, oğlunuz bayrağı sol eline aldı ve ayakta durdu –

AMALIA

(*Büyük bir sevinçle.*)

Hektor, Hektor! Duyuyor musunuz? Ayakta durdu –

HERMANN

Onu savaşın akşamı top ıslıklarının altında çökmüş buldum, sol eliyle akan kanı durdururken sağ eli toprağın içindeydi. "Kardeşim!" diye bana seslendi, ağzından generalin bir saat önce öldüğüne dair bir mırıltı çıktı – "Evet, şehit düştü," dedim, "ya sen?" – Sol eliyle tuttuğu yarayı bırakıp, "Her cesur asker benim gibi generalini takip eder!" diye bağırdı. Az sonra yüce ruhu o kahramana doğru uçtu.

FRANZ

(*Çılgınca Hermann'ın üzerine saldırarak.*)

Ölüm lanetli dilini mühürlesin! Babamıza ölümcül bir darbe indirmeye mi geldin? – Baba! Amalia! Baba!

HERMANN

Ölen yoldaşımın son arzusu buydu. "Al bu kılıcı," dedi hırıltıyla, "yaşlı babama götür, oğlunun kanı üzerinde, intikamı alındı, bayram edebilir. Ona savaşta da ölürken de lanetinin peşimi bırakmadığını, umutsuzluk içinde öldüğümü söyle," dedi. Son iç çekişiyse "Amalia!" oldu.

AMALIA

(*Ölüm uykusundan uyanmış gibi.*)

Son iç çekişi, Amalia!

YAŞLI MOOR

(*Korkunç bir çığlık atıp saçlarını yolarak.*)

Lanetim ölürken peşini bırakmadı! Umutsuzluk içinde öldü!

FRANZ

(*Odada dört dönerek.*)

Ah! Ne yaptınız baba? Karl'ım, kardeşim!

HERMANN

Bu kılıç, bu da o sırada koynundan çıkardığı resim! Saçının teline kadar aynen bu leydi. "Bu kardeşim Franz'a," dedi – ne kastettiğini bilmiyorum.

FRANZ

(*Şaşırmış gibi.*)

Bana mı? Amalia'nın portresi? Bana, Karl, Amalia? Bana?

AMALIA

(*Hiddetle Hermann'ın üzerine saldırarak.*)

Adi, rüşvetçi sahtekâr!

(*Sıkıca yakalar.*)

HERMANN

Değilim soylu leydim. Sizin resminiz mi, kendiniz bakın – belki ona kendiniz vermişsinizdir.

FRANZ

Tanrı aşkına! Amalia, senin resmin! Gerçekten senin resmin!

AMALIA

(*Resmi geri verir.*)

Benim evet, benim! Tanrı aşkına!

YAŞLI MOOR

(*Çığlık atıp yüzünü paralayarak.*)

Eyvahlar olsun! Eyvahlar olsun! Lanetim ölürken peşini bırakmadı! Umutsuzluk içinde öldü!

FRANZ

Demek veda ederken en son, en zor anında beni düşündü, beni! – Melek ruhlu – ölümün kara sancağı üzerinde dalgalanırken – beni!

YAŞLI MOOR

(*Geveleyerek.*)

Lanetim peşini bırakmadı ölürken, öldü oğlum umutsuzluk içinde! –

HERMANN

Bu acıya dayanamayacağım. Hoşça kalın yaşlı efendim!

(*Sessizce Franz'a.*)

Neden yaptınız bunu beyim?

(*Hızla çıkar.*)

AMALIA

(*Peşinden ayağa fırlayarak.*)

Durun! Durun! Bunlar son sözleri miydi?

HERMANN

(*Geri seslenerek.*)

Son iç çekişi "Amalia!" idi.

(*Çıkar.*)

AMALIA

Son iç çekişi "Amalia!" idi. – Hayır, sen sahtekâr değilsin! Yani doğru – gerçekten – öldü o! – öldü!

(*Önce sağa sola sendeleyip sonra düşer.*)

Öldü – Karl öldü. –

FRANZ

Ne görüyorum? Kılıcın üzerinde ne var? Kanla yazılmış – Amalia!

AMALIA

Onun tarafından mı?

FRANZ

Doğru mu görüyorum, yoksa hayal mi? Bak orada kanlı el yazısıyla: Franz, Amalia'mı bırakma! Bak işte! Bak işte! Diğer tarafta da: Amalia, her şeye kadir olan ölüm yeminini bozdu! – Şimdi görüyor musun, şimdi görüyor

musun? Bunu katılaşmaya başlayan eliyle yazdı, kalbinin sıcak kanıyla yazdı, tam da sonsuzluğun eşiğinde yazdı! Ruhu uçup gitmeden önce son yaptığı Franz ve Amalia'yı bir araya getirmek oldu.

AMALIA

Yüce Tanrım! Bu onun el yazısı. – Beni hiç sevmemiş!

(*Hızlıca çıkar.*)

FRANZ

(*Ayağını yere vurarak.*)

İmkânsız! Bütün emeklerim inatçı kafasına yenik düşüyor.

YAŞLI MOOR

Eyvah, eyvah! Beni bırakma kızım! – Franz, Franz! Bana oğlumu geri ver!

FRANZ

Onu lanetleyen kimdi? Oğlunu savaşa ve ölüme ve umutsuzluğa sürükleyen kimdi? – Ah! Bir melekti! Cennetten çıkma bir cevher. Cellatlarına lanet olsun! Lanet olsun, size de lanet olsun! –

YAŞLI MOOR

(*Yumruğuyla göğsüne ve alnına vurur.*)

O bir melekti, cennetten çıkma bir cevher! Ben büyük oğlunu öldüren bir babayım. O ise beni ölümüne kadar sevdi! Benim intikamımı almak için savaşa ve ölüme koştu!

(*Kendine kızarak.*)

Canavar, canavar!

FRANZ

O gitti, geç kalmış ağıtlar neye yarar?

(*Alaycı alaycı gülerek.*)

Öldürmek yaşatmaktan daha kolay. Onu bir daha mezarından geri getiremezsiniz.

YAŞLI MOOR

Bir daha asla, asla, asla mezarından geri getiremem! Gitti, sonsuza dek kayboldu! – Kalbime o laneti sen söylettin, sen – sen – bana oğlumu geri ver!

FRANZ

Beni kızdırmayın. Sizi ölüme terk ederim! –

YAŞLI MOOR

İğrenç yaratık! İğrenç! Bana oğlumu geri ver!

(*Koltuktan kalkar, Franz'ı boğazından yakalamaya çalışır, Franz onu geri iter.*)

FRANZ

Bu güçsüz kemiklerle nasıl cüret edersiniz – Ölün! Umutsuzluğunuzda boğulun!

(*Çıkar.*)

YAŞLI MOOR

Binlerce lanet peşinden gürlüyor! Oğlumu kollarımdan çaldın.

(*Umutsuzluk içinde kendini koltuğa atar.*)

Eyvah, eyvah! Umutsuzluğa kapıl, ama ölme! – Kaçıyorlar, beni ölüme terk ediyorlar – iyi meleklerim benden kaçıyor, tüm azizler saçları kırlaşmış katilden uzaklaşıyor. – Eyvah! Eyvah! Kimse başımı tutmayacak mı, kimse mücadele içindeki bu ruhu serbest bırakmayacak mı? Oğlum yok! Kızım yok! Dostum yok! – Tek bir insan – kimse yapmayacak mı – yalnız, terk edilmiş – Eyvah! Eyvah! – Umutsuzluğa kapıl, ama ölme!

(*Amalia ağlamaktan kızarmış gözlerle gelir.*)

Amalia! Cennetin habercisi! Ruhumu salıvermeye mi geliyorsun?

AMALIA

(*Yumuşak bir sesle.*)

Soylu bir oğul kaybettiniz.

YAŞLI MOOR

Cinayete kurban gitti demek istedin. Aleyhimdeki bu kanıtla Tanrı'nın mahkemesine çıkacağım.

AMALIA

Hiç de öyle değil zavallı ihtiyar! Cennetteki babamız onu yanına aldı. Biz bu dünyada fazla mutluyduk. – Orada, yukarıda, güneşin ötesinde – onu tekrar göreceğiz.

YAŞLI MOOR

Tekrar görüşeceğiz, tekrar görüşeceğiz! Ah, bir kılıç gibi ruhumu delip geçecek – onu azizlerin arasında bir aziz olarak bulduğumda – cennetin ortasında cehennemin ürpertileriyle ürpereceğim! Sonsuzluğa bakarken bu hatıra beni ezecek: Ben oğlumu öldürdüm.

AMALIA

Aksine, gülümsemesiyle bu acı hatıraları ruhunuzdan silecek, neşelenin sevgili babacığım! Ben çok neşeliyim. Onu dinleyen kutsal varlıklara meleklerin arpıyla çoktan Amalia adını söylemedi mi, kutsal varlıklar da onu usulca tekrar etmediler mi? Son iç çekişi Amalia'ydı ya! İlk sevinç nidası da Amalia olmayacak mı?

YAŞLI MOOR

Dudaklarından ilahi teselli damlıyor! Bana gülümseyecek, öyle mi dersin? Affedecek? Karl'ımın sevgilisi, ben ölürken yanımda olmalısın.

AMALIA

Ölüm onun kollarına kaçış olur. Ne şanslısınız! Sizi kıskanıyorum. İskeletim neden çürümüyor? Bu saçlar neden kır değil? Gençliğin gücüne yazıklar olsun! Hoş gelirsiniz dermansızlık yaşları! Cennete ve Karl'ıma daha yakınsınız.

(*Franz girer.*)

YAŞLI MOOR

Buraya gel oğlum! Biraz evvel sana çok sert davrandıysam beni affet! Ben seni her şey için affediyorum. Ruhumu huzur içinde teslim etmek istiyorum.

FRANZ

Oğlunuz için yeterince ağladınız mı? Gördüğüm kadarıyla sadece bir oğlunuz var.

YAŞLI MOOR

Yakup'un on iki oğlu vardı, ama Yusuf'u uğruna kanlı gözyaşları döktü.

FRANZ

Hı!

YAŞLI MOOR

Kızım git, İncil'imi getir, bana Yakup ve Yusuf'un hikâyesini oku! Beni hep çok etkilemiştir, üstelik o zamanlar daha Yakup olmamıştım.

AMALIA

Hangisini okumamı istersiniz?

(*İncil'i alır ve yapraklarını çevirir.*)

YAŞLI MOOR

Bana terk edilenin feryadını oku – onu çocuklarının arasında asla bulamadığında – on birinin arasında boşuna beklediğinde – ve Yusuf'un ondan sonsuza dek alındığını duyduğundaki ağıtını. –

AMALIA

(*Okur.*)

"Bunun üzerine bir teke keserek Yusuf'un renkli uzun giysisini kanına buladılar. Giysiyi babalarına götürerek, 'Bunu bulduk,' dediler, 'Bak, bakalım, oğlunun mu, değil mi?'"

(*Franz aniden çıkar.*)

"Yakup giysiyi tanıdı, 'Evet, bu oğlumun giysisi,' dedi, 'Onu yabanıl bir hayvan yemiş olmalı. Yusuf'u parçalamış olsa gerek.'"

YAŞLI MOOR

(*Tekrar yastığına gömülür.*)

Yusuf'u parçalamış olsa gerek!

AMALIA

(*Okumaya devam eder.*)

"Yakup üzüntüden giysilerini yırttı, beline çul sardı, oğlu için uzun süre yas tuttu. Bütün oğulları, kızları onu avutmaya çalıştılarsa da o avunmak istemedi. 'Oğlumun yanına, ölüler diyarına yas tutarak gideceğim'" [5] –

5 *Kitab-ı Mukaddes*, Yaratılış 37:31-35

YAŞLI MOOR

Yeter, yeter! Çok fena oluyorum.

AMALIA

(*Ona doğru koşar, kitabı düşürür.*)

Tanrım yardım et! Nedir bu?

YAŞLI MOOR

Bu ölüm! – Siyahlar – yüzüyor – gözlerimin – önünde – yalvarırım – rahibi çağır – ki bana – son ayini yapsın. – Oğlum Franz – nerede?

AMALIA

Kaçtı! Tanrım bize merhamet et!

YAŞLI MOOR

Kaçtı – ölüm döşeğindekinden mi kaçtı? – – Ve hepsi bu kadar – hepsi – umut vaat eden iki çocuktan kalan – onları – verdin – onları – aldın – senin adın –

AMALIA

(*Ani bir çığlıkla.*)

Öldü! Her şey öldü!

(*Çaresizlik içinde çıkar.*)

(*Franz sevinçle sıçrayarak girer.*)

FRANZ

Öldü! Öldü diye bağırıyorlar! Artık efendi benim. Bütün şato inliyor, öldü! – Ama dur, belki de sadece uykuya daldı? – Elbette, ah elbette! Elbette sonsuza dek asla "Günaydın" denmeyen bir uyku. – Uyku ve ölüm sadece ikiz kardeş. Haydi isimleri değiştirelim! Dürüst, sevilen uyku! Sana ölüm diyelim!

(*Yaşlı Moor'un gözlerini kapatır.*)

Şimdi kim gelip beni zorla mahkemeye çıkarmaya cüret edecek? Ya da yüzüme sen bir alçaksın demeye? O hâlde bu zahmetli kibarlık ve erdem maskesi yok olsun! Şimdi Franz'ı tüm çıplaklığıyla görecek ve karşısında titreyeceksiniz! Babam hükmederken fazla yumuşaktı, topraklarını bir aile çemberine dönüştürdü, kapıda sevgi dolu bir gülümsemeyle oturup köylülere kardeşleri ve

çocukları diye selam verdi. – Kaşlarım üzerinizde fırtına bulutları gibi salınacak, soylu ismim bu dağların üzerinde tehditkâr bir kuyruklu yıldız gibi dalgalanacak, alnım fırtına camınız[6] olacak! Ona hiddetle başkaldıran boynu okşayıp severdi. Okşamak ve sevmek bana göre değil. Tırtıklı mahmuzları etinize gömeceğim ve keskin kamçıya bir şans vereceğim. – Benim topraklarımda küçük bir bira ve patates ancak bayram ikramı olacak; karşıma dolgun, al yanaklarla gelenin vay hâline! Kölenin korkusu ve fakirliğin soluk benzi benim renklerim ve size bu üniformayı giydireceğim!

(*Çıkar.*)

3. Sahne

(*Bohemya Ormanları.*)

(*Spiegelberg, Razmann, haydut çetesi.*)

RAZMANN

Geldin mi? Gerçekten geldin mi? Bırak da sana canını çıkarana kadar sarılayım, kalbimin sevgili kardeşi Moritz! Bohemya Ormanları'na hoş geldin! Büyümüş ve güçlenmişsin. Yıldız-Haç aşkına! Bir acemi sürüsü getirdin, adam toplamakta harikasın!

SPIEGELBERG

Değil mi kardeşim, değil mi? Üstelik sağlam herifler! – Tanrı'nın lütfunun açıkça benimle olduğuna inanmıyorsun; aç ve fakir bir zavallıydım, Şeria Irmağı'nı geçtiğimde değneğimden başka bir şeyim yoktu, şimdi yetmiş sekiz kişiyiz.[7] Çoğunlukla Svabya vilayetlerinden batmış

---

6 İçindeki sıvıda farklı atmosferik koşullar altında meydana gelen kristalleşme ve bulanıklığa bakarak hava durumunu tahmin etmek için kullanılan damıtılmış suda çözünmüş üç kimyasalla dolu kapalı bir tüp.

7 "Bana gösterdiğin bunca iyiliğe, güvene layık değilim. Şeria Irmağı'nı geçtiğimde değneğimden başka bir şeyim yoktu. Şimdi iki orduyla döndüm." *Kitab-ı Mukaddes*, Yaratılış 32:10

esnaf, kovulmuş usta ve kâtipler. Al sana bir ordu adam kardeşim, emin ol şahane herifler, biri diğerinin pantolonundan düğmelerini çalar ve ancak yanında dolu bir silahla kendini güvende hisseder – refah içinde yaşıyorlar ve kırk millik çevrede inanılmaz bir şöhretleri var. Kurnaz Spiegelberg'ten ufak bir makaleyle olsun bahsetmeyen tek bir gazete bulamazsın, gazeteleri de sırf şu sebepten alıyorum – beni sana baştan ayağa tarif ediyorlar, öyle ki gördüğünü sanırsın – ceketimin düğmelerini bile unutmamışlar. Yine de zavallıları parmağımızda oynatıyoruz. Geçenlerde bir matbaaya gittim, meşhur Spiegelberg'i görmüş gibi yaptım ve orada bulunan bir eskizciye tarif ederek solucan doktorunun canlısından farksız bir resmini çizdirdim, laf yayıldı, herif yakalandı, işkenceyle sorguya çekildi, korkusundan ve aptallığından itiraf etti, şeytan canımı alsın, Spiegelberg'im diye itiraf etti. – Fırtınalar alsın! Aşağılık herif adımı o kadar rezil etti ki yargıca gidip teslim olmak üzereydim – ancak üç ay sonra asıldı. Sonrasında ne zaman darağacının oradan geçip sözde Spiegelberg'i tüm ihtişamıyla sergilenirken görsem burnuma bir tutam enfiye çekmek zorunda kaldım. – Spiegelberg sallanırken Spiegelberg usulca ilmekten sıyrılır ve acınası hâldeki olağanüstü zeki adaletin arkasından eşek kulakları yapar.

RAZMANN

(*Güler.*)

Hâlâ aynısın.

SPIEGELBERG

Evet öyleyim, gördüğün gibi hem bedenim hem ruhum. Deli! Daha yeni Caecilie Manastırı'nda çıkardığım eğlenceyi sana anlatmam lazım. Yolumun üzerindeki manastıra alacakaranlığa doğru denk geldim ve gün boyunca daha bir fişek ateşlemediğim için – "diem perdidi"den[8]

8 "Günümü kaybettim". (Lat.)

ölümüne nefret ederim, biliyorsun – şeytanın bir kulağına mal olsa bile bir numarayla geceyi yüceltmem gerekiyordu! Gece geç saatlere kadar sakince durduk. Derin bir sessizlik çöktü. Işıklar söndü. Rahibeler artık yataklarına çekildi diye düşündük. – O zaman Grimm kardeşimi yanıma aldım, diğerlerine ıslığımı duyana kadar kapının önünde beklemelerini söyledim – manastırın bekçisini bağladım, anahtarlarını aldım, hizmetçilerin uyuduğu yere sızıp kıyafetlerini çaldım ve kapıdan dışarıya attım. Oda oda dolaşıp devam ettik, sırayla bütün rahibelerin, son olarak da başrahibenin kıyafetlerini aldık. – O zaman ıslığı çaldım ve dışarıdaki adamlarım kıyamet kopuyormuşçasına bağıra çağıra hücum edip büyük bir patırtıyla rahibelerin odalarına daldı! – Ha ha ha! – Nasıl bir av oldu görecektin, zavallı hayvancıklar karanlıkta el yordamıyla nasıl kıyafetlerini aradılar ve yok olduğunu görünce nasıl perişan oldular, biz fırtına gibi eserken korku ve şaşkınlık içinde çarşaflara sarındılar ya da kedi gibi sobanın altına saklandılar, bazıları da korkudan odanın ortasında öyle bir altına kaçırdı ki istesen içinde yüzmeyi öğrenirdin, hepsi feryat figan acınası hâldeydi ve nihayet düşüşünden önceki Havva kılığındaki bunak başrahibe – biliyorsun kardeşim, bütün dünyada beni bir örümcek, bir de kocakarı kadar tiksindiren yaratık yoktur – şimdi o koyu kahve, kırışık, tüylü cadının önümde dans ettiğini ve el değmemiş namusu için yalvardığını hayal et – şeytan götürsün! Geri kalan üç-beş kıymetli dişi tamamen makatına tıkmak için dirseklerimi çoktan hazırlamıştım – hemen karar verdim. Ya gümüş tabakları, manastırın hazinesini ve ne kadar çil çil taler[9] varsa hepsini çıkarın ya da – adamlarım beni çoktan anladı – sana söyleyeyim, manastırdan en az bin taler değerinde mal götürdüm, eğlencesi de cabası, adamlarım da arkalarında rahibelerin dokuz ay taşıyacakları bir hatıra bıraktılar.

9 Bir tür gümüş sikke.

RAZMANN

(*Ayağını yere vurarak.*)

Yıldırımlar çarpsın beni!

SPIEGELBERG

Gördün mü? Bu hovarda hayatı değil mi, sen söyle? Aynı zamanda insan zinde ve güçlü kalıyor, vücutlar hâlâ sağlam ve her geçen saat bir piskoposun göbeği gibi şişiyor – bilmiyorum, Tanrı'nın yarattığı bütün ayaktakımını çelik ve demir gibi çeken manyetik bir gücüm olmalı.

RAZMANN

İyi mıknatıs seni! Fakat cellat için ne tür bir büyü kullanacağını bilmek isterdim –

SPIEGELBERG

Büyü mü? Büyüye ihtiyacın yok – kafan olması lazım! Elbette arpa yiyerek edinilmeyen belli bir pratik yargı yeteneği – çünkü görüyorsun ya, hep şunu söylerim: Dürüst bir adam herhangi bir söğüt kütüğünden yapılabilir, ama bir hırsız için beyin lazım – ayrıca ulusal dehasının da olması lazım, belli bir, nasıl desem, hırsız ikliminin, sana tavsiyem bugünün dolandırıcılarının Atina'sı olan Graubünden'e gitmen.

RAZMANN

Kardeşim! Bana İtalya'nın tamamını çok övdüler.

SPIEGELBERG

Evet evet! Kimsenin hakkını yememek lazım, İtalya'nın adamları kendini gösteriyor; Almanya da gittiği yolda devam eder ve parlak işaretlerini verdiği şekilde İncil'i tamamen reddederse zamanla buradan da iyi bir şeyler çıkabilir – ama şunu da söylemem lazım, iklimin çok büyük bir etkisi yok, deha her yerde gelişir, geri kalanıysa kardeşim – yer elması cennet bahçesinde bile ananasa dönüşmez – neyse devam edeyim – nerede kalmıştım?

RAZMANN

Taktiklerde.

SPIEGELBERG

A evet, taktikler. Şimdi, şehre geldiğinde ilk yapacağın iş dilenci zabıtaları, devriye bekçileri ve zindancılardan müşteri çekmek, onlarla en çok muhatap olan, en çok onurlandıran kimse arayıp bulacaksın – sonra kahvehaneleri, genelevleri, meyhaneleri mesken tutacaksın, zamanın ucuzluğundan, yüzde beşten, veba gibi artan asayiş iyileştirmelerinden en çok şikâyet eden, hükümete en çok kızan ya da fizyonomiye karşı çıkan kimler var, bu ve benzeri tipleri gözlemleyip ayıracaksın. Kardeşim! Bu doğru seviye! Dürüstlük çürük bir diş gibi sallanır, tek yapabileceğin kerpetenle çekmektir – hatta daha iyi ve kısa yolu: Gider umumi bir yolun ortasına dolu bir kese atarsın, bir yerlere saklanırsın ve kimin aldığını not edersin – bir süre sonra peşinden gidersin, aranıp dövünürken gelişigüzel sorarsın: Acaba beyefendi bir para kesesi bulmuş mudur? Evet mi dedi? – O zaman canı cehenneme; fakat inkâr ederse: Affedersiniz, hatırlayamadım – üzgünüm –

(*Ayağa fırlayarak.*)

Zafer kardeşim, zafer! Fenerini söndür kurnaz Diogenes! – Adamını buldun.

RAZMANN

Mesleğin erbabı olmuşsun!

SPIEGELBERG

Aman Tanrım! Sanki bundan bir an olsun şüphe etmişim gibi. – Adamını ağına düşürdün, işi bitirmek için hassas bir kurnazlıkla yaklaşmalısın! – Anlıyor musun oğlum? Bunu da şöyle yaparım: – Kokusunu bir defa aldım mı adayıma sülük gibi yapışırım, onunla kardeşlik andı içerim. Bu arada! Ona hiç hesap ödetmeyeceksin! Elbette iyi bir paraya mal olacak, ama bunu dikkate almayacaksın – daha da ileri gideceksin, onu kumarhanelere ve genelevlere götüreceksin, kavgalara ve muzip numaralara

karıştıracaksın; gücünü, sağlığını, parasını, vicdanını ve dürüst adını sıfırlayana kadar durmayacaksın; çünkü şunu da eklemem lazım, bedeniyle birlikte ruhunu da çürütmezsen hiçbir şey elde edemezsin – inan bana kardeşim! Mesleğimi incelikle icra ederken bunu belki elli defa tecrübe ettim, dürüst adamların çoğu bir defa yuvadan kovuldular mı şeytana dönerler. – Sonraki adım çok kolay – bir fahişeden bir rahibeye dönüşmek kadar kolay. – Dinle! O patlama neydi?

RAZMANN

Gök gürledi, sen devam et!

SPIEGELBERG

Daha da kısa ve iyi bir yol var, bir adamın evini barkını talan eder, sırtındaki gömleğe kadar alırsan sana kendiliğinden gelir – bana ıslık çalmayı öğretme kardeşim – şurada duran bakır suratlıya bir sor – lanet olsun, onu çok güzel yakaladım – kırk dukat gösterip mumla efendisinin anahtarlarının kalıbını alırsa vereceğimi söyledim – düşünsene! Aptal hayvan dediğimi yapıp getirdi, şeytan canımı alsın, anahtarlar karşılığında parayı istedi. – "Mösyö bu anahtarları doğrudan polis komiserine götüreceğimin ve kendisine darağacında bir yer ayırtacağımın farkında mı? dedim. İsa aşkına! Herifin gözleri nasıl fal taşı gibi açıldı ve ıslak bir kaniş gibi titremeye başladı görmeliydin. – – "Yalvarırım bir daha düşünün! Benim istediğim – istediğim –" Ne istiyor? Kirişi kırıp benimle cehenneme mi gitmek istiyor? – "Tüm kalbimle, büyük bir zevkle!" – Ha ha ha! Güzel dostum, fare domuz jambonuyla yakalanır – sen de düştüğü hâle gül Razmann! Ha ha ha!

RAZMANN

Evet evet, itiraf etmeliyim, bu dersi beyin tahtama altın harflerle yazacağım. Seni aracısı seçtiğine göre şeytan adamlarını iyi tanıyor olmalı.

SPIEGELBERG

Değil mi kardeşim? Ve sanırım ona el verirsem beni serbest bırakacak – her yayıncı koleksiyoncusuna on kopyada bir bedava verirken şeytan işini Yahudi usulü mü görecek? – Razmann! Barut kokusu alıyorum –

RAZMANN

Lanet olsun! Ben o kokuyu çoktan aldım. – Dikkatli ol, yakınlarda bir şeyler oluyor! – Evet, evet! Ne diyordum Moritz – reis sana ve çaylaklarına hoş geldiniz diyor – o da cesur adamlar topladı.

SPIEGELBERG

Ama benimkiler! Benimkiler – öf –

RAZMANN

Eh tabii seninkilerin sevimli küçük parmakları olabilir – ama dediğim gibi, reisimizin şöhreti dürüst adamları ayarttı.

SPIEGELBERG

Umarım öyle değildir.

RAZMANN

Şaka bir yana, onun emrinde görev yapmaktan utanmıyorlar. O bizim gibi yağma yapmak için öldürmüyor – eline yeterince geçirince para aramayı bıraktı ve hakkına düşenin üçte birini yetim çocuklara ya da umut vaat eden gençlere okusunlar diye dağıtıyor. Fakat çiftçilerinin derisini dana gibi yüzen bir toprak beyini mi sağması gerek, kanunları çarpıtıp adaletin gözünü boyayan altın şeritli bir namussuzu ya da aynı takımdan bir beyefendiyi mi çekicinin altına alması gerek – dostum! O zaman kendini buluyor ve her zerresi bir intikam tanrıçasının ruhuyla dolmuş gibi şeytanca saldırıyor.

SPIEGELBERG

Hı hı!

RAZMANN

Geçen gün meyhanede oturmuş oyun oynuyordu, avukatının kurnazlığı sayesinde milyonluk bir davayı kaza-

nan Regensburglu zengin bir kontun buradan geçeceğini duyduk, bana, "Bizim adamlar kaç kişi?" diye sorup aceleyle kalktı, alt dudağını ısırdığını gördüm, bunu sadece çok hırslandığı zaman yapıyor. – "Beş kişi bile yokuz!" dedim – "Yeterli!" diye cevapladı, hancının parasını masaya attı, söylediği şarabı da el sürmeden bıraktı – yola çıktık. Yol boyunca tek kelime etmedi, bir kenarda tek başına yürüdü, sadece ara sıra herhangi bir şey fark edip etmediğimizi sordu ve kulağımızı yere koymamızı emretti. Sonunda kont önümüze çıktı, arabası ağır yüklüydü, avukatı yanında oturuyordu, önünde bir atlı vardı, yanında da atlı iki uşak gidiyordu – adamımızı görmeliydin, nasıl iki elinde tabanca, hepimizden önce koşup arabaya atladı! Nasıl bir sesle "Durun!" diye bağırdı. – Durmak istemeyen arabacı zorla indirildi, atlılar kaçtı – "Paran, adi hergele!" diye gürledi – kont baltanın altında bir boğa gibi yatıyordu – "Adaleti ucuz bir fahişeye çeviren rezil sen misin?" Avukat titriyordu, dişleri birbirine çarpıyordu – hançer karnına bağdaki bir kazık gibi saplanmıştı – "Ben üzerime düşeni yaptım!" diye bağırdı ve kurumlanarak bizden uzaklaştı, "Yağmalamak sizin işiniz," dedi ve ormanda gözden kayboldu –

SPIEGELBERG

Hı hı! Kardeşim sana biraz önce anlattıklarım aramızda kalsın, onun bilmesine gerek yok. Anlıyor musun?

RAZMANN

Tamam, tamam! Anlıyorum.

SPIEGELBERG

Onu biliyorsun! Ne kadar kaprisli olduğunu. Beni anlıyor musun?

RAZMANN

Anlıyorum, anlıyorum.

(*Schwarz koşarak girer.*)

Bu da kim? Ne oldu? Ormandan geçen birileri mi var?

SCHWARZ

Çabuk, çabuk! Diğerleri nerede? – Yazıklar olsun! Burada durmuş gevezelik ediyorsunuz! Yoksa haberiniz yok mu – hiç haberiniz yok mu? – Ya Roller –

RAZMANN

Ne oldu? Ne oldu?

SCHWARZ

Roller'ı astılar, dört kişiyle birlikte –

RAZMANN

Roller'ı mı? Olamaz! Ne zaman olmuş – nereden duydun?

SCHWARZ

Üç haftayı aşkındır hapisteymiş, hiç haberimiz olmadı; üç defa mahkemeye çıkarılmış, hiçbir şey duymadık, reisiniz nerede diye işkenceyle sorguya çekilmiş. – Mert delikanlı hiçbir şeyi itiraf etmemiş, dün davası sonuçlanmış, bu sabah acele postayla şeytana göndermişler.

RAZMANN

Lanet olsun! Reisin haberi var mı?

SCHWARZ

Ancak dün öğrenmiş. Yaban domuzu gibi köpürüyor. Biliyorsun Roller'a çok düşkündü, bir de işkence etmişler ya. – Kuleye iple merdiven götürmüşler, bir işe yaramamış, Fransisken cübbesiyle içeri sızmış ve onunla yer değiştirmeye kalkmış, Roller inatla reddedince içimizi ürperten bir yemin etmiş: onun için bir kralın bile nail olmadığı öyle bir cenaze meşalesi yakacak ki hepsini kül edecek. Şehir için korkuyorum. Zaten şehrin korkunç bağnazlığı yüzünden çoktandır kin besliyordu ve biliyorsun bir şeyi yapacağım derse o iş çoktan olmuş sayılır.

RAZMANN

Doğru! Reisi tanıyorum. Bir kere cehenneme gideceğim diye şeytana söz vermişse, Babamız'ı[10] yarım yamalak

10 "Göklerdeki babamız", *Kitab-ı Mukaddes*, Luka 11:2, Matta 6:9.

bile okumakla kurtulacağını bilse yine asla dua etmez!
– Ama ah! Zavallı Roller! Zavallı Roller! –

SPIEGELBERG

Memento mori![11] Ama bu beni heyecanlandırmıyor.
(*Bir şarkı mırıldanır.*)
Darağacı meydanından geçerken
Sadece sağ gözümü yumar ve düşünürüm,
Tek başına sallanacaksın muhtemelen
Aptal olan kim, ben mi ya da sen?

RAZMANN

(*Sıçrayarak.*)
Dinle! Ateş edildi.
(*Silah sesleri ve gürültüler.*)

SPIEGELBERG

Bir el daha!

RAZMANN

Bir el daha! Reis!
(*Sahne arkasından şarkı duyulur.*)
Nürnbergliler kimseyi asmazlar
Onu yakalayana kadar
(*Tekrar.*)

SCHWEIZER ve ROLLER

(*Sahne arkasında.*)
Hey ya! Hey ya!

RAZMANN

Roller! Roller! On iblis çarpsın beni!

SCHWEIZER ve ROLLER

(*Sahne arkasında.*)
Razmann! Schwarz! Spiegelberg! Razmann!

RAZMANN

Roller! Schweizer! Yıldırımlar çarpsın, fırtınalar alsın!
(*Ona doğru koşarlar. Haydut Moor at üzerinde, Schweizer, Roller, Grimm, Schufterle, haydut grubu toz ve kir içinde girerler.*)

---

11 Öleceğini hatırla. (Lat.)

HAYDUT MOOR

(*Atından atlayarak.*)

Özgürlük! Özgürlük! – – Karaya ayak bastın Roller! – Atımı götür Schweizer, onu şarapla yıka.

(*Kendini yere atar.*)

Becerdik!

RAZMANN

(*Roller'a.*)

Pluto'nun ateşi adına! Dirildin mi?

SCHWARZ

Hayalet misin sen? Yoksa aklımı mı kaçırdım? Gerçekten sen misin?

ROLLER

(*Nefes nefese.*)

Benim. Hayattayım. Tamamen. Nereden geldiğimi sanıyorsun?

SCHWARZ

Onu cadıya sor! Değnek senin üzerinde çoktan kırıldı!

ROLLER

Evet, elbette ve dahası var. Doğrudan darağacından geliyorum. Bırak biraz soluklanayım. Schweizer sana anlatır. Bana bir kadeh brendi ver! – Sen de hâlâ burada mısın Moritz? Seni anca diğer tarafta tekrar göreceğimi sanmıştım. – Bir kadeh daha brendi ver! Kemiklerim dökülüyor – ah reisim! Reisim nerede?

SCHWARZ

Tamam, tamam! – Haydi söyle, anlat haydi! Nasıl kaçtın? Nasıl tekrar yanımızdasın? Aklım almıyor. Darağacından mı geliyorum diyorsun?

ROLLER

(*Bir şişe brendiyi kafasına diker.*)

Oh nefis, içimi ısıttı! – Doğrudan darağacından diyorum! Orada durmuş ağzınız açık bakıyorsunuz, hayal bile edemezsiniz – beni Abraham'ın kucağına verecek lanetli

merdivenden üç adım ötedeydim – o kadar, o kadar yakındım – baştan ayağa teşrihe satılmıştım çoktan ve hayatımın bedeli anca bir tutam enfiyeydi! Aldığım nefesi, özgürlüğümü ve hayatımı reise borçluyum.

SCHWEIZER

Anlatmaya değer bir maceraydı. Bir gün önce casuslarımızdan Roller'ın başının ciddi belada olduğunu ve gök kubbe aniden tepemizde inmediği müddetçe ertesi gün – yani bugün oluyor – her fâninin sonu olan yola gideceğini haber almıştık. "Kalkın!" dedi reis, "Bir dost her şeye değer. – Onu kurtarırız ya da kurtaramayız, ama en azından bir kralın bile nail olmadığı öyle bir cenaze meşalesi yakarız ki hepsini kül ederiz." Bütün çete çağrıldı. Roller'a hemen bir not yolladık, haberci çorbasına atarak ulaştırmış.

ROLLER

Başaracağımızdan ümidim yoktu.

SCHWEIZER

Geçitler boşalana kadar oyalandık. Bütün şehir gösteriye akın etti, atlılarla yayalar ve arabalar birbirine girmiş, uzaktan gürültü ve darağacı ilahileri yankılanıyordu. "Şimdi," dedi reis, "Ateşleyin, ateşleyin!" Adamlar ok gibi uçtu, şehri aynı anda otuz üç köşesinden ateşe verdiler, cephaneliğin olduğu kulenin yakınına, kiliselere ve ambarlara tutuşturulmuş paçavralar attılar – Tanrım daha on beş dakika olmamıştı, poyraz da şehre diş biliyor olacak ki tam zamanında yardımımıza geldi ve alevleri en tepelere kadar taşıdı. O sırada biz de intikam tanrıçalarının ruhuyla sokaklarda bir aşağı bir yukarı koşuyorduk – Yangın! Yangın! Bütün şehri ulumalar – çığlıklar – gümbürtüler sardı – yangın çanları çalmaya başladı, cephaneliğin havaya uçuşuyla sanki yer yarıldı, cennet paramparça oldu ve cehennem on bin kulaç daha derine battı.

ROLLER

O an yanımdakiler arkalarına baktı – şehir Sodom ve Gomora'dan farksızdı, ufuk tamamen ateş, kükürt ve dumanla kaplanmıştı, cehennemî yankı kırk tepenin birinden diğerine gürleyip duruyordu, panik ve korku herkesi yere sermişti – bu durumdan hemen faydalandım, fişek gibi! Bağlarımı çözmüşlerdi, o kadar yakındım – muhafızlarım Lut'un karısı gibi taş kesilmiş arkalarına bakarken yırttım! Kalabalığın arasından sıyrıldım! Uzaklaştım! Altmış adım ileride kıyafetleri attım, nehre daldım, beni göremediklerinden emin olana kadar suyun altından yüzmeye devam ettim. Reisim atlar ve giysilerle hazır bekliyordu – işte böyle kurtuldum. Moor! Moor! Yakında bir tehlikeye atıl da benim için yaptıklarının aynısını yapabileyim!

RAZMANN

Feci bir dilek, bunun için seni asmak lazım – ama insanı kahkahalara boğan bir numara çevirmişsiniz.

ROLLER

Zor anımda imdadıma yetişti, buna değer biçemezsiniz. Anlayabilmeniz için benim gibi boynunuzda ip, diri diri mezara girmeniz, kutsal âdetlere ve celladın ayinlerine tanık olmanız lazım, yükselen korkutucu sabah güneşinin parıltısında sizi sallandıracakları lanetli düzeneğe çekingen ayağınızın attığı her adımda ürkerek daha da yaklaşırken sendelemeniz, celladın pusuda bekleyen yardımcılarını görmeniz lazım, kulağımda hâlâ çınlayan iğrenç müziği, benden öncekinin yarı çürümüş bedenine konan otuz aç karganın ötüşünü duymanız lazım. Bunların hepsi, hepsi – ve daha ötesi bana kollarını açan sonsuz huzurdan aldığım ilk tat! – Ah kardeşim! Sonra birdenbire özgürlüğün işareti geldi – gök kubbenin çemberlerinden biri atmışçasına bir patlama oldu – dinliyor musunuz adi herifler? Size şöyle anlatayım, kızgın fırından buz gibi

suya atlasanız benim diğer kıyıya ulaştığımda hissettiğim kadar şiddetli bir fark hissetmezsiniz.

SPIEGELBERG

(*Güler.*)

Zavallı herif! Neyse, artık geride kaldı.

(*Ona içer.*)

Yeniden doğumun kutlu olsun!

ROLLER

(*Kadehini atar.*)

Hayır! Mammon'un[12] bütün hazineleri adına bunu ikinci defa yaşamak istemiyorum. Ölmek Harlekin'in[13] atlayışından daha fazlası ve ölüm korkusu ölümden daha beter.

SPIEGELBERG

Ya havaya uçan cephanelik – şimdi anladın mı Razzman? – Bu yüzden Molek'in[14] bütün gardırobu gökyüzünde havalandırılıyormuş gibi havada saatlerce kükürt kokusu vardı – bu bir şaheserdi reis! Bu yüzden seni kıskandım.

SCHWEIZER

Şehir benim yoldaşımın köşeye sıkıştırılmış bir domuz gibi telef edilmesini izleyerek eğlenecekse eğer, hepsinin canı cehenneme! Yoldaşımız uğruna şehri yakmakta tereddüt etmedik diye vicdanımız mı sızlamalı? Ayrıca adamlarımız eski imparatordan daha fazla yağmalayacak mal buldu. – Söyleyin bakalım! Neleri yürüttünüz?

ÇETEDEN BİRİ

Ben kargaşa sırasında Stephan Kilisesi'ne sızıp sunak örtüsünün kenarından işlemeleri söktüm, kendi kendime

---

12 Mamon: Para (Yun.) *Kitab-ı Mukaddes*, Matta 6:24, Luka 16:11, 13'te para, servet anlamında kullanılır, Orta Çağ'da bir tanrı olarak somutlaştırılmıştır.

13 İtalyan komedyasının başlıca karakterlerinden, palyaço, soytarı.

14 *Kitab-ı Mukaddes*'te çocuk kurban etme uygulamasıyla ilişkilendirilen Kenanlı bir ilah.

yüce Tanrı zengin bir adamdır, bir batzenlik[15] yumağı altın ipliğe çevirebilir dedim.

SCHWEIZER

İyi etmişsin – bir kilisede bu ıvır zıvırın ne işi var? Yaradan getirdikleri çöplere gülerken yarattıklarının açlıktan ölmesine göz yumuyorlar. – Ya sen Spangeler – sen ağını nereye attın?

BİR İKİNCİSİ

Bügel'le ben bir dükkânı soyduk ve elli adama yetecek kadar eşya getiriyoruz.

BİR ÜÇÜNCÜSÜ

Ben iki altın cep saati ve bir düzine gümüş kaşık çaldım.

SCHWEIZER

Güzel, güzel. Onlara söndürmesi iki hafta sürecek bir ateş yaktık. Yangından kurtulmak istiyorlarsa şehri suyla mahvetmeleri gerekecek. – Kaç kişi öldü biliyor musun Schufterle?

SCHUFTERLE

Seksen üç deniyor. Sadece cephanelik altmış kişiyi paramparça etti.

HAYDUT MOOR

(*Çok ciddi.*)

Roller, pahalıya mal oldun.

SCHUFTERLE

Peh, peh! O da ne demek? – Sadece erkekler olsaydı evet – ama kundakta bebekler, onları sineklerden koruyan buruşuk kocakarılar, kapıyı bulmaktan aciz, sobanın yanında kuruyup kalmış ev kuşları – halkın peşinden eğlenceye doğru vakur bir edayla tırıs giden doktoru görmek için inleyen hastalar vardı. – Bacağı sağlam olan herkes komediyi izlemeye koştu, evleri beklemeye sadece şehrin tortusu kaldı geride.

---

15 15. yüzyılın sonlarından 19. yüzyılın ortalarına kadar İsviçre, Güney Almanya ve Avusturya'da kullanılan madenî para.

MOOR

Ay zavallı yaratıklar! Hastalar diyorsun, yaşlılar ve çocuklar? –

SCHUFTERLE

Evet, canları cehenneme! Ayrıca lohusalar ve darağacının altında düşük yapmaktan korkan hamileler ve idamı izlemenin etkisinde kalıp doğmamış çocuklarının alnına darağacının damgasını vuracağından endişe eden genç kadınlar – sahip oldukları biricik çifti tamire verdikleri için giyecek ayakkabısı olmayan zavallı şairler ve bunlar gibi bahsetmeye değmeyecek bir güruh. Böyle bir barakanın önünden geçerken bir yaygara koptuğunu duydum, içeri girip bakınınca ne göreyim? Tombul ve sağlıklı bir çocuk masanın altında yere yatmış, masa da tutuşmak üzere – "Zavallı hayvancık, burada donuyorsun," dedim ve onu alevlerin içine attım –

MOOR

Gerçekten mi Schufterle? – Ebediyetin saçları kırlaşana kadar o alevler bağrında yansın! – Defol buradan canavar! Seni bir daha adamlarımın arasında görmeyeyim! Siz ne mırıldanıyorsunuz? – Neyi sorguluyorsunuz? – Benim verdiğim emri kim sorgulayabilir? – Size gidecek dedim, – aranızda gazabıma uğrayacak daha başkaları var. Seni de biliyorum Spiegelberg. Sizinle yakında ilgileneceğim ve korkunç bir yoklama yapacağım.

(*Titreyerek çıkarlar.*)

(*Moor tek başına, sinirle volta atar.*)

Cennetin intikamcısı onları dinleme! – Ben ne yapabilirim? Veban, kıtlığın, sellerin kötülerle birlikte hak yolundakileri de yiyip bitirdiğinde sen ne yapabilirsin? Eşek arısının yuvasını yok etmesi gereken alev kutsanmış ekinleri de kavurmasın diye ona kim emredebilir? – Çocukları öldürene yazıklar olsun! Kadınları öldürene! – Hastaları öldürene! Bu hareket beni nasıl aşağı çekiyor!

En güzel eserlerimi zehirliyor – Jupiter'ın yıldırımını kullanmaya yeltenip devleri paramparça edeceğine cüceleri yere seren oğlan Tanrı'nın gözünün önünde rezil olmuş ve utançtan kıpkırmızı duruyor. – Git, git! Yüce mahkemelerin intikam kılıcına hükmedecek adam sen değilsin, daha ilk denemende yenildin – cüretkâr planımdan burada vazgeçiyorum, utancıma gün ışığının vurmayacağı yeryüzünün derin bir yarığına saklanmaya gidiyorum.

(*Kaçmak üzeredir.*)

HAYDUTLAR

(*Telaşla.*)

Dikkat et reis! Buralar tekin değil! Bohemya süvarileri müfrezeler hâlinde ormanın altını üstüne getiriyor – cehennemin muhafızı boşboğazlık etmiş olmalı –

YENİ HAYDUTLAR

Reis! Reis! Bizi takip etmişler – çevremizde binlerce asker ormanın ortasını kordona alıyor. Eyvah! Eyvah! Yakalandık, ipe çekildik, dörde bölündük! Binlerce avcıyla hafif ve ağır süvari tepelere akın ediyor ve geçitleri tutuyor.

(*Moor çıkar.*)

(*Schweizer, Grimm, Roller, Schwarz, Schufterle, Spiegelberg, Razmann, haydut grubu girer.*)

SCHWEIZER

Onları silkeleyip uyandırdık mı? Sevinmen lazım Roller! O tayına talim şövalyelerle kapışmayı çoktandır arzu ediyordum. – Reis nerede? Bütün çete toplandı mı? Yeterince barutumuz var, değil mi?

RAZMANN

Fazlasıyla barutumuz var. Fakat topu topu seksen kişiyiz, yani durum yaklaşık yirmiye bir.

SCHWEIZER

Daha iyi! İsterse başparmağımın tırnağına karşı elli olsun – kıçlarının altında saman tutuşturmamızı beklediler. – Kardeşlerim, kardeşlerim! Korkacak bir şey yok. Onlar

hayatlarını on kreuzer için tehlikeye atarken biz canımız ve özgürlüğümüz için mücadele etmiyor muyuz? – Üzerlerine tufan gibi inip kafalarına şimşek gibi çakacağız. – Lanet olsun, reis nerede kaldı?

SPIEGELBERG

Bizi bu zor zamanda terk etti. Hâlâ kaçabilir miyiz acaba?

SCHWEIZER

Kaçmak mı?

SPIEGELBERG

Ah! Neden Kudüs'te kalmadım!

SCHWEIZER

Lağımda boğulasın, pislik herif! Çıplak rahibelere gelince büyük adamsın, ama iki yumruk gördüğün anda – pısırığın tekisin, şimdi kendini göster, yoksa seni domuz derisine dikip köpeklere yem etmek lazım.

RAZMANN

Reis, reis!

(Moor yavaşça, kendi kendine konuşarak.)

MOOR

Çepeçevre kuşatılmalarına müsaade ettim, şimdi çaresizce savaşmak zorundalar.

(Yüksek sesle.)

Çocuklar! Vakit geldi! Yaralı domuzlar gibi savaşmak zorundayız, yoksa kaybedeceğiz!

SCHWEIZER

Eh! Avcı bıçağımla karınlarını deşeceğim, işkembeleri bir arşın ileri fırlayacak! – Bize yol göster reis! Ölümün kollarına kadar seni takip edeceğiz.

MOOR

Bütün silahları doldurun! Yeterince barutumuz var, değil mi?

SCHWEIZER

(Sıçrar.)

Dünyayı aya fırlatmaya yetecek kadar!

RAZMANN

Herkesin beş çift dolu tabancası var, ayrıca üç tane karabinası.

MOOR

İyi, güzel! Şimdi bir kısmınız ağaçlara tırmanmalı ya da çalılara saklanmalı ve askerler pusuya düşünce ateş etmeli –

SCHWEIZER

Bu iş sana göre Spiegelberg!

MOOR

Kalanımız da intikam tanrıçaları gibi yanlardan saldıracağız!

SCHWEIZER

Ben! Ben saldıranlardan olacağım!

MOOR

Aynı zamanda sayımızı korkutucu göstermek için herkes ıslık çalıp ormanı inletmeli. Ayrıca bütün köpekleri salıp saflarına saldırtmak lazım ki askerler ayrılıp dağılsın ve ateşinize doğru koşsunlar. Biz üçümüz, Roller, Schweizer ve ben tam ortalarına dalacağız.

SCHWEIZER

Harika, mükemmel! – Onları öyle bir şaşkına çevireceğiz ki nereden tokat yediklerini anlamayacaklar. Bir atışta adamın ağzındaki kirazı vurmuş biriyim, bırakın gelsinler.

(*Schufterle Schweizer'ı çekiştirir, Schweizer de reisi kenara çeker ve sessizce bir şeyler söyler.*)

MOOR

Sus!

SCHWEIZER

Sana yalvarıyorum –

MOOR

Çekil! Utancına minnettar olsun, onu kurtardı. Ben ve Schweizer ölsek de, Roller'ım ölse de o ölmemeli. Bırakın

kıyafetlerini çıkarsın, o bir yolcuydu, onu soydum derim. – Metin ol Schweizer, zamanı gelince asılacak sana yemin ederim.

(*Papaz girer.*)

PAPAZ

(*Kendi kendine, duraklayarak.*)

Ejderhaların yuvası burası mı? – Müsaadenizle efendiler! Ben Kilise'nin bir hizmetkârıyım ve dışarıda kafamdaki her saç telini koruyan bin yedi yüz adam var.

SCHWEIZER

Bravo, bravo! Mideni sıcak tutman için iyi bir konuşma.

MOOR

Sus, yoldaş! – Kısaca söyleyin sayın papaz! Burada ne işiniz var?

PAPAZ

Buraya yaşam ve ölüm hakkında hüküm veren yüksek makam tarafından yollandım – siz hırsızlar – siz kundakçı katiller – siz haydutlar – karanlıkta sürünen ve sinsi sinsi sokan zehirli engerek soyları – insanlığın yüz karaları – cehennem dölleri – kuzgunlara ve böceklere leziz yem olacaklar – darağacı ve çark için yazılmışlar –

SCHWEIZER

Köpek! Hakaret etmeyi bırak, yoksa –

(*Tüfeğinin dipçiğini papazın yüzüne dayar.*)

MOOR

Ayıp ama Schweizer! Lafını böldün – vaazını çok güzel ezberlemiş – devam edin efendim – "darağacı ve çark için yazılmışlar – "

PAPAZ

Sonra sen, değerli reisleri! Yankesiciler dükü! Dolandırıcılar kralı! Gök kubbe altındaki bütün haydutların imparatoru! – Binlerce suçsuz melek alayının içine isyan ateşini düşüren ve kendisiyle birlikte cehennemin en derin çukuruna çeken o ilk rezil çete reisinden farkın yok – terk

edilmiş annelerin feryatları attığın her adımın arkasından inliyor, su gibi kan içiyorsun, katil hançerin için insanların bir hava kabarcığı kadar bile değeri yok.

MOOR

Doğru, çok doğru! Devam edin!

PAPAZ

Nasıl? Çok mu doğru? Bu ne biçim cevap?

MOOR

Nasıl efendim? Bunu beklemiyordunuz herhâlde? Devam, haydi devam! Daha ne diyecektiniz?

PAPAZ

(*Hararetle.*)

Ne iğrenç bir insansın! Benden uzak dur! Öldürdüğün imparatorluk kontunun kanı lanetli parmaklarına yapışıp kalmadı mı? Hırsız ellerin Tanrı'nın kutsal evine zorla girip kudasın kutsanmış kaplarını alçakça alıp götürmedi mi? Ha? Dini bütün şehrimizi kundaklamadın mı? Cephaneliği iyi Hristiyanların başlarına geçirmedin mi?

(*Ellerini kavuşturarak.*)

Kokusu cennete kadar yükselen, kıyamet kopsun da üzerimize çöksün diye kışkırtan korkunç, korkunç kötülükler! Cezalandırılması şart, kıyamet borusunu erken getiren kötülükler!

MOOR

Buraya kadar çok yerinde tespit! Fakat sadede gelelim! Pek saygıdeğer yargıç sizin aracılığınızla bana ne iletmek istiyor?

PAPAZ

Almaya asla layık olmadığın bir haberi! – Etrafına bir bak kundakçı katil! Gözünün alabildiği her yer süvarilerimiz tarafından çevrildi – artık kaçacak yerin kalmadı – bu meşelerde kiraz yetişeceği ve bu köknarların şeftali taşıyacağı ne kadar kesinse, sizin bu meşe ve köknarları sağ salim arkanızda bırakacağınız da o kadar kesin.

MOOR

Duyuyor musun Schweizer? – Haydi ama devam edin!

PAPAZ

Mahkemenin senin gibi bir haine nasıl müsamaha ve tahammül gösterdiğini dinle o hâlde. Eğer diz çöker, merhamet ve mağfiret için yalvarırsan, o zaman şiddet şefkate, adalet müşfik bir anaya dönüşecek – kabahatlerinin yarısına göz yumacak ve sadece – bir düşün! – sadece çark cezasına çarptıracak!

SCHWEIZER

Duydun mu reis? Gidip bu eğitimli çoban köpeğinin boğazını kırmızı suyu bütün gözeneklerinden fışkırana kadar sıkayım mı? –

ROLLER

Reis! – Fırtınalar alsın, cehennem aşkına! – Reis! Alt dudağını nasıl da dişlerinin arasına almış! – Bu herifi ayak havaya, baş aşağıya gelecek şekilde lobut gibi devireyim mi?

SCHWEIZER

Ben yapayım, ben! Önünde diz çökeyim ayaklarına kapanayım reis! Onu vıcığını çıkarana kadar ezme zevkini bana bırak!

(*Papaz çığlık atar.*)

MOOR

Uzak durun! Kimse ona el sürmeye cüret etmesin! –

(*Kılıcını çekerek papaza.*)

Bakın sayın papaz! Burada reisleri olduğum yetmiş dokuz adam var, hiçbiri bir işaretle kaçmayı ya da topçu müziğiyle dans etmeyi bilmiyor, dışarıdaysa omzunda tüfekle saçları kırlaşmış bin yedi yüz asker – fakat iyi dinleyin! Kundakçı katil, reis Moor şöyle diyor: Doğrudur, imparatorluğun kontunu öldürdüm, Dominikus Kilisesi'ni ateşe verdim ve yağmaladım, bağnaz şehrinizi kundakladım ve cephaneliği iyi Hristiyanların başına indirdim. – Hepsi bu kadar da değil. Daha fazlasını yaptım.

(*Sağ elini uzatır.*)

Parmaklarıma taktığım şu dört değerli yüzüğe dikkat edin ve gidip yaşamla ölüme hükmeden adaletin efendilerine göreceğiniz, duyacağınız her şeyi bütün ayrıntılarıyla anlatın – bu yakutu yakalayıp prensinin ayaklarının dibine serdiğim bir bakanın parmağından çıkardım. Ayaktakımından biriyken dalkavukluk yaparak prensin bir numaralı gözdesi olmayı başarmıştı – komşusunun düşüşü onu önemli yerlere getiren bir basamak olmuştu – yetimlerin gözyaşlarıyla yükselmişti. Bu elması önemli unvan ve makamları en yüksek fiyatı verene satan, derdi olan vatanseverleriyse kapısından kovan bir maliyeciden çekip aldım. – Bu akiki engizisyon kaldırıldı diye minberden ağlayan, kendi elimle boğduğum sizin gibi bir din adamının şerefine takıyorum. – Size iki laf edeceğim diye harcadığım nefese yazık, yoksa yüzüklerimin hikâyelerini anlatmaya devam edebilirdim.

PAPAZ

Ah firavun! Firavun!

MOOR

Duyuyor musunuz? İç çekişini fark ettiniz mi? Orada sanki Korah[16] güruhunun üzerine gökten ateş yağdırmak ister gibi durmuyor mu? Bir omuz silkişiyle yargılıyor, bir Hristiyan ahıyla lanetliyor. – İnsan bu kadar kör olabilir mi? Kardeşinin üzerindeki lekeleri görmeye gelince Argus'un yüz gözüne sahip olan biri kendisi hakkında böyle tamamen kör olabilir mi? – Oturdukları bulutlardan sabır ve hoşgörü diye gürlüyorlar, ama sevginin tanrısına ateş kuşanmış bir Molek gibi insan kurban ediyorlar – vaazda komşu sevgisini öğütlüyorlar ve seksen yaşındaki körü kapılarından defediyorlar – açgözlülüğe karşı atıp tutarken altın ziynetler uğruna Peru'nun nüfusunu

16 İki yüz elli İsrailli önderle birlikte Musa'ya başkaldıran kişi. *Kitab-ı Mukaddes*, Çölde Sayım, 16.

yok edip putperestleri öküz gibi arabalarına koşuyorlar. – Doğanın bir İşkariyot[17] yaratmasının nasıl mümkün olduğunu anlamak için kafa yoruyorlar, ama aralarından en kötü olmayanı bile on gümüş sikke için teslise ihanet eder. – Vah hâlinize sizi ikiyüzlüler, sizi gerçeğin kalpazanları, ilahinin maymunları! Haçın ve sunakların önünde diz çökmekten utanmıyorsunuz, sırtınızı kırbaçlarla paralıyorsunuz ve oruçla etinize işkence ediyorsunuz; siz ahmaklar kendiniz her şeyi bilen dediğiniz varlığı bu acınası numaralarla kandırdığınızı sanıyorsunuz, tıpkı büyüklere dalkavuklardan nefret edersiniz diye dalkavukluk ederek onlarla en acı biçimde alay edilmesi gibi. Dürüstlüğünüz ve örnek davranışlarınızla övünüyorsunuz, ama kalbinizden geçeni gören Tanrı Nil'in canavarına can veren de kendisi olmasaydı Yaradan'a öfkelenirdi. – Gözümün önünden alın götürün şunu!

PAPAZ

Bir zalim nasıl bu kadar kibirli olabilir!

MOOR

Daha dur, asıl şimdi kibirli konuşacağım. Git, yaşam ve ölüm hakkında zar atan pek saygıdeğer mahkemeye söyle – ben uyku ve gece yarısıyla birlikte tezgâh kuran, merdiven tepesinde büyüklenip korku salan bir hırsız değilim – her ne yaptıysam şüphesiz Tanrı'nın hesap defterinde okuyacağım, ama onun acınası vekilleriyle bir kelime daha ziyan etmeyeceğim. Onlara zanaatımın misilleme yapmak olduğunu söyle – intikam benim işim.

(*Ona sırtını döner.*)

PAPAZ

Yani af ve merhamet istemiyorsun? – Peki, seninle işim bitti.

(*Çeteye döner.*)

---

17 Hain, ispiyoncu. Yahuda, Roma lejyonlarına, para karşılığı İsa'nın saklandığı yeri söyleyen Yahudi havari ve din adamı. *Kitab-ı Mukaddes*, Markos 14:44.

O hâlde sizler adaletin benimle yolladığı haberi dinleyin! – Bu mahkûm edilmiş suçluyu hemen şimdi bağlayıp teslim ederseniz, göreceksiniz ki ettiğiniz zulümlerin cezası affedilecek, hatıralardan silinecek – kutsal Kilise siz kayıp koyunlarını tazelenmiş bir sevgiyle ana gibi bağrına basacak ve her birinizin önüne onurlu bir vazifeye giden bir yol açacak.

(*Muzaffer bir gülümsemeyle.*)

Ne oldu şimdi? Tadınız mı kaçtı majesteleri? – Haydi o zaman! Onu bağlayın ve özgürlüğe kavuşun!

MOOR

Duydunuz mu siz de? Duydunuz mu? Niçin tereddüt ediyorsunuz? Neden utana sıkıla duruyorsunuz orada? Size özgürlük sunuyor, gerçekten de çoktan onun tutsağısınız. – Size hayatınızı bağışlarken gösteriş yapmıyor, çünkü gerçekten yargılanmış durumdasınız. – Size onur ve iş vaat ediyor, oysa burada galip gelseniz bile kaderiniz ayıplanarak, lanetlenerek peşinize düşülmesinden başka ne olabilir? – Size Tanrı'yla barışmanın haberini veriyor, oysa gerçekten cehennemliksiniz. İçinizden birinin bile cehennemi boylamayacak bir tel saçı yoktur. Hâlâ düşünüyor musunuz? Hâlâ tereddüt mü ediyorsunuz? Cennetle cehennem arasında seçim yapmak bu kadar mı zor? Yardımcı olun sayın papaz!

PAPAZ

(*Önce kendi kendine.*)

Deli mi bu herif? – Yoksa bunun sizi sağ ele geçirmek için bir tuzak olduğundan mı endişeleniyorsunuz? – Kendiniz okuyun, imzalı genel af burada.

(*Schweizer'e bir kâğıt verir.*)

Hâlâ şüphe edebilir misiniz?

MOOR

Bakın işte, bakın! Daha ne dileyebilirsiniz? – Bizzat imzalanmış – bütün sınırları aşan bir af – yoksa hainlere

verilen sözlerin tutulmadığını duyduğunuz için sözlerinde durmazlar diye mi korkuyorsunuz? – Korkuyu üzerinizden atın! Şeytana bile söz vermiş olsalar, politika sözlerinde durmaları için onları zorlamaya yeter. – Yoksa gelecekte onlara kim inanır? Bunu ikinci bir sefer nasıl kullanabilirler? – Ciddi olduklarına ben yemin edebilirim. Sizi kışkırtan ve galeyana getiren benim, bunu biliyorlar, sizi suçsuz görüyorlar. Suçlarınızı gençlik hatası, taşkınlık diye değerlendiriyorlar. Yalnız beni ele geçirmek istiyorlar, ceza çekmeyi hak eden yalnızca benim. Öyle değil mi sayın papaz?

PAPAZ

Onun ağzından konuşan şeytanın adı ne? – Evet elbette, elbette öyle. – Bu herif beni şaşkına çevirdi.

MOOR

Ne, hâlâ mı cevap yok? Silahlarınızla onları yarıp geçeceğinizi mi düşünüyorsunuz? Etrafınıza bir bakın, etrafınıza bir bakın! Bunu düşünemezsiniz, çocukça bir özgüven olur. – Yoksa benim arbede çıkacak diye sevindiğimi gördüğünüz için kahraman olarak ölme düşüncesi hoşunuza mı gidiyor? – Hiç böyle sanmayın! – Siz Moor değilsiniz! – Siz işe yaramaz hırsızlarsınız! Büyük planımın zavallı aletlerisiniz, tıpkı celladın elindeki ip gibi. – Hırsızlar kahraman gibi ölmezler. Hırsızlar için hayat bir ödüldür, çünkü ardından gelecek olan korkunçtur. – Hırsızların ölüm karşısında titremeye hakkı vardır. – Borazanları nasıl çalıyor, dinleyin! Kılıçları nasıl tehditkâr parlıyor, görün! Nasıl? Hâlâ mı kararsızsınız? Deli misiniz? Divane misiniz? – Bu affedilmez bir şey! Size hayatım için teşekkür etmiyorum, kendinizi kurban ettiğiniz için utanıyorum!

PAPAZ

(*Son derece şaşkın.*)

Delireceğim, buradan gidiyorum! Hiç böyle şey duyulmuş mudur?

MOOR

Yoksa kendimi bıçaklayıp intihar ederek sadece sağ olursam geçerli olan anlaşmayı mahvedeceğimden mi korkuyorsunuz? Hayır çocuklar! Bu boşuna bir korku. İşte hançerimi, tabancalarımı ve benim için muhtemelen çok daha iyi olacak şu ufak zehir şişesini atıyorum. – O kadar sefilim ki kendi hayatım üzerindeki hâkimiyeti bile kaybettim. – Ne, hâlâ mı kararsızsınız? Ya da belki beni bağlamaya çalışırsanız kendimi savunacağımı sanıyorsunuz? Bakın, sağ elimi bu meşe dalına bağlıyorum, tamamen savunmasızım, bir çocuk bile beni alt edebilir. – İhtiyacı varken reisini ilk terk eden kim?

ROLLER

(*Saldırgan bir hareketle.*)

Cehennem etrafımızı dokuz kat sarsa da!

(*Kılıcını çeker.*)

Kim köpek değilse reisi kurtarır!

SCHWEIZER

(*Af kâğıdını yırtar ve parçalarını papazın yüzüne atar.*)

Af bizim kurşunlarımızda! Defol alçak herif! Seni gönderen kurula Moor'un çetesinde bir tane bile hain bulamadığını söyle! – Kurtarın, reisi kurtarın!

HEPSİ

(*Bağırarak.*)

Kurtarın, kurtarın, reisi kurtarın!

MOOR

(*Kendini çözerek, sevinçle.*)

Şimdi özgürüz – yoldaşlar! Yumruğumda bir ordu hissediyorum – ya ölüm ya özgürlük! En azından hiçbirimizi sağ ele geçiremeyecekler!

(*Saldırı borusu çalar. Gürültü ve kargaşa olur. Çekilmiş kılıçlarla çıkarlar.*)

III. Perde

1. Sahne

(*Amalia bahçede lavta çalıyor.*)

AMALIA

Valhalla'nın sevinciyle dolu bir melek kadar güzeldi,
Daha güzeldi bütün delikanlılardan,
İlahi yumuşak bakışları mayıs güneşi gibiydi,
Ayna gibi mavi denizden yansıyan.

Sarılışı – kızgın bir haz! –
Kudretli ve ateşli çarptı kalp kalbe,
Ağız ve kulak tutsak – gece inmiş gözlerimize
Ve ulaştı ruhlarımız gökyüzüne.

Öpüşü – cennetten bir his! –
İki alev birbirini kavrar gibi,
Arp notaları içi içe tınlar gibi
Ve ilahi bir ahenk içinde,

İşte öyle düştü, uçtu, birbirine geçti canlar,
Yandı, titredi dudaklar, yanaklar –
Ruh ruha alıştı – yerle gök karıştı
Âşıkların etrafında erimişçesine.

O gitti – boşuna ah! Boşuna
Özlem dolu bir iç çekiş inliyor ardında.
O gitti – hayatın tüm neşesi de onunla
Sızlanarak kayboldu bir ahla! –

(*Franz girer.*)

FRANZ

Yine mi buradasın inatçı hayalperest? Eğlenceli bir ziyafetten kaçtın ve misafirlerin keyfini kaçırdın.

AMALIA

Yazık bu masum zevklere! Babanın mezarı başında yankılanan ölüm ilahisi hâlâ senin kulaklarında çınlıyor olmalı –

FRANZ

Sonsuza dek sızlanacak mısın? Bırak ölenler uyusun, sen yaşayanları mutlu et! Ben geldim –

AMALIA

Peki ne zaman geri gideceksin?

FRANZ

Aman! Bu kadar asık suratlı, kibirli bir ifade takınma! Beni üzüyorsun Amalia! Sana şunu söylemek için geldim –

AMALIA

Herhâlde Franz von Moor'un buranın soylu efendisi olduğunu işiteceğim.

FRANZ

Evet, doğru, seninle konuşmak istediğim konu buydu, Maximillian atalarının mezarında uyumaya gitti. Artık efendi benim. Fakat tam anlamıyla olmak istiyorum Amalia. – Ailemiz için anlamını biliyorsun, Moor'un kızı gibi muamele gördün, öldüğünde bile sana olan sevgisi baki kaldı, elbette bunu asla unutmayacaksın. –

AMALIA

Asla, asla. Kim eğlenceli bir ziyafette içip de onu aklından çıkarabilir!

FRANZ

Babamın sevgisinin karşılığını oğullarına vermelisin, Karl da öldüğüne göre – şaşırdın mı? Başın mı dönüyor? Evet doğru, düşüncesi bile o kadar gönül okşayıcı ve yüce ki kadının gururunu alaşağı ediyor. Franz en soylu genç kızların umutlarını ayaklar altına alır, Franz gider, o olmasa çaresiz kalacak zavallı bir öksüze kalbini verir, elini uzatır ve beraberinde sahip olduğu bütün altınları, şatoların ve ormanların tamamını sunar. – Kıskanılan, korkulan Franz, Amalia'nın kölesi olmaya gönüllü olur –

AMALIA

Yıldırım bu günahkâr lafı eden alçak dili niye ikiye bölmüyor! Sevgilimi öldürdün ve Amalia sana kocam diyecek sanıyorsun! Sen –

FRANZ

Bu kadar sert olma asil prenses! – Elbette Franz karşında inleyen umutsuz bir âşık gibi eğilmiyor – elbette Arkadya'nın kara sevdalı çobanı gibi mağaraların ve kayaların yankısına karşı aşk ağıtları yakmayı öğrenmedi. – Franz konuşur ve eğer cevap alamazsa – emreder.

AMALIA

Solucan, sen mi emredeceksin? Bana mı emredeceksin? – Peki emir alaycı bir gülüşle geri çevrilirse?

FRANZ

Bunu yapmayacaksın. Kibirli bir dikkafalının gururuna tatlı tatlı boyun eğdirmenin yolunu biliyorum – manastırlar ve duvarlar!

AMALIA

Bravo! Mükemmel! Manastırda, duvarlar arasında senin Basilisk[1] bakışlarından ebediyen esirgenmiş olmak ve Karl'ı düşünmek için, hayal etmek için yeterince boş vakit sahibi olmak – manastırın hoş gelir! Haydi bekliyorum duvarlarını!

---

1 Karşısındakini bakışlarıyla taşlaştırabilen ya da öldürebilen efsanevi bir canavar.

FRANZ

Ha ha! Öyle mi? – Dikkatli ol! Şimdi sana işkence etmenin inceliğini öğrettin bana – beni her görüşün ateş saçlı bir intikam tanrıçası gibi bu bitmek bilmez Karl hevesini aklından kırbaçlayarak atacak, Franz'ın korkunç görüntüsü definenin üzerinde yatan sihirli köpek gibi sevgilinin görüntüsünün ardında pusuya yatacak – seni saçlarından tutup şapele sürükleyeceğim, elimde kılıçla namus yeminini ruhundan koparacağım, bakire yatağına fırtına gibi tırmanacağım ve gururlu utancını daha büyük bir gururla yeneceğim.

AMALIA

(*Ona bir tokat atar.*)

Önce bunu çeyiz olarak al.

FRANZ

(*Öfkeli.*)

Ya! Bunun intikamını on defa ve on misliyle alacağım! – Karım değil – bu şerefe nail olamazsın – metresim olacaksın, cüret edip de sokaktan geçersen namuslu köylü kadınlar seni parmakla gösterecekler. Haydi dişlerini gıcırdat – gözlerinden alev ve ölüm saç – bir kadının gazabı bana zevk verir, seni sadece daha güzel, daha çekici kılar. Gel – bu direniş zaferimi taçlandıracak ve zoraki kucaklamalar hazzıma tat katacak. – Benimle odama gel – arzuyla yanıyorum – hemen şu an benimle gelmelisin.

(*Onu sürüklemek ister.*)

AMALIA

(*Boynuna sarılır.*)

Beni affet Franz!

(*Franz ona sarılacakken Amalia yanından kılıcını çeker ve hemen geri çekilir.*)

Görüyor musun hain, şimdi sana neler yapabilirim? – Ben bir kadınım, ama hiddetli bir kadınım – edepsiz ellerinle bedenime dokunmaya hele bir cüret et – bu çelik

senin azgın göğsünü ortasından delecek, amcamın ruhu elimi buna yönlendirecek. Yıkıl karşımdan!

(*Franz'ı oradan kovalar.*)

Oh! Kendimi ne kadar iyi hissediyorum – rahatça nefes alabiliyorum – kendimi kıvılcımlar saçan bir at gibi güçlü hissettim, yavrularını zafer nidalarıyla çalan hırsızın peşindeki dişi kaplan gibi kızgın. – Manastır diyor – bu güzel fikrin için teşekkür ederim! – Aldatılan aşk şimdi sığınağını buldu – manastır – kurtarıcının haçı aldatılan aşkın sığınağı olacak.

(*Çıkmak ister.*)

(*Hermann utanarak girer.*)

HERMANN

Leydi Amalia! Leydi Amalia!

AMALIA

Seni uğursuz! Beni niye rahatsız ediyorsun?

HERMANN

Beni cehenneme göndermeden önce ruhumdaki bu yükten kurtulmalıyım.

(*Onun ayaklarına kapanır.*)

Affedin! Affedin! Sizi çok incittim Leydi Amalia.

AMALIA

Kalk! Git! Hiçbir şey bilmek istemiyorum.

(*Gitmek ister.*)

HERMANN

(*Gitmesine engel olarak.*)

Hayır! Durun! Tanrı aşkına! Yüce Tanrı aşkına! Her şeyi bilmelisiniz!

AMALIA

Bir kelime daha etme – seni affediyorum – huzurla evine dön.

(*Koşarak gitmek ister.*)

HERMANN

O zaman tek bir söze kulak verin – size bütün huzurunuzu geri verecek.

AMALIA

(*Geri döner ve şaşkınlıkla bakar.*)

Nasıl dostum? – Cennette ya da yeryüzünde kim bana yeniden huzur verebilir?

HERMANN

Bunu dudaklarımın arasındaki bir tek kelime yapabilir – bana kulak verin!

AMALIA

(*Şefkatle elini tutar.*)

İyi insan – ağzından çıkacak bir kelime sonsuzluğun kilidini kırabilir mi?

HERMANN

(*Ayağa kalkar.*)

Karl hâlâ hayatta!

AMALIA

(*Çığlık atarak.*)

Uğursuz!

HERMANN

Ta kendisi – ve bir kelime daha – amcanız –

AMALIA

(*Ona doğru atılarak.*)

Yalan söylüyorsun –

HERMANN

Amcanız –

AMALIA

Karl hâlâ hayatta!

HERMANN

Amcanız –

AMALIA

Karl hâlâ hayatta mı?

HERMANN

Amcanız da öyle. – Beni ele vermeyin.

(*Aceleyle çıkar.*)

AMALIA

(*Uzun süre taş kesilmiş gibi durur.*
Sonra deli gibi atılıp arkasından koşar.)

Karl hâlâ hayatta!

2. Sahne

(*Tuna Nehri civarları.*)
(*Haydutlar ağaçlar altında bir tepede kamp kurmuş, atlar aşağıda otluyor.*)

MOOR

Şurada bir yatmam lazım.

(*Kendini yere atar.*)

Bacaklarım koptu. Dilim kurudu, taş gibi.

(*Schweizer fark ettirmeden ortadan kaybolur.*)

Bana şu dereden bir avuç su getirmenizi rica edecektim, ama hepiniz ölü gibi bitik durumdasınız.

SCHWARZ

Mataralarımızdaki şarap da öyle.

MOOR

Bakın buğdaylar ne kadar güzel! – Ağaçlar bereketlerinin ağırlığıyla neredeyse kırılacak! – Asmalar umut dolu.

GRIMM

Verimli bir yıl olacak.

MOOR

Öyle mi dersin? – O zaman dünyada en azından bir alın teri karşılığını alacak. – Bir tane? – Ancak gece dolu yağabilir ve her şeyi mahvedebilir.

SCHWARZ

Bu gayet mümkün. Hasattan birkaç saat önce her şey mahvolabilir.

MOOR

Ben de onu diyorum. Her şey yok olacak. İnsan onu tanrılara eş kılan işlerde başarısız olurken karıncalardan

öğrendiğinde neden başarılı olsun ki? – Yoksa insanın kaderinin sınırı bu mu?

SCHWARZ

Onu bilmiyorum.

MOOR

İyi dedin ve bilmeye hiç niyet etmezsen çok daha iyi edersin! – Kardeşim – ben insanları gördüm, arı kadar dertlerini de, dev tasarılarını da – ilahi planlarını da, fare gibi uğraşlarını da. Mutluluk peşindeki inanılmaz yarışta – biri atının çevikliğine güvenir – bir diğeri eşeğinin burnuna – bir üçüncüsü kendi bacaklarına güvenir; bir sürü insanın kazanan numarayı tutturmak için masumiyetini – ve cennetini ortaya koyduğu hayatın bu renkli piyangosunda – çıkan numaralar sıfır ve sonuçta içlerinde kazanan yok. Bu bir piyes kardeşim, gülmekten karnına ağrılar girerken gözlerinden yaş getirir.

SCHWARZ

Şurada güneş ne kadar görkemli batıyor!

MOOR

(*Manzaraya dalıp gitmiş.*)

Bir kahraman böyle ölür! – Tapılası.

GRIMM

Derinden etkilenmiş gibisin.

MOOR

Çocukluğumdan beri en büyük hayalim onlar gibi yaşamak ve onlar gibi ölmekti. –

(*Acısını bastırarak.*)

Bir çocukluk hayaliydi!

GRIMM

Öyle olur umarım.

MOOR

(*Şapkasını yüzüne bastırır.*)

Bir zamanlar. – Beni yalnız bırakın yoldaşlar.

SCHWARZ

Moor! Moor! Ne oluyor ya? – Rengi nasıl değişti!

GRIMM

Hay aksi şeytan! Nesi var? Hasta mı oldu?

MOOR

Bir zamanlar gece duamı etmeyi unutursam uyuyamazdım –

GRIMM

Delirdin mi? Çocukluk yıllarının başına kâhya kesilmesine müsaade mi edeceksin?

MOOR

(*Kafasını Grimm'in göğsüne yaslar.*)

Kardeşim! Kardeşim!

GRIMM

Haydi ama? Çocuk olma – rica ederim –

MOOR

Olsaydım keşke – tekrar olsaydım!

GRIMM

Ayıp, ayıp!

SCHWARZ

Neşelen. Şu tablo gibi manzaraya bak – şu güzel akşama.

MOOR

Evet arkadaşlar, bu dünya çok güzel.

SCHWARZ

E ne kadar iyi dedin.

MOOR

Bu yeryüzü öyle görkemli ki.

GRIMM

Doğru – doğru – böyle şeyler duymak hoşuma gidiyor.

MOOR

(*Geri çökerek.*)

Bense o kadar çirkinim ki bu güzel dünyada – bense o kadar korkuncum ki bu görkemli yeryüzünde.

GRIMM

Eyvah eyvah!

MOOR

Masumiyetim! Masumiyetim! – Bakın! Her şey ilkbaha-

rın huzur verici ışığında güneşlenmek için dışarı çıkmışken – neden yalnızca ben gökyüzünün sevincinin içinden cehennemi soluyorum? – Her şey mutluluk doluyken, her şey huzurun ruhuyla kardeş olmuşken – bütün dünya bir aile, yukarıda da babaları – benim babam değil – yalnız ben dışlanmışım, yalnız ben temizlerin safından atılmışım – o tatlı evlat sözü benim için değil – sevgilinin hasret dolu bakışları asla benim için değil – yakın bir dostun sarılması da asla, asla değil!

(*Aniden gerileyerek.*)

Katiller tarafından kuşatılmış – tıslayan engerekler etrafını sarmış – demir zincirlerle rezilliğe perçinlenmiş – rezilliğin sallantılı sazında lanetlenmenin mezarına doğru savrulan – mutlu dünyanın çiçeklerinin orta yerinde uluyan bir Avaddon![2]

SCHWARZ

(*Diğerlerine.*)

Akıl alacak gibi değil! Onu hiç böyle görmemiştim.

MOOR

(*Kederli.*)

Annemin rahmine geri dönebilseydim! Bir dilenci olarak doğabilseydim! – Hayır! Ah Tanrım, bir gündelikçi işçi olabilseydim başka bir şey istemezdim! – Tek bir öğle uykusunun zevkini – tek bir gözyaşının kutsallığını satın alabilmek için şakaklarımdan kan akana kadar didinmek isterdim.

GRIMM

(*Diğerlerine.*)

Biraz sabredin! Nöbeti hafifliyor.

MOOR

Bir zamanlar gözyaşlarım rahatça akardı – ah o huzurlu günler! Babamın şatosu – yeşil, coşkun vadileri! Ah ço-

2 Dipsiz derinliklerin meleği. *Kitab-ı Mukaddes*, Vahiy 9:11.

cukluğumun Elysion sahneleri! – Asla geri dönmeyecek misiniz – ateşler içindeki göğsümü tatlı esintilerle hiçbir zaman serinletmeyecek misiniz? – Benimle yas tut doğa. – Asla geri dönmeyecekler, ateşler içindeki göğsümü tatlı esintilerle hiçbir zaman serinletmeyecekler. – Gittiler! Gittiler! Geri getirmek imkânsız! –

SCHWEIZER

(*Şapkasında suyla.*)

Biraz iç reis – bolca su getirdim, üstelik buz gibi soğuk.

SCHWARZ

Her yerin kanıyor yahu – ne oldu?

SCHWEIZER

Aptalca bir macera, neredeyse iki bacağıma ve boynuma mal oluyordu. Nehrin kenarındaki kum birikintilerinde dolaşırken yerde ne varsa ayağımın altından kaydı ve kendimi on adım aşağıda buldum – orada serilmiş beş duyumun tekrar düzgün çalışmasını beklerken çakılların arasında dünyanın en berrak suyuna denk geldim. Bu seferlik bu kadar dans yeter, su reisin epey hoşuna gidecek diye düşündüm.

MOOR

(*Şapkasını geri verir ve onun yüzünü siler.*)

Yoksa Bohemya süvarilerinin alnına çizdiği yaraların izi görünmüyor – suyun iyi geldi Schweizer – bu yara izleri sana yakışıyor.

SCHWEIZER

Hah! Daha otuz tane ize yerim var.

MOOR

Evet çocuklar – sıcak bir öğleden sonraydı – ve sadece bir adam kaybettik – Roller'ım güzel bir ölümle gitti. Benim için ölmemiş olsaydı kemiklerinin üzerine mermer bir anıt dikerlerdi. Bununla yetinelim.

(*Gözlerindeki yaşı siler.*)

Düşman kaç adamını meydanda bırakmıştı?

SCHWEIZER

Yüz altmış hafif süvari – doksan üç ağır süvari – yaklaşık kırk avcı – toplamda üç yüz.

MOOR

Bir kişiye karşı üç yüz! – Her birinizin bu baş üzerinde hakkı var!

(*Kafasını açar.*)

İşte hançerimi havaya kaldırıyorum! Ruhum bedende olduğu müddetçe! Sizi asla terk etmeyeceğim.

SCHWEIZER

Yemin etme! Memnun mu olacaksın, yoksa pişman mı, bilmiyorsun.

MOOR

Roller'ımın kemikleri üzerine! Sizi asla terk etmeyeceğim.

(*Kosinsky gelir.*)

KOSINSKY

(*Kendi kendine.*)

Onu buralarda bulacağımı söylediler. – Hah! Hey! Bu yüzlerinin hâli ne? – Onlar olmalı? – Nasıl, eğer bunlar onlarsa – evet onlar, onlar! – Onlarla konuşacağım.

SCHWARZ

Dikkat edin! Kim o gelen?

KOSINSKY

Kusuruma bakmayın efendiler! Doğru mu geldim, yanlış mı, bilmiyorum.

MOOR

Peki eğer doğru geldiyseniz, biz kim olmalıyız?

KOSINSKY

Adamlar!

SCHWEIZER

Bunu kanıtladık mı acaba reis?

KOSINSKY

Ölümün gözünün içine bakan ve tehlikenin evcil bir yılan gibi etraflarında dönmesine izin veren, özgürlüğe namus

ve hayattan daha yüksek değer biçen, sadece isimlerini duymak bile fakir ve ezilmişlere hoş gelirken, en yüreklilerin ödlek, zorbaların da bembeyaz kesilmesine yeten adamlar arıyorum.

SCHWEIZER

(*Reise.*)

Herifi sevdim. – Dinle güzel dostum! Aradığın insanları buldun.

KOSINSKY

Öyle düşünmüştüm, umarım yakında da kardeşlerim diyeceğim. – O hâlde bana aradığım asıl adamı gösterebilirsiniz, zira reisinizi, büyük Moor Kontu'nu arıyorum.

SCHWEIZER

(*Ona sıcak bir tavırla elini uzatır.*)

Sevgili delikanlı! Birbirimize sen diye hitap edeceğiz.

MOOR

(*Yaklaşarak.*)

Reisi de tanıyor musunuz?

KOSINSKY

Reis sensin – bu yüz ifadesiyle – kim seni görür de bir başkasını arar?

(*Onu uzun uzun inceler.*)

Her zaman yok edici bakışlara sahip adamı, Kartaca Harabeleri'nin üzerinde nasıl oturduğunu görmeyi dilemişimdir – bu andan itibaren dilemiyorum.

SCHWEIZER

Yıldırım gibi çocuk!

MOOR

Peki sizi bana getiren nedir?

KOSINSKY

Ah, reis! Zalimden de öte kaderim. – Bu dünyanın fırtınalı denizlerinde gemimle kaza geçirdim, hayatımın umutlarının denizin dibine çöküşünü seyretmekten başka bir şey yapamadım ve benim için geriye sadece kaybettikleri-

min ızdırap verici hatırası kaldı, eğer bu düşünceleri türlü meşgaleyle bastırmaya çalışmasaydım delirirdim.

MOOR

Yine ilahi takdirden şikâyetçi olan biri! – Devam et!

KOSINSKY

Asker oldum, talihsizlik beni orada da takip etti – Doğu Hint Adaları'na bir sefere katıldım, gemim kayalıklarda parçalandı – hep başarısızlığa mahkûm planlar! Sonunda her yerde senin yaptıklarının hikâyelerini duydum, kundakçılık ve cinayet diye anlatıyorlardı, emrine girmeye kesin karar verip otuz mil yol alarak buraya geldim, tabii hizmetimi kabul edersen. – Yalvarırım yüce reis, beni reddetme!

SCHWEIZER

(*Bir sıçrayışla.*)

Yaşa! Yaşa! Roller'ımız bin misliyle yerine kondu! Çetemize yeni bir katil kardeş geldi!

MOOR

Adın ne?

KOSINSKY

Kosinsky.

MOOR

Ne diyorsun Kosinsky, ne kadar uçarı bir çocuk olduğunun ve hayatının en büyük adımını sersem bir kız gibi sallanarak attığının farkında mısın? – Burada hayal ettiğin gibi top oynamayacaksın ya da labut devirmeyeceksin.

KOSINSKY

Ne demek istediğini biliyorum – yirmi dört yaşındayım, ama kılıçların parladığını da gördüm, kulağımda mermilerin vızıldadığını da duydum.

MOOR

Demek öyle genç efendi? – Peki kılıç kullanmayı zavallı yolcuları bir taler uğruna yere sermek için mi öğrendin sadece, yoksa kadınların arkasından yaklaşıp karınlarına

saplamak için mi? Git haydi, git! Sana sopayı gösterirse sütannenden kaçarsın.

SCHWEIZER

Lanet olsun reis! Ne diyorsun? Bu Herkules'i göndermek mi istiyorsun? Marschall von Sachsen'i[3] elinde kepçeyle Ganj Nehri'nin öte tarafına kadar kovalayacakmış gibi durmuyor mu?

MOOR

Çocukça işlerin başarısız oldu diye buraya gelip haydut ve suikastçı mı olmak istiyorsun? – Cinayet çocuğum, bu kelimeyi anlıyor musun? Haşhaş kellesi kopardıktan sonra gidip huzur içinde uyumuş olabilirsin, ama bir cinayetin ağırlığını ruhunda taşımak –

KOSINSKY

Bana işlememi emrettiğin her cinayeti sorumluluğum bileceğim.

MOOR

Ne? O kadar kurnaz mısın? Bir adamı yalakalık yaparak yakalayabileceğini mi varsayıyorsun? Kâbus görmediğimi ya da ölüm döşeğimde bembeyaz kesilmeyeceğimi nereden biliyorsun? Şimdiye kadar sorumluluğum diye düşünerek kaç iş yaptın?

KOSINSKY

Doğrusu sizi bulmak için çıktığım bu yolculuğun dışında pek bir şey yapmadım henüz asil kont!

MOOR

Hocan – böyle dikkatsiz ahmaklar kadırgalara yollanmalı – sana Robin'in[4] hikâyesini mi verdi, o da çocuksu hayal gücünü coşturup kendini büyük bir adam olmak için çılgın bir hevese kaptırmana mı sebep oldu? Şöhret ve şeref diye yanıp tutuşuyor musun? Kundakçılıkla,

---

3 Hermann Moritz Graf von Sachsen (1696–1750), Polonya kralı II. August'un gayrimeşru oğlu, 18. yüzyılda önemli bir askerî şahsiyet.

4 Robin Hood.

adam öldürerek mi ölümsüzlüğü elde edeceksin? Şunu bilesin hırslı genç! Kundakçı için tek bir defne dalı yeşermez! Haydutun zaferinin sonu geçit töreni değildir – aksine lanet, tehlike, ölüm, utançtır – şu tepedeki idam sehpasını da görüyor musun?

SPIEGELBERG

(*İsteksizce bir aşağı bir yukarı yürüyerek.*)

Aman ne kadar aptalca! Ne iğrenç, ne affedilemez bir aptallık! Yolu bu değil! Ben tamamen farklı davranırdım!

KOSINSKY

Ölümden korkmayan nelerden korkmalı?

MOOR

Bravo! Ötesi yok! Okullarda çok çalışkandın, Seneca'nı eksiksiz ezberledin. – Fakat sevgili dostum, böyle özlü sözlerle ızdırap içindeki doğayı teskin edemezsin, acının oklarını asla yumuşatamazsın. – İyice düşün taşın oğlum!

(*Elini tutar.*)

Düşün, sana bir baba nasihati veriyorum – içine atlamadan önce uçurumun derinliğini öğren! Eğer bu dünyada tek bir mutlu an yakalaman mümkünse – öyle anlar gelir ki uyanırsın, ama artık çok geç olabilir. Burada tabiri caizse insanlık çemberinden çıkıyorsun – ya daha yüce bir insan olman lazım ya da iblisin teki. – Tekrar söylüyorum oğlum! Eğer daha yüksek bir bilgelik böyle buyurmadıysa, başka herhangi bir yerde senin için hâlâ bir umut ışığı parlıyorsa içinde sadece umutsuzluk olan bu korkunç güruhtan uzaklaş – insan yanılabilir. İnan bana, insan gerçekte ümitsizlik olanı metanet sanabilir. – İnan bana, inan! Ve hemen git buradan.

KOSINSKY

Hayır! Artık kaçmıyorum. Yalvarmam seni etkilemiyorsa talihsizliğimin hikâyesini dinle. – O zaman hançeri elime kendin tutuşturacaksın, sen kendin – şurada yere oturun ve beni dikkatle dinleyin!

MOOR

Hikâyeni dinleyeceğim.

KOSINSKY

Ayrıca bilin ki ben Bohemyalı bir asilzadeyim ve babamın erken ölümü sayesinde hatırı sayılır bir mülkün efendisiyim. Yörem cennet gibiydi – çünkü içinde bir melek vardı – çiçeklenen gençliğin bütün cazibeleriyle süslenmiş, cennetin ışığı kadar iffetli bir kız. Gerçi kime söylüyorum bunu? Bir kulağınızdan girer diğerinden çıkar – siz asla sevmediniz, asla sevilmediniz. –

SCHWEIZER

Yavaş ol, yavaş ol! Reisimiz alev almış gibi kızarıyor.

MOOR

Tamam kes! Seni başka bir zaman dinlerim – yarın, öbür gün ya da – kan gördüğüm zaman.

KOSINSKY

Kan, kan – sadece dinlemeye devam et! Sana kan bütün ruhunu dolduracak diyorum. Halktan biri olarak doğmuştu, bir Almandı – ama görünüşü asillerin ön yargılarını eritip yok etmişti. Alyansı elimden utana sıkıla büyük bir alçak gönüllülükle almıştı ve bir sonraki gün Amalia'mı sunağın önüne götürecektim.

(*Moor hızla ayağa kalkar.*)

Evlilik hazırlıkları sırasında beni bekleyen saadetin sarhoşluğu içindeyken – alelacele mahkemeye çağrıldım. Bana içeriği tamamen vatana ihanet olan, güya benim yazdığım mektuplar gösterildi. Bu kötülük karşısında kıpkırmızı kesildim – kılıcımı elimden aldılar, beni hapse attılar, neye uğradığımı şaşırdım.

SCHWEIZER

Ve bu sırada – devam et! Olacakların kokusunu şimdiden alıyorum.

KOSINSKY

Orada bir ay yattım ve başıma neler geldiğinden haberim yoktu. Benim kaderim yüzünden her dakika ölüm acıları

çeken Amalia'm için endişeleniyordum. Sonunda sarayın baş nazırı göründü, masum olduğum ortaya çıktığı için beni baldan tatlı sözlerle tebrik edip tahliye mektubunu okudu, kılıcımı geri verdi. Zaferle şatoma, Amalia'mın kollarına uçacaktım – Amalia ortadan kaybolmuştu. Bir gece yarısı götürülmüştü ve kimse nerede olduğunu bilmiyordu; o zamandan beri de onu gören olmadı. Birden kafamda bir şimşek çaktı, şehre uçtum, mahkemede sorup soruşturdum – bütün gözler üzerimdeydi, kimse bilgi vermek istemiyordu – nihayet onu sarayda parmaklıklı bir pencerenin arkasında buldum – bana bir pusula attı.

SCHWEIZER

Ben dememiş miydim?

KOSINSKY

Lanet olsun! Şöyle yazıyordu: Benim öldüğümü görmekle prensin metresi olmak arasında bir seçim yapmak kendisine bırakılmıştı. Şerefle aşk arasındaki mücadelede seçimini ikinciden yana kullanmıştı ve –

(*Gülerek.*)

ben kurtulmuştum.

SCHWEIZER

O zaman sen ne yaptın?

KOSINSKY

Orada kalakaldım, başıma binlerce yıldırım düşmüş gibiydim. – Kan! İlk düşüncem buydu. Son düşüncem kan! Ağzımdan köpükler saçarak eve koştum, kendime üç kenarlı keskin bir kılıç seçtim ve bütün hiddetimle nazırın evine gittim, çünkü yalnızca o – şeytani pezevenk, yalnızca o olabilirdi. Beni sokakta fark etmiş olmalılar, çünkü yukarı çıktığımda bütün kapılar kilitliydi. Aradım, sordum: "Prensi görmeye gitti," cevabını aldım. Doğruca oraya gittim, kimsenin nazırdan haberi yoktu. Geri döndüm, kapıları kırdım, onu buldum, tam halledecektim – o anda pusuda bekleyen beş-altı hizmetkâr üzerime atladı ve kılıcımı elimden aldı.

SCHWEIZER

(*Ayağını yere vurur.*)

Böylece yakayı sıyırdı ve sen elin boş döndün?

KOSINSKY

Yakalandım, suçlandım, hakkımda utanç verici bir kovuşturma yaptılar, rezil oldum – buraya dikkat edin – özel bir lütuf gösterilip aşağılanmış olarak sınır dışı edildim, mallarım nazıra hediye edildi, Amalia'm kaplanın pençesinde kaldı, benim intikamım oruç tutarak zorbalığın boyunduruğu altında eğilmek zorunda kalmışken o da iç çekerek hayatının yasını tutuyor.

SCHWEIZER

(*Ayağa kalkıp kılıcını bileyerek.*)

Tam bize göre bir iş reis! Ateşe verecek bir şeyler çıktı!

MOOR

(*O ana kadar hiddetli hareketlerle bir o yana bir bu yana yürürken birdenbire fırlayıp haydutların yanına gider.*)

Onu görmem lazım. – Kalkın! Toparlanın. – Bizimle kalıyorsun Kosinsky. – Çabuk çantalarınızı toplayın!

HAYDUTLAR

Ne? Nereye?

MOOR

Nereye mi? Kim nereye diye soruyor?

(*Hiddetle Schweizer'e.*)

Hain, beni alıkoymaya mı kalkacaksın? Fakat cennetin ışığıyla! –

SCHWEIZER

Ben miyim hain? – Cehenneme gitsen peşinden gelirim!

MOOR

(*Boynuna sarılır.*)

Canım kardeşim! Peşimden gelirsin. – O ağlıyor, hayatının yasını tutuyor. Kalkın! Çabuk! Hepiniz! Frankonya'ya! Sekiz gün içinde orada olmalıyız.

(*Çıkarlar.*)

IV. Perde

1. Sahne

(*Moor Şatosu çevresindeki kırsal alan.*)
(*Haydut Moor, uzakta Kosinsky.*)

MOOR

Önden git ve geldiğimi haber ver. Söylemen gereken her şey hâlâ hatırında, değil mi?

KOSINSKY

Brand Kontu'sunuz, Mecklenburg'tan geliyorsunuz, ben de seyisinizim – merak etmeyin, rolümü iyi oynayacağım, hoşça kalın!

(*Çıkar.*)

MOOR

Selam sana baba toprağı!

(*Yeri öper.*)

Vatanımın gökleri! Vatanımın güneşi! – Tarlaları, tepeleri, dereleri ve ormanları! Hepinize, hepinize yürekten selam! – Vatanımın dağlarından rüzgâr ne kadar tatlı esiyor! Bağrınızdan bu zavallı kaçağa doğru nasıl mis kokulu bir haz akıyor! – Elysion! Şiirler diyarı! Dur Moor! Kutsal bir tapınağa ayak basıyorsun.

(*Yaklaşır.*)

Şatonun avlusundaki kırlangıç yuvalarına da bak – küçük bahçe kapısına da! – Köpeği sık sık gizlice izleyip

kızdırdığın çitin yanındaki şu köşeye. – Sonra şurada, aşağıda senin kahraman Alexander, Makedonyalılarını Arbela Savaşı'na götürdüğün yeşil vadi ve onun yanında Pers satrapını yere çalıp muzaffer bayrağını yükseklerde dalgalandırdığın çimenli tepe!

(*Gülümser.*)

Çocukluğun altın yılları bu sefilin ruhunda yeniden yaşıyor. – O zaman ne kadar mutluydun, öyle dolu dolu, öyle bulutsuz bir neşen vardı ki. – Ya şimdi – tasarılarının kalıntıları burada yatıyor! Bir zamanlar burada büyük, önemli, saygı gören bir adam olarak dolaşacaktın – burada – burada çocukluk yıllarını Amalia'nın çiçeklenen çocuklarıyla ikinci kez yaşayacaktın! Burada halkının en çok hayranlık duyduğu kişi olacaktın – ama hain düşman engel oldu!

(*İrkilir.*)

Neden buraya geldim? Şakırdayan zincirlerinin sesiyle özgürlük düşlerinden uyanan mahkûm gibiyim – hayır, sefaletime geri dönüyorum! – Mahkûm ışığı unutmuştu, ama özgürlük düşü geceye çakan ve ardından daha karanlık bırakan bir şimşek gibi üzerinden geçti. – Elveda vatanımın vadileri! Bir zamanlar çocuk Karl'ı tanıdınız, çocuk Karl mutlu bir oğlandı – şimdi umutsuzluk içindeki adamı gördünüz.

(*Manzaranın en uç noktasına doğru hızla döner, orada aniden durur ve şatoya hüzünlü bir bakış atar.*)

Onu hiç görmemek, bir an için bile olsa? – Amalia'yla aramda yalnız bir duvar varken – Hayır! Onu görmek zorundayım – onu da görmek zorundayım – beni bin parça edecek de olsa!

(*Geri döner.*)

Baba, baba! Oğlun geliyor. – Kara, pis kokulu kan, çekil git! Ölümün boş, korkunç, titrek bakışı, çekil! Beni şu bir saat serbest bırak – Amalia! Baba! Karl'ın geliyor!

(*Hızla şatoya doğru yaklaşır.*)

Gün ağarınca bana işkence et, gece olunca da rahat bırakma, korkunç rüyalarla işkence et! Sadece şu biricik hazzı zehretme!

(*Kapıda durur.*)

Ne oluyor bana? Bu ne hâl, Moor? Erkek ol! – – Ölüm ürpertileri – felaket önsezisi – –

(*İçeri girer.*)

2. Sahne

(*Şatonun galerisi.*)

(*Haydut Moor ve Amalia girer.*)

AMALIA

Bu tablolar arasından onun portresini tanıyabileceğinizden eminsiniz?

MOOR

Kesinlikle. Yüzü daima aklımda canlı kaldı.

(*Tabloların önünden geçerek.*)

Bu değil.

AMALIA

Doğru! – Bu kont ocağının ilk atasıdır, korsanlara karşı hizmetinden dolayı asalet unvanını ona Barbarossa vermişti.

MOOR

(*Devamlı tablolara bakarak.*)

Bu da değil – o da değil – oradaki de değil – bunların arasında değil.

AMALIA

Nasıl, daha dikkatli bakın! Onu tanıdığınızı sanıyordum –

MOOR

Babamdan iyi tanıyorum! Onu binlerce kişiden ayıran ağzının etrafındaki nazik çizgiden yoksun – bu o değil.

AMALIA

Şaşkınım. Nasıl? On sekiz yıldır hiç görmediniz ve yine de –

MOOR

(*Hızlıca, bir an kızararak.*)

İşte bu!

(*Yıldırım çarpmış gibi kalır.*)

AMALIA

Eşsiz bir adam!

MOOR

(*Resmine dalarak.*)

Baba, baba! Beni affet! – Evet, eşsiz bir adam! –

(*Gözlerini siler.*)

İlahi bir adam!

AMALIA

Ona çok önem veriyor gibisiniz.

MOOR

Ah, eşsiz bir adam – ve o gitti, değil mi?

AMALIA

Gitti! En büyük sevinçlerimizin gittiği gibi –

(*Nazikçe elini tutarak.*)

Sevgili kont hazretleri, ayın altında hiçbir mutluluk büyümez.

MOOR

Çok doğru, çok doğru – yani bu üzücü deneyimi bile tattınız mı? Daha yirmi üç yaşında yoksunuz.

AMALIA

Ama bunu tattım. Her şey sonunda üzülerek ölmek için yaşar. Neyle ilgilenirsek ilgilenelim, neyi elde edersek edelim, bunu sonunda acıyla kaybetmek için yapıyoruz.

MOOR

Kaybettiğiniz bir şey mi oldu?

AMALIA

Hiçbir şey. Her şey. Hiçbir şey. – Devam edelim mi kont hazretleri?

MOOR

Bu kadar çabuk mu? Şu sağdaki resim kimin? Bana mutsuz bir sima gibi geldi.

AMALIA

Sol taraftaki kontun oğlu, evin şu anki efendisi. – Gelin, gelin!

MOOR

Peki bu sağ taraftaki resim?

AMALIA

Bahçeye çıkmak istemez misiniz?

MOOR

Ama bu sağ taraftaki resim? – Amalia ağlıyor musun?

(*Amalia hızla çıkar.*)

Beni seviyor, beni seviyor! Bütün benliği isyan etmeye başladı, yanaklarından süzülen yaşlar onu ele verdi. Beni seviyor! – Sefil, bunu hak ettin mi? İdam sehpasının önündeki bir mahkûm gibi durmuyor muyum burada? Bu onun boynundan mest olarak yüzdüğüm kanepe mi? Bunlar atalarımın salonları mı?

(*Babasının resminden etkilenerek.*)

Sen, sen – gözlerinden fışkıran alevler – lanet, lanet ve reddediş! – Neredeyim ben? Gözlerim kararıyor – Tanrı'nın gazabı – ben, onu ben öldürdüm!

(*Koşarak çıkar.*)

FRANZ VON MOOR

(*Derin düşüncelere dalmış.*)

Silkinip at şu endişeyi! At gitsin, korkak, ödlek! Neden ve kimin karşısında çekiniyorsun? Kontun şu duvarların arasında olduğu birkaç saat içinde sanki cehennemden gelen bir casus peşimden süzülüyormuş gibi hissetmedim mi – onu tanımam gerek! O vahşi, güneşten yanmış yüzünde öyle ulu ve tanıdık bir şey var ki beni sarsıyor – Amalia da ona karşı kayıtsız değil! Tüm dünyadan esirgediği o arzuyla hasret dolu bakışlarını herifin üze-

rinde gezdirmiyor mu? – Herifin ben görmeden kadehi de yutacakmış gibi aceleyle yudumladığı şarabın içine Amalia'nın birkaç damla kaçak gözyaşı akıttığını görmedim mi? Evet, gördüm, kendi gözlerimle aynadan gördüm. Hey Franz! Kendini kolla! Arkasında felakete gebe bir canavar var!

(*Karl'ın portresinin karşısında durup inceler.*)

Kuğu gibi uzun boynu – siyah, ateş saçan gözleri, hı hı! – Koyu, sarkık, gür kaşları –

(*Birden irkilir.*)

Hain cehennem! Bu şüpheyi aklıma sen mi soktun? O adam Karl! Evet, bütün hatları tekrar gözümde canlanıyor – o gerçekten! Maskesinin ardında! – O Karl! Maskesinin ardında! – O Karl – ah ölüm ve lanet!

(*Sert adımlarla volta atarak.*)

Gecelerimi bunun için mi harcadım? – Bunun için dağları ortadan kaldırıp uçurumları dümdüz ettim? – Bunun için mi insanlığın bütün içgüdülerine karşı isyan ettim, sonunda bu huzursuz serseri ustalıkla ördüğüm ağa beceriksizce dalsın diye mi? – Sakin ol! Yalnızca sakin ol! Bundan sonrası çocuk oyuncağı. – Zaten boğazıma kadar ölümcül günahlara batmadım mı? – Kıyı bu kadar uzakta kalmışken geri yüzmek saçmalık olur. – Artık dönmeyi düşünmek yok. – Borçlarımın hepsini üstlenecek olsalar, lütuf dilenciye döner, sonsuz merhamet de iflas ederdi. – O zaman bir erkek gibi ileri. –

(*Çıngırağı çalar.*)

Babasının ruhuyla buluşsun, geri gelsin, ben de ölülerle alay ederim. – Daniel, hey Daniel! Ne oluyor, onu çoktan bana karşı kışkırttılar mı? Nasıl da bir şeyler saklar gibi bir hâli var.

(*Daniel gelir.*)

DANIEL

Emriniz efendim?

FRANZ

Hiçbir şey. Git şu kadehe şarap doldur, ama çabuk ol!

(*Daniel çıkar.*)

Bekle ihtiyar! Seni yakalayacağım, gözümü sana dikip öyle sert bakacağım ki vicdanın vurulup maskenin altından kendini gösterecek! – Ölmek zorunda! – O işini yarım bırakıp giden, sonra da nasıl sonuçlanacak diye boş gözlerle şaşkın şaşkın bakan beceriksizin teki.

(*Daniel şarapla girer.*)

Şuraya koy! Doğruca gözümün içine bak! Dizlerin nasıl zangırdıyor! Nasıl da titriyorsun! İtiraf et ihtiyar! Ne yaptın?

DANIEL

Bir şey yapmadım soylu beyim, Tanrı şahidim olsun, zavallı ruhum üzerine yemin ederim!

FRANZ

İç şu şarabı! – Ne? Tereddüt mü ediyorsun? – Çık dışarı, çabuk! Şarabın içine ne attın?

DANIEL

Tanrı yardımcım olsun! Nasıl? Ben – şarabın içine?

FRANZ

Şarabın içine zehir attın! Kireç gibi bembeyaz kesilmedin mi? İtiraf et, itiraf et! Zehri sana kim verdi? Kont verdi, öyle değil mi? – Onu sana kont verdi.

DANIEL

Kont mu? Yüce Meryem! Kont bana hiçbir şey vermedi.

FRANZ

(*Onu sertçe yakalar.*)

Mosmor olana kadar boğazını sıkarım seni kır saçlı yalancı! Hiçbir şey ha! O hâlde neden sürekli dip dibeydiniz? Sürekli ne fısıldaşıyordunuz? Çıkar ağzından baklayı! Sana ne sırlar verdi, ne sırlar?

DANIEL

Her şeyi bilen Tanrı şahidimdir! Bana hiçbir sır vermedi.

FRANZ

İnkâr mı edeceksin? Benden kurtulmak için ne tezgâhlar kurdunuz? Doğru söyle. Uykumda boğmak? Tıraş olurken boğazımı kesmek? Şarapla ya da çikolatayla zehirlemek? Söyle, söyle! – Yoksa çorbayla ebedî uykuya yollamak mı? Söyle artık, her şeyi biliyorum.

DANIEL

Muhtaç olduğum Tanrı yardımcım olsun, çünkü size katıksız, saf gerçek dışında hiçbir şey söylemiyorum.

FRANZ

Seni bu seferlik affediyorum. Fakat eminim kesene para koydu, öyle değil mi? Sonra da elini alışılandan daha mı güçlü sıktı? Sanki eski bir tanıdığının elini sıkar gibi?

DANIEL

Asla efendim.

FRANZ

Mesela sana dedi ki, "Ben seni önceden tanıyorum. – Sen de beni iyi tanıyorsun. Bir gün gözlerindeki perde kalkacak," – böyle – bir şey? Bundan sana hiç bahsetmedi mi?

DANIEL

Hayır, biraz olsun bahsetmedi.

FRANZ

Bazı koşulların onu engellediğini – insanın bazen düşmanlarının açığını yakalamak için bir maske takması gerektiğini – intikamını alacağını, intikamını en korkunç şekilde alacağını söylemedi mi?

DANIEL

Bunlara benzer tek kelime etmedi.

FRANZ

Ne? Hiç mi bir şey söylemedi? İyi düşün – yaşlı efendiyi çok iyi tanıdığını – özellikle iyi tanıdığını – onu sevdiğini – çok sevdiğini – bir evlat gibi sevdiğini –

DANIEL

Ondan buna benzer bir şeyler duyduğumu hatırlıyorum.

FRANZ

(*Bembeyaz.*)

Dedi mi, gerçekten dedi mi? Nasıl dedi? – Söyle duymam lazım! Kardeşim olduğunu mu söyledi?

DANIEL

(*Afallayarak.*)

Nasıl efendim? – Hayır, bunu söylemedi. Fakat leydinin onu galeride gezdirdiği sırada ben tabloların çerçevelerinin tozunu alıyordum, müteveffa efendinin portresinin önünde sanki yıldırım çarpmış gibi aniden durdu. Soylu leydi bunu dile getirdiğinde gözlerini silerken cevap olarak sadece şöyle dedi: "Eşsiz bir adam! Evet, eşsiz bir adam."

FRANZ

Dinle Daniel! Bilirsin sana her zaman nazik bir efendi oldum, sana yiyecek ve giyecek verdim, güçten düşmüş yaşında ağır işlerden esirgedim –

DANIEL

Yüce Tanrım size bunun karşılığını verecektir! Ben de size her zaman içtenlikle hizmet ettim.

FRANZ

Tam bunu söyleyecektim. Ömrün boyunca bana bir itirazda bulunmadın, çünkü gayet iyi biliyorsun ki senden ne istersem isteyeyim bana itaat etmek zorundasın.

DANIEL

Ne isterseniz tüm kalbimle itaat ederim, Tanrı'ya ve vicdanıma aykırı olmadığı müddetçe.

FRANZ

Saçmalama, saçmalama! Hiç utanmıyor musun? Kaç yaşına gelmişsin, hâlâ Noel masallarına inanıyorsun! Haydi Daniel! Bu aptalca bir laftı. Senin efendin benim. Tanrı ve vicdan beni cezalandıracak, tabii eğer bir Tanrı ve vicdan varsa.

DANIEL

(*Ellerini kavuşturur.*)

Tanrı'nın merhameti üzerimize olsun!

FRANZ

Bana itaat ediyorsun! Bu kelimeyi anlıyor musun? Bana itaat ettiğin için sana emrediyorum, kont yarın yaşayanların arasında olmayacak.

DANIEL

Yardım et ulu Tanrım! Neden?

FRANZ

Bana sorgusuz itaat ettiğin için! – Ben de sana güveneceğim.

DANIEL

Bana mı? Yardım et kutsal bakire! Bana? Ben zavallı ihtiyar, ne kötülük ettim?

FRANZ

Şimdi uzun uzadıya düşünecek zaman yok, kaderin benim elimde. Kalan günlerinde zindanlarımın en derininde sürünmek, açlıktan kendi kemiklerini kemirmeye, yakıcı susuzluktan kendi suyunu tekrar içmeye mecbur olmak mı istiyorsun? Yoksa yaşlılığında huzur içinde ekmeğini yiyip dinlenmeyi mi tercih edersin?

DANIEL

Efendim ne diyorsunuz! Yaşlılığımda huzurla dinlenmek ya da katil olmak?

FRANZ

Soruma cevap ver!

DANIEL

Ah başıma gelen! Kır saçlı başıma gelen!

FRANZ

Evet mi, hayır mı?

DANIEL

Hayır! – Tanrım merhametini benden esirgeme!

FRANZ

(*Giderken.*)

Güzel, buna ihtiyacın olacak.

(*Daniel onu tutar ve ayaklarına kapanır.*)

DANIEL

Merhamet edin efendim! Merhamet edin!

FRANZ

Evet mi, hayır mı?

DANIEL

Soylu beyim! Bugün yetmiş bir yaşındayım, babamla annemi onurlandırdım, bildiğim kadarıyla hayatımda kimseyi bir heller[1] kandırmadım, inancıma sadakatle ve dürüstçe bağlı kaldım, ailenize kırk dört sene hizmet ettim ve artık sakin, mutlu bir sonu bekliyorum efendim, ah efendim!

(*Dizine sıkıca sarılır.*)

Şimdi siz beni ölürken son tesellimden mahrum bırakmak mı istiyorsunuz, vicdan solucanı beni son duamdan etsin, Tanrı'nın ve insanların huzurunda mide bulandırıcı bir yaratık olarak uykuya dalayım mı istiyorsunuz? Hayır, hayır, benim en sevgili, en iyi, soylu efendim! Bunu istemiyorsunuzdur, yetmiş bir yaşında bir adamdan bunu istiyor olamazsınız.

FRANZ

Evet mi, hayır mı? Ne diye laf kalabalığı yapıyorsun?

DANIEL

Şu andan itibaren size daha gayretle hizmet edeceğim. Kaslarımın cılız bağlarını emrinizde bir gündelikçi gibi eriteceğim, daha erken kalkacağım, daha geç yatacağım – ah, ayrıca sizi akşam ve sabah dualarıma dâhil edeceğim, Tanrı yaşlı bir adamın duasını asla geri çevirmez.

FRANZ

İtaat fedakârlıktan daha üstündür. Cezayı infaz etmesi söylenen bir celladın tereddüt ettiğini hiç duydun mu?

DANIEL

Doğru tabii! Fakat bir masumu boğmak – bir –

---

1 Yarım pfennig değerinde sikke, metelik.

FRANZ

Sana hesap vermek zorunda mıyım? Balta cellada neden oraya gidiyorsun da şuraya gitmiyorsun diye sorabilir mi? – Bak, yine de ne kadar sabırlı davranıyorum – bana olan sorumluluğunu yerine getirmenin karşılığında seni mükâfatlandıracağım.

DANIEL

Fakat size olan sorumluluğumu yerine getirirken Hristiyan kalabilmeyi umuyordum.

FRANZ

İtiraz yok! Bak, sana düşünüp taşınman için bütün bir gün daha veriyorum! Bir kere daha düşün. Talih ve talihsizlik – duyuyor musun, anlıyor musun? En büyük talih ve en feci talihsizlik! İşkencede harikalar yaratacağım.

DANIEL

(*Biraz düşündükten sonra.*)

Yapacağım, yarın yapacağım.

(*Çıkar.*)

FRANZ

Şeytanın baştan çıkarıcılığı güçlüdür ve o da muhtemelen inancının şehidi olmak için doğmadı. – Öyleyse afiyet olsun kont hazretleri! Görünen o ki yarın akşam son yemeğinizi yiyeceksiniz! – Her şey kişinin bakış açısına bağlı ve kendi çıkarının tersine düşünen aptalın tekidir! Belki bir şişe fazla şarap içen baba kızışır – ve bunun sonucunda bir insan ortaya çıkar ya, bu insan Herkules'e yaraşır iş sırasında kesinlikle düşünülen en son şeydir. Kızışma şimdi de bana geliyor – sonucunda bir insan geberecek ve burada kesinlikle orada ortaya çıkışında olduğundan daha fazla sebep ve niyet var. – Çoğu insanın varlığı büyük ölçüde bir temmuz öğleninin sıcağına ya da bir çarşafın çekici görünüşüne ya da uyuyan bir mutfak güzelinin uzanmış duruşuna ya da söndürülen bir ışığa bağlı değil midir? – İnsanın doğumu hayvani bir

içgüdünün, buna benzer bir şeyin eseriyse, doğumunun inkâr edilmesini düşünüp de kim bundan önemli bir anlam çıkarabilir? Uzuvlarımız istemsiz bir ürperişle korku içinde donuyormuşçasına titresin, en cüretkâr kararlılığımıza ket vurulsun, uyanan aklımız batıl karanlığa zincirlensin diye hayal gücümüzü dehşet dolu masallarla mahveden ve hassas beyinlerimize ceza mahkemelerinden feci imgeler işleyen sütannelerimizle mürebbiyelerimizin aptallığına lanet olsun. – Cinayet! Bir cehennem dolusu intikam tanrıçası kelimenin etrafında uçuşuyor. – Doğa bir adam daha yapmayı unuttu – göbek bağı bağlanmadı – babanın bedeni gerdek gecesinde dümdüz kalakaldı – ve bütün gölge oyunu kaybolup gitti. Bu bir şeydi, hiçbir şey oldu. – Bu şu demek değil mi: Bu hiçbir şeydi, hiçbir şey oldu ve artık hiçbir şey hakkında tek kelime edilmeyecek – insan çamurdan oluşur, bir süre çamurda yürür, çamur üretir ve en sonunda torununun oğlunun ayakkabısının altına pis bir şekilde yapışana kadar tekrar çamurda beraberce mayalanır. Şarkının sonu budur – insanın kaderinin çamurlu çemberi ve böylece – iyi yolculuklar kardeş efendi! Bir vicdanın titiz, gut hastası ahlakçısı buruşuk karıları genelevlerden kovabilir ve ihtiyar tefecilere ölüm döşeğinde işkence edebilir – benimle bir daha asla görüşemeyecek!

(*Çıkar.*)

3. Sahne

(*Şatoda başka bir oda.*)

(*Haydut Moor bir taraftan, Daniel diğer taraftan girer.*)

MOOR

(*Telaşla.*)

Leydi Amalia nerede?

DANIEL

Soylu beyim! Bu zavallı adamın sizden bir ricada bulunmasına müsaade edin.

MOOR

Müsaade senin, ne istiyorsun?

DANIEL

Çok değil ama her şey, çok az ama bir o kadar çok – bırakın ellerinizi öpeyim!

MOOR

Bunu yapmana gerek yok iyi ihtiyar!

(*Ona sarılır.*)

Baba demek isteyeceğim birisin.

DANIEL

Elinizi verin, elinizi! Sizden rica ediyorum.

MOOR

Buna gerek yok.

DANIEL

Mecburum!

(*Elini yakalar, hızla inceler ve ayaklarına kapanır.*)

Sevgili, iyi Karl!

MOOR

(*Ürker, kendini toparlar, mesafeli bir tonla.*)

Dostum ne diyorsun? Seni anlamıyorum.

DANIEL

Evet, inkâr edin, rol yapın! Güzel, güzel! Siz her zaman benim en iyi, en tatlı genç efendim oldunuz – sevgili Tanrım! İhtiyar bir adam olarak bu sevinci – akılsız aptal ben, sizi nasıl hemen – ey göklerdeki babamız! Gerçekten de geri döndünüz, yaşlı efendimiz toprağın altında ve siz gerçekten geri – nasıl kör bir eşeğim –

(*Alnına vurarak.*)

sizi hemen ilk görüşte – oy başım! – kim hayal edebilirdi ki! – Bunun için gözyaşları dökerek dua ettim – İsa Mesih! – İşte canlı kanlı tekrar eski odada!

MOOR

Bu ne biçim bir konuşma? Ateşten sayıklıyor musunuz, yoksa benim üzerimde bir komedi rolü mü deniyorsunuz?

DANIEL

E ayıp ama, ayıp! Yaşlı bir uşakla böyle alay etmek hoş değil – Şu yara izi! Hatırlıyor musunuz? – Ulu Tanrım! Bana ne büyük bir korku yaşatmıştınız – sizi hep çok sevdim, benim için nasıl derin bir üzüntüye sebep olabilirdiniz. – Kucağımda oturmuştunuz – hatırlıyor musunuz? – Şuradaki yuvarlak odada – öyle değil mi? Bunu unuttunuz tabii – dinlemeyi pek sevdiğiniz guguklu saati de – bir düşünün! Saat kırıldı, yere düştü – yaşlı Susel odayı süpürürken onu parçaladı – evet, elbette, orada kucağımda oturmuş "At!" diye bağırıyordunuz, ben de oyuncak atınızı getirmek için hemen koştum. – Yüce İsa! Ben yaşlı eşek, niye sizi bırakıp gittim? — Dışarıdan koridorda haykırışınızı duyduğumda – içime bir ateş düştü – hemen içeri fırladım, kıpkırmızı kan akıyordu, yerde yatıyordunuz ve – kutsal Meryem Ana! Sanki biri ensemden aşağı bir kova buz gibi su döktü – ama insan gözünü çocukların üzerinden ayırdığında olacağı budur. Yüce Tanrım, ya gözünüze girseydi – bununla birlikte sadece sağ elinizdi. Ömrüm boyunca dedim, bir çocuğun eline bıçak ya da makas ya da öyle sivri bir şeyi dedim, eline almasına müsaade etmeyeceğim dedim – şansıma efendimle eşi seyahatteydi – evet evet, bu ömrümün sonuna kadar bir ders olacak dedim. – Tanrı korudu! İşimden olabilirdim – Tanrı sizi bağışlasın, yaramaz çocuk – ama Tanrı'ya şükür şu çirkin yara izi dışında güzelce iyileşti.

MOOR

Söylediklerinden tek kelime anlamıyorum.

DANIEL

Evet, evet, öyle değil mi? Ne günlerdi değil mi? Size ne kadar çörek, bisküvi ve kurabiye vermişimdir, her za-

man en sevdiğim siz oldunuz ve sizi yaşlı efendimizin doru atına bindirip büyük çayırda koşturmanıza müsaade ettiğim gün bana aşağıda ahırda ne demiştiniz hatırlıyor musunuz? "Daniel," demiştiniz, "büyük bir adam olayım da Daniel, sen benim kâhyam olacaksın ve benimle arabaya bineceksin." – "Evet," diyerek gülmüştüm, "Tanrı ömür ve sağlık verir, siz de yaşlı bir adamdan utanç duymazsanız," demiştim, "sizden ricam aşağıda, köyde bir süredir boş duran küçük evi bana vermeniz, oraya yirmi fıçı şarap koyup ihtiyarlığımda hancılık yapmak istiyorum." – Evet, gülün tabii, gülün! Öyle değil mi genç efendi, hepsini unuttunuz mu? – Yaşlı adamı tanımak istemeyince böyle yabancı, böyle mesafeli bir tavır takınılır – oysa siz benim kıymetli genç efendimsiniz. – Delikanlıların genellikle olduğu gibi – bana gücenmeyin – biraz asi olsanız da. – Ancak sonunda her şey düzelebilir.

MOOR

(*Boynuna sarılır.*)

Evet Daniel! Artık senden saklamayacağım! Ben senin Karl'ınım, senin kayıp Karl'ın! Amalia'm ne yapıyor?

DANIEL

(*Ağlamaya başlar.*)

Benim gibi bir yaşlı günahkâra bu sevinci yaşamak nasip oldu ya – efendim de o kadar boşuna ağladı! – Haydi git, haydi, ağarmış kafa! Yıpranmış kemikler, mezara sevinçle girin! Beyim, efendim yaşıyor, bu gözler onu gördü!

MOOR

Sana olan sözünü de tutacak – kır saçlı dürüst adam, şunu ahırdaki doru at için al.

(*Eline ağır bir kese tutuşturur.*)

Yaşlı adamı unutmadım.

DANIEL

Ne yapıyorsunuz? Bu çok fazla! Hata ediyorsunuz.

MOOR

Hata yok Daniel!

(*Daniel ayaklarına kapanmak ister.*)

Ayağa kalk, bana cevap ver, Amalia'm ne yapıyor?

DANIEL

Tanrı'nın lütfu üzerinize olsun! Tanrı'nın lütfu üzerinize olsun! Yüce İsa efendim! – Amalia'nız artık yaşayamaz, sevincinden ölür!

MOOR

(*Heyecanla.*)

Beni unutmadı mı?

DANIEL

Unutmak mı? Yine ne diyorsunuz? Sizi unutmak mı? – Orada olmalıydınız, soylu efendinin yayılmasına müsaade ettiği ölüm haberiniz geldiğinde nasıl davrandığını görmeliydiniz –

MOOR

Ne diyorsun? Kardeşim –

DANIEL

Evet, kardeşiniz soylu beyefendi, kardeşiniz – bunu size daha sonra, müsait bir zamanda anlatacağım – her Tanrı'nın günü kardeşiniz ona soylu eşi olması için teklifte bulunurken Amalia'nın ne kadar sert kestirip attığını da. Ah gitmem lazım, gitmem lazım, ona söylemem, haberi vermem lazım.

(*Çıkmak ister.*)

MOOR

Dur, dur! Bunu bilmemeli, kimse bilmemeli, kardeşim de dâhil –

DANIEL

Kardeşiniz? Hayır kesinlikle o bilmemeli! O hiç bilmemeli! – Eğer bilmesi gerekenden daha fazlasını çoktan bilmiyorsa – ah size şunu söyleyebilirim, adi insanlar, adi kardeşler, adi efendiler vardır – ama efendimin bütün al-

tınları uğruna bile olsa ben adi bir uşak olmak istemem – soylu efendim sizi ölmüş biliyordu.

MOOR

Ha? Ne mırıldanıyorsun orada?

DANIEL

(*Daha alçak sesle.*)

Ve insan elbette böyle beklenmedik bir şekilde dirilince – kardeşiniz efendimizin tek vârisiydi –

MOOR

İhtiyar! – Orada ağzının içinde ne geveliyorsun, sanki çok büyük bir sır dilinin ucundaymış gibi, ortaya çıkmak istemiyor, fakat çıkması gerekiyormuş gibi, daha açık konuş!

DANIEL

Fakat adam öldürerek refah içinde bir hayat elde etmektense açlıktan yaşlı kemiklerimi kemirmeyi, susuzluktan kendi suyumu içmeyi tercih ederim.

(*Hızla çıkar.*)

MOOR

(*Korkunç bir sessizliğin ardından irkilerek.*)

İhanet! İhanet! Ruhumun üzerinde bir şimşek gibi çakıyor! Entrikalar! Cehenneme gidesi! Sen değil baba! Entrikalar! Entrikalar yüzünden katil, haydut! Onun tarafından karalanmış! Mektuplarımı tahrif etmiş, saklamış – kalbi sevgi dolu – ah ben koca bir aptalım – kalbi baba sevgisiyle dolu – ah kurnazlık, kurnazlık! Bana neye mal olurdu, bir kez ayaklarına kapansam yeterdi, bir gözyaşım yeterdi – ah ahmak, ahmak, ahmak aptal!

(*Duvara doğru koşarak.*)

Mutlu olabilirdim – ah alçaklık, alçaklık! Bütün mutluluğum adice elimden alındı.

(*Sinirle hızlı hızlı volta atar.*)

Entrikalar yüzünden katil, haydut! – Hiç darılmamış! Kalbinden lanetin düşüncesi bir kere geçmemiş – ah zalim! Anlaşılmaz, sinsi, iğrenç zalim!

(*Kosinsky gelir.*)

KOSINSKY

Nerede kaldın reis? Ne oldu? Anladığım kadarıyla burada daha uzun süre kalmak istiyorsun.

MOOR

Haydi! Atları eyerle! Gün batımından önce sınırları geçmeliyiz!

KOSINSKY

Dalga geçiyorsun.

MOOR

(*Emrederek.*)

Çabuk, çabuk! Oyalanma, her şeyi geride bırak! Kimseye de görünme.

(*Kosinsky çıkar.*)

Bu duvarlardan kaçıyorum. En ufak bir gecikme beni sinirlendirebilir ve o benim babamın oğlu – kardeşim, kardeşim! Beni dünyanın en sefil adamı yaptın, seni asla incitmedim, bu yaptığın kardeşçe değildi. – Kötülüğünün meyvelerini huzur içinde topla, varlığım keyfini daha fazla bozmayacak – ama şurası kesin, yaptığın kardeşçe değildi. Karanlık yaptığını sonsuza dek örtsün ve ölüm tekrar uyandırmasın.

(*Kosinsky girer.*)

KOSINSKY

Atlar eyerlendi, istediğiniz zaman binebilirsiniz.

MOOR

Sıkboğaz etme insanı! Niye bu acele? Onu bir daha göremeyecek miyim?

KOSINSKY

İstiyorsanız dizginleri hemen tekrar çıkarırım, siz hayat memat meselesiymiş gibi acele et dediniz.

MOOR

Bir kere daha! Bir veda daha! Mutluluğun zehirli iksirini sonuna kadar içmeliyim ve sonra – dur Kosinsky! On dakika daha – arkada, şatonun avlusunda – ve sonra buradan dörtnala gideriz.

4. Sahne

(*Bahçede.*)

(*Amalia.*)

AMALIA

Amalia ağlıyor musun? – Öyle bir sesle konuştu ki! Öyle bir sesle – sanki doğa gençleşti – aşkın geçmiş baharları doğdu o sesle! Bülbül geçmişteki gibi öttü – çiçekler geçmişteki gibi koktu – ve ben boynunda mest oldum. – Hah, vefasız, sadakatsiz kalp! Yemininden dönüşünü böyle mi mazur göstereceksin! Hayır, hayır, sen günahın sureti, ruhumu terk et – yeminimi bozmadım, bir tek sen varsın! Terk edin ruhumu siz hain, günahkâr arzular! Karl'ın hüküm sürdüğü kalbimde başka âdemoğluna yer yok. – Fakat neden ruhum böyle durmaksızın, böyle irademe karşı bu yabancının peşinde? Bu yabancı biriciğimin suretine sıkı sıkı tutunmuyor mu? Biriciğimin ebedî yoldaşı değil mi? Amalia ağlıyor musun? – Ah ondan kaçacağım! – Kurtulacağım! – Gözlerim bu yabancıyı bir daha asla görmeyecek!

(*Haydut Moor bahçe kapısını açar.*)

(*Amalia irkilir.*)

Dinle! Dinle! Kapı mı gıcırdadı?

(*Karl'ı fark eder ve yerinden sıçrar.*)

O mu? – Nereye? – Ne? – Burada çakıldım kaldım, kaçmam mümkün değil – göklerdeki Tanrım, beni terk etme! – Hayır, Karl'ımı benden ayıramazsın! Ruhumda iki ilaha yer yok ve ben ölümlü bir kızım!

(*Karl'ın resmini çıkarır.*)

Sen, Karl'ım, bu yabancı aşk düşmanına karşı benim koruyucu meleğim ol! Sana, gözümü kırpmadan sana bakacağım – ve ona bakarak günah işlemekten kurtulacağım.

(*Gözlerini resme dikerek sessizce oturur.*)

MOOR

Burada mıydınız soylu leydim? – Üzgün müsünüz – ve bu resmin üzerinde bir damla gözyaşı mı var? –

(*Amalia ona cevap vermez.*)

Peki uğrunda bir meleğin gözlerinin dolduğu bu şanslı kişi kim? Ben de bu yüce varlığı görebilir miyim?

(*Resme bakmak ister.*)

AMALIA

Hayır, evet, hayır!

MOOR

(*Geri çekilerek.*)

Ah! – Peki böyle ilahlaştırılmayı hak ediyor mu? Hak ediyor mu? –

AMALIA

Onu tanısaydınız!

MOOR

Kıskanırdım.

AMALIA

Hayran olurdum demek istediniz.

MOOR

Ah!

AMALIA

Ah onu nasıl severdiniz. – Yüzünde – gözlerinde – sesinin tonunda size benzeyen o kadar çok şey vardı ki – çok sevdiğim o kadar çok şey –

(*Moor yere bakar.*)

Burada, durduğunuz yerde binlerce kez durdu – ve yanında, yanında gökyüzünü de, yeryüzünü de unutan kızla birlikte – burada etrafını saran şaşaalı ve bu takdir eden büyük bakışı hissetmişçesine onu memnun etmek için başyapıtını güzelleştiriyormuş gibi görünen manzarada gözlerini gezdirdi – burada ilahi müziğiyle göklerdeki dinleyicilerini tutsak etti – burada bu çalıdan gülleri kopardı, gülleri benim için kopardı – burada, burada

boynuma sarıldı, dudaklarını benimkilere mühürledi ve çiçekler sevgililerin ayaklarının altında seve seve öldü –

MOOR

Artık burada değil mi?

AMALIA

Çalkantılı denizlere yelken açtı – Amalia'nın aşkı da onunla yelken açtı – o yolu olmayan kumlu çöllerde dolaştı – Amalia'nın aşkı ayaklarının altındaki yakıcı kumları yeşillendirdi ve yabani çalılara çiçek açtırdı – öğle güneşi çıplak başını yaladı, kuzeyin karı tabanlarını büzüştürdü, dolu fırtınası şakaklarına yağdı ve Amalia'nın aşkı fırtınada onu sallayarak uyuttu – âşıkların arasına denizler, dağlar ve ufuklar girdi – ama ruhları tozlu zindandan çıkıp aşkın cennetinde buluştu. – Üzgün görünüyorsunuz kont hazretleri?

MOOR

Bu aşk dolu sözler benim aşkımı da canlandırıyor.

AMALIA

(*Bembeyaz.*)

Ne? Başka birini mi seviyorsunuz? – Vah bana, neler söyledim?

MOOR

Öldüğümü sanıyordu ve ölü bildiğine sadık kaldı – yaşadığımı duydu ve benim için bir azizin tacını feda etti. Çöllerde dolaştığımı, sefalet içinde gezdiğimi biliyor ve aşkı çöllerle sefaletin içinde peşimden geliyordu. Onun adı da sizinki gibi Amalia soylu leydim.

AMALIA

Amalia'nızı nasıl kıskanıyorum!

MOOR

Ah o talihsiz bir kız! Aşkı kayıp biri için ve – asla karşılığını alamayacak.

AMALIA

Hayır, ödülünü cennette alacak. Üzülenlerin mutlu ola-

cağı ve âşıkların birbirlerini tekrar bulacağı daha iyi bir dünya olduğunu söylemiyorlar mı?

MOOR

Evet, perdelerin kalktığı ve aşkın müthiş bir şekilde kendini tekrar bulduğu bir dünya – adı ebediyet. – Benim Amalia'm talihsiz bir kız.

AMALIA

Talihsiz ve onu seviyor musunuz?

MOOR

Talihsiz, çünkü beni seviyor! Nasıl, ya bir katil olsaydım? Nasıl leydim? Sevgiliniz her bir öpücüğe karşılık bir cinayet sıralayabilecek olsa? Yazık Amalia'ma! Talihsiz bir kız.

AMALIA

(*Sevinçle zıplayarak.*)

Ah, ben ne kadar talihli bir kızım! Benim biriciğim ilahi olanın bir yansıması, ilahi olansa lütuf ve merhamettir! Bir sineğin bile acı çekmesine dayanamaz. – Öğle gece yarısından ne kadar uzaksa ruhu kanlı düşüncelerden o kadar uzaktır.

(*Moor aniden çalılığa döner, manzaraya dalar.*)

(*Amalia lavta çalarak şarkı söyler.*)

Hektor ebediyen kopacak mısın benden
Öldüren demiriyle Achill'in
Patroklos'a korkunç kurbanlar verdiği yerde?
Kim öğretecek küçüğüne ileride
Mızrak atmayı ve tanrıları onurlandırmayı,
Eğer Ksanthos yutarsa seni?

MOOR

(*Lavtayı sessizce alır ve çalar.*)

Git getir ölüm mızrağını sevgili karım! –
Bırak da – vahşi savaş dansına – katılayım,

(*Lavtayı atar ve koşarak uzaklaşır.*)

5. Sahne

(*Yakında bir orman. Gece. Ortada eski yıkık bir şato.*)
(*Haydut çetesi toprağın üstünde kamp kurmuş.*)

HAYDUTLAR

(*Haydutlar şarkı söyler.*)

Zamparalığın, dalaşmanın, çalmanın, öldürmenin
Zaman geçirmekten öte anlamı yok bizim için.
Darağacında sallanacağız yarın,
O yüzden eğlenelim bugün bırakın.

Özgür bir hayat bizimkisi,
Hem de çok ama çok zevkli.
Barınağımız ormanlar geceleri,
Rüzgâr ve fırtınada haklarız her şeyi,
Ay bizlerin güneşi,
Adamımız Mercurius'tur[2] ki,
Yoktur bu işte eşi benzeri.

Bugün rahipleri ev sahibimiz yaparız,
Yarın zengin çiftçiyi,
Ondan sonra ne olacak diye dert etmeyi
Sevgili Tanrı'ya bırakırız.

Yanımızda üzüm suyumuz
Boğazımızı yıkadığımız,
Gücümüzü cesaretimizi ondan alırız,
Bir de cehennemde pişen
O kara kardeşlikten.

Uluması katledilen babaların,
Feryadı endişeli tüm annelerin
Ve sızlanışı terk edilen gelinin
Şölendir kulak zarlarımız için!

---

2 Merkür. Roma mitolojisinde tüccarların ve hırsızların tanrısı.

Baltamızın altında böyle kıvranan siz,
Buzağı gibi böğürür sinek gibi düşersiniz,
O zaman parlar gözlerimiz,
Kulaklarımızı okşar sesiniz.

Ve geldiyse saatim şu an,
Cellat varsın götürsün,
Ödülümüzü böyle alırız,
Ve tabanları yağlarız.
Yolda bir yudumcuk üzümün sıcak oğlundan,
Ve hurra haydi ileri! Uçuyoruz buradan!

SCHWEIZER

Gece oluyor ve reis hâlâ ortada yok!

RAZMANN

Oysa saat sekizi vurduğunda bizimle buluşmak için söz vermişti.

SCHWEIZER

Yoldaşlar! Başına bir şey geldiyse – her şeyi ateşe verir, kundaktaki bebeklere kadar öldürürüz.

SPIEGELBERG

(*Razmann'ı kenara çeker.*)

Sana bir diyeceğim var.

SCHWARZ

(*Grimm'e.*)

Gözcüleri göndersek mi?

GRIMM

Onu rahat bırak! Bizi utandıracak bir tuzak kurmuştur.

SCHWEIZER

Orada yanılıyorsun, celladıma yemin ederim! Yanımızdan muzip bir numara yapmayı planlayan biri gibi ayrılmadı. Bizi fundalıktan geçirirken ne dediğini unuttun mu? – "Tarladan bir tane şalgam çalan olduğunu öğreneyim, benim adım Moor'sa kafasını burada bırakır." – Soygun yapmaya iznimiz yok.

RAZMANN

(*Sessizce Spiegelberg'e.*)

Bunun sonu nereye varacak – daha açık konuş!

SPIEGELBERG

Şişşt! Şişşt! – Senin ya da benim özgürlük hakkında görüşümüz nedir bilmiyorum, öküz gibi arabayı çekiyoruz, bir yandan da bağımsızlığa dair harika laflar ediyoruz – bu hoşuma gitmiyor.

SCHWEIZER

(*Grimm'e.*)

Bu fırıldağın aklından ne hinlik geçiyor acaba?

RAZMANN

(*Sessizce Spiegelberg'e.*)

Reisten mi bahsediyorsun? –

SPIEGELBERG

Şişşt! Şişşt! Her yerde kulağı var. – Reis mi diyorsun? Biri onu başımıza reis diye mi getirdi, yoksa benim hakkım olan bu unvanı gasp mı etti? – Nasıl? Hayatımız üzerine bunun için mi zar atıyoruz – bunun için mi kaderin bütün kaprislerine katlanıyoruz, sonunda bir kölenin kölesiyiz diye sevinmek için mi? – Prens olabilecekken köle? – Tanrı aşkına Razmann – bu benim hiçbir zaman hoşuma gitmedi.

SCHWEIZER

(*Diğerlerine.*)

Evet – sen bence doğru kahramansın, kurbağalara taş atmak gerekirse hazırsın. – Reisin sadece sümkürdüğünde çıkardığı ses bile seni bir iğne deliğine sokabilir –

SPIEGELBERG

(*Razmann'a.*)

Evet – ve yıllardır üzerine düşünüyorum: Bir şeyler değişmeli. Razmann – eğer tanıdığım adamsan – Razmann. – Yokluğunu hissediyorlar – kayboldu sayıyorlar – Razmann – bana ölüm saati vurdu gibi geliyor – nasıl? Öz-

gürlük çanlarının senin için çaldığı şu anda kanın kaynamıyor mu hiç? Cüretkâr bir işareti anlayacak kadar bile cesaretin yok mu?

RAZMANN

Ey şeytan! Ruhumu nereye hapsettin?

SPIEGELBERG

Anladın mı? – Güzel! O zaman peşimden gel. Onun gizlice nereye süzüldüğünü fark ettim. – Gel! İki tabanca nadiren başarısız olur ve sonra – kundak bebeklerini boğan ilk biz olacağız.

(*Onu çekmeye çalışır.*)

SCHWEIZER

(*Öfkeyle bıçağını çeker.*)

Seni hayvan! Şu an bana Bohemya Ormanları'nı hatırlatıyorsun! "Düşman geliyor!" sesleri yükseldiğinde korkudan titreyen ödlek sen değil miydin? O zaman ruhum üzerine lanet ettim – vaktin doldu pis suikastçı.

(*Onu bıçaklayıp öldürür.*)

HAYDUTLAR

(*Galeyan hâlinde.*)

Cinayet! Cinayet! – Schweizer – Spiegelberg – ayırın şunları –

SCHWEIZER

(*Bıçağını üzerine atar.*)

Al! – Geber artık! – Sakin olun yoldaşlar – işinizi yarım bırakmayın – bu hayvan baştan beri reise diş biliyordu ve bütün vücudunda bir tane yara izi yok. – Tekrar söylüyorum, sakin olun – ya! Hain herif – adamı arkasından vurur – arkasından! – Dünyadan köpek gibi sürünerek göçelim diye mi sırtımızdan ter akıttık? Seni hayvan! Sonunda sıçan gibi geberelim diye mi yatağımızı ateş ve duman içinde yaptık?

GRIMM

Fakat lanet olsun – yoldaş – birbirinizle derdiniz neydi? – Reis çok kızacak.

SCHWEIZER

Onu halletmeyi bana bırak. – Sana gelirsek uğursuz herif –

(*Razmann'a.*)

Sen onun suç ortağıydın, sen! – Kaybol gözümün önünden – Schufterle de aynı yolun yolcusuydu, ama şimdi reisin kehanette bulunduğu gibi bu yüzden İsviçre'de sallanıyor. –

(*Ateş edilir.*)

SCHWARZ

(*Yerinden sıçrayarak.*)

Dinleyin! Ateş edildi!

(*Tekrar ateş edilir.*)

Bir el daha! Hey! Reis!

GRIMM

Biraz sabret! Üçüncü kez ateş etmesi lazım!

(*Bir silah sesi daha duyulur.*)

SCHWARZ

Evet o – o! – Kendini kurtar Schweizer – bırak açıklamayı biz yapalım.

(*Ateş ederler.*)

(*Moor ve Kosinsky girer.*)

SCHWEIZER

(*Onlara doğru.*)

Hoş geldin reisim. – Yokluğunda biraz fevri davrandım.

(*Onu cesede götürür.*)

Bununla benim aramda yargıç sen ol – seni arkandan vurmak istedi.

HAYDUTLAR

(*Dehşet içinde.*)

Ne? Reisi mi?

MOOR

(*Dalıp gider, sonra birden boşanır.*)

Ey intikamcı Nemesis'in anlaşılmaz parmağı! – Siren şarkısını bana şakıyan bu değil miydi? – Bu bıçak kara intikamcıya adansın! – Bunu sen yapmadın Schweizer.

SCHWEIZER

Tanrı hakkı için! Gerçekten yaptım ve şeytan şahidimdir hayatımda yaptığım en kötü şey değil.

(*Memnuniyetsiz gider.*)

MOOR

(*Derin düşünceler içinde.*)

Anlıyorum – göklerdeki kılavuzumuz – anlıyorum – yapraklar ağaçlardan düşüyor – benim sonbaharım da geldi – şunu gözümün önünden kaldırın.

(*Spiegelberg'in cesedi taşınıp götürülür.*)

GRIMM

Emirlerin nedir reis – şimdi ne yapacağız?

MOOR

Yakında – yakında her şey hallolacak. – Bana lavtamı verin. – Oraya gittiğimden beri kendimi kaybettim – lavtam dedim – gücümü geri kazanmam lazım – beni yalnız bırakın.

HAYDUTLAR

Gece yarısı oldu reis.

MOOR

Onlar yalnızca sahte gözyaşlarıydı – uykuya dalan dehamın yeniden uyanması için Romalıların şarkısını dinlemem lazım. – Lavtamı getirin – gece yarısı mı dediniz?

SCHWARZ

Hatta geçti bile. Uyku üzerimize kurşun gibi çöktü. Üç gündür gözümüzü kırpmadık.

MOOR

Mis kokulu uyku serserilerin gözüne de uğrar mı? Benden neden kaçıyor? Asla korkak ya da kötü biri olmadım. – Siz yatıp uyuyun – yarın sabah yola devam ediyoruz.

HAYDUTLAR

İyi geceler reis.

(*Yere yatıp uykuya dalarlar.*)

(*Derin sessizlik.*)

MOOR

(*Lavtayı alıp çalar.*)

Brutus

Hoş geldin barışın diyarı!
Kucakla Romalılardan son kalanı!
Katliamın gürlediği Philippi'den,
Sürünerek geldim keder içinde ben.
Cassius nerdesin? – Roma gitti elden!
Kardeşlerimin ordusu boğazlandı,
Sığınağımdır ölümün kapıları!
Dünya yok Brutus için bundan gayrı!

Caesar

Kim hiç yenilmemişin adımlarıyla,
Dolaşır orada, kayalık yamaçta? –
Hah! Bu yürüyüş ait bir Romalı'ya
Eğer gözlerim beni yanıltmıyorsa. –
Tiber'in oğlu – yolculuğun nereden?
Yedi tepeli kent duruyor mu hâlâ?
O yetim için ağladım çoğu zaman,
Bir Caesar'ı hiç olmadığından.

Brutus

Hey sen, yirmi üç tane yarası olan!
Sen ölüyü kimdir ışığa çağıran?
Orkus'un boğazına titreyerek dön,
Gururla yas tutan! – Zaferi kazanma!
Philippi'nin o demirden sunağında
Özgürlüğün verdiği son kurbanın kanı hâlâ tütüyor;
Roma Brutus'un sedyesinde hırıldayarak ölüyor,
Brutus Minos'a gidiyor. – Sen de kendi seline sürün!

Caesar

Brutus'un kılıcından ölüm darbesi!
Ah, sen de mi – Brutus – sen de mi?

O senin babandı – oğul – o senin baban
Bu dünya zaten kalacaktı sana ondan
Git – sen oldun en büyüğü Romalıların,
Demir babanın göğsüne girdiği zaman;
Git – ve o küçük kapılara doğru ulu:
Brutus'tur Romalıların en büyüğü.
Demir babasının göğsüne girdiği an.
Git – Lethe kıyısında artık biliyorsun
Nedir beni alıkoyan –
Kara kaptan ayrıldı karadan.

Brutus

Baba dur! – Bütün krallıklarında güneşin
Tek birini tanıdım ben
Büyük Caesar'a denk olan.
Bu birine oğul dedin sen.
Bir Caesar Roma'yı mahvedebilir tek başına,
Tek başına Brutus karşı koyamaz Caesar'a.
Bir Brutus'un yaşadığı yerde Caesar ölmek zorunda,
Sen sola git, bırak ben gideyim sağa.

(Lavtayı bırakır, düşüncelere dalarak bir aşağı bir yukarı yürür.)

Kim bana kefil olacak? – – Her şey çok karanlık – labirentler karışık – çıkış yok – yol gösteren bir yıldız yok. – Bu son nefesle her şey sona erseydi. – Sıkıcı bir kukla oyunu gibi sona erseydi. – Fakat niçin mutluluğa olan bu yakıcı açlık? Ulaşılmaz bir mükemmelliğin peşinden koşmak niçin? Tamamlanmamış planları ertelemek? – Bu zavallı aletlerin zavallı baskısı –

(Tabancayı yüzünün önünde tutarak.)

Bilgeyi aptalla – korkağı cesurla – soyluyu serseriyle eşit kılıyorsa? – Cansız doğada öyle ilahi bir ahenk var da akıllı olanda bu uyumsuzluk neden? – Hayır! Hayır! Daha fazlası olmalı, çünkü ben daha mutlu olmadım.

Titreyeceğimi mi sanıyorsunuz? Boğazladığım adamların hayaletleri! Titremeyeceğim! –

(*Şiddetle titreyerek.*)

Dehşet içinde ölüm çığlıklarınız – boğulurken simsiyah olmuş yüzünüz – korkunç derin yaralarınız kaderin kırılmaz zincirinin halkaları sadece ve sonunda benim paydos etmeme, sütannelerimin ve hocalarımın ruh hâline, babamın huyuna, annemin kanına bağlı. –

(*Ürpertiyle sarsılır.*)

Neden benim Perillus'um[3] benden akkor hâlindeki karnımda insanlığın kızartıldığı bir öküz yaptı?

(*Tabancayı kafasına dayar.*)

Zaman ve sonsuzluk – tek bir anla birbirine bağlanmış! – Arkamdan hayat hapishanesini kilitleyen ve ebedî gecenin evinin kapısını açan korkunç anahtar – söyle bana – nereye – nereye götüreceksin beni? – Yabancı, hiç yelken açılmamış topraklara! – Bak, insanlık bu tablo karşısında gücünü kaybediyor, fâniliğin yayı gevşiyor ve hayal gücü, duyuların o düşüncesiz maymunu saflığımıza tuhaf gölgeler düşürüyor. – Hayır! Hayır! Bir erkek tökezlememelidir. – İstediğin gibi ol isimsiz öbür dünya – sadece benliğim bana sadık kalır. – İstediğin gibi ol, sadece benliğimi beraberimde götüreceğim. – Haricî şeyler insanın sadece boyasıdır. – Ben kendimin cenneti ve cehennemiyim.

Bana Sen sadece küle dönmüş bir dünya bırakırsan, yüzünü çevirdiğin ve beklentimin sonsuz çölle yalnız gece olduğu bir dünya? – O zaman sessiz boşluğu hayalimden insanlarla doldurur ve evrensel sefaletin karmaşık tablosunu incelemek için ebediyetin bütün boş zamanına sahip olurdum. – Yoksa beni sürekli tekrarlanan doğumlar

3 Sicilya tiranı Phalaris'in isteği üzerine bronz bir boğa şeklindeki işkence aletini icat ettiği ve ilk kurbanı olduğu varsayılan kişi. Kurban bronz boğanın içine konup ateşin üstünde kavruluyordu.

ve sefaletin sürekli yenilenen manzaralarıyla adım adım – yok oluşa – mı sürüklemek istiyorsun? Öbür dünyada benim için örülmüş hayatın iplerini bunlar gibi kolay koparamaz mıyım? – Beni bir hiçe çevirebilirsin. – Bu özgürlüğü benden alamazsın.

(*Tabancayı doldurur. Aniden durur.*)

Izdırap dolu bir hayattan korktuğum için ölmeli miyim? – Sefaletin bana galip gelmesine izin mi vermeliyim? – Hayır! Sabredeceğim!

(*Tabancayı fırlatır.*)

İşkence gururumun karşısında güçsüz kalacak! Tamamına erdireceğim.

(*Gitgide daha karanlık olur.*)

(*Hermann ormanın içinden gelir.*)

HERMANN

Dinle! Dinle! Baykuş korkunç ötüyor – ileride köyde saat on ikiyi vuruyor – iyi, iyi – kötülük uyuyor – bu vahşi ortamda kulak kabartmış kimse yok.

(*Şatoya gider ve kapıya vurur.*)

Ortaya çık kederli adam, zindanın sakini! – Yemeğin hazır.

MOOR

(*Usulca geri çekilerek.*)

Bu ne anlama geliyor?

BİR SES

(*Şatodan.*)

Kim o kapıya vuran? Hı? Hermann, kuzgunum, sen misin?

HERMANN

Benim Hermann, kuzgunun. Parmaklığa gel de yemeğini ye.

(*Baykuşların çığlıkları duyulur.*)

Uyku arkadaşların korkunç sesler çıkarıyor ihtiyar – yemeğini beğendin mi?

SES

Çok acıkmıştım. Çölde ekmek için teşekkürler kuzgun gönderen![4] – Peki sevgili çocuğum nasıl Hermann?

HERMANN

Şişşt – dinle – horlama gibi bir ses! Duymuyor musun?

SES

Ne? Sen bir şey mi duyuyorsun?

HERMANN

Kulenin çatlaklarında rüzgâr ıslık çalıyor – insanın dişlerini takırdatan ve tırnaklarını morartan bir gece müziği – dinle, bir daha – bana hep bir horlama duyuyormuşum gibi geliyor. – Misafirin var ihtiyar – hu hu hu!

SES

Bir şey mi görüyorsun?

HERMANN

Elveda – elveda – burası korkunç bir yer – deliğine gir – yardımcın, öç alıcın yukarıda. – Lanetli oğul!

(*Kaçmak ister.*)

MOOR

(*Dehşet içinde öne çıkar.*)

Dur!

HERMANN

(*Çığlık atarak.*)

Ah, yandım!

MOOR

Dur dedim!

HERMANN

Eyvah! Eyvah! Eyvah! Her şey açığa çıktı şimdi!

MOOR

Dur! Konuş! Kimsin sen? Burada ne işin var? Konuş!

HERMANN

Merhamet edin kudretli efendim, merhamet – beni öldürmeden önce bir tek kelime söylememe izin verin.

---

4 *Kitab-ı Mukaddes*'e gönderme, Mısır'dan Çıkış 16; 1. Krallar 17:4.

MOOR

(*Kılıcını çekerek.*)

Ne söyleyeceksin?

HERMANN

Aslında bunu hayatım pahasına yasakladınız – başka türlü yapamadım – yapamazdım – gökteki Tanrımız – öz babanız orada – hâline acıdım. – Kılıcı saplayın şimdi bana!

MOOR

Burada esrarengiz bir durum var – söyle! Konuş! Her şeyi bilmek istiyorum.

SES

(*Şatodan.*)

Eyvah! Eyvah! Orada konuşan sen misin Hermann? Kiminle konuşuyorsun Hermann?

MOOR

Aşağıda biri var – ne oluyor burada?

(*Zindana doğru koşar.*)

İnsanların kenara attığı bir mahkûm mu? – Zincirlerini çözeceğim. – Hey ses! Tekrar konuş! Kapı nerede?

HERMANN

Ah, merhamet edin efendim – daha fazla ısrar etmeyin efendim – merhamet, geçip gidin.

(*Yolunu keser.*)

MOOR

Dört kere kilitlenmiş! – Çekil – oradan çıkması lazım. – Hırsızlık, şu an ilk defa bana yardımın lazım!

(*Kırıcı aletleri alır ve demir kapıyı açar. Aşağıdan iskelet gibi zayıf bir ihtiyar çıkar.*)

YAŞLI MOOR

Bu zavallı adama merhamet edin! Merhamet!

MOOR

(*Şaşkınlıkla geri sıçrar.*)

Bu babamın sesi!

YAŞLI MOOR

Şükürler olsun Tanrım! Kurtuluş vakti geldi.

MOOR

Yaşlı Moor'un hayaleti! Mezarında seni ne rahatsız etti? O dünyada bir günah mı işledin de cennetin kapılarından geçmen engellendi? Yolunu şaşıran hayaleti yurduna göndermek için ayinler yaptıracağım. Dul ve yetimlerin altınlarını toprağa mı gömdün ki bu gece yarısı uluyarak ortalarda dolanıyorsun? Sihirli ejderha üzerime binlerce kırmızı alev püskürtüp kılıcıma karşı sivri dişlerini gösterse de yer altındaki hazineyi pençelerinden kurtaracağım. Yoksa isteğim üzerine sonsuzluğun sırlarını açığa çıkarmaya mı geliyorsun? Konuş, konuş! Ben korkudan taş kesilecek adam değilim.

YAŞLI MOOR

Hayalet değilim. Dokun bak, yaşıyorum, ah, zavallı, sefil bir hayat yaşıyorum!

MOOR

Ne? Seni gömmediler mi?

YAŞLI MOOR

Gömüldüm – yani aile mezarlığında ölü bir köpek yatıyor ve ben – üç dolunaydır güneş ışığının vurmadığı, sıcak bir esintinin girmediği, bir arkadaşın ziyaret etmediği, kuzgunların öttüğü ve gece yarısı baykuşların uluduğu bu karanlık mahzende çürüyorum –

MOOR

Ah Tanrım! Bunu kim yaptı?

YAŞLI MOOR

Ona lanet okuma! – Oğlum Franz yaptı.

MOOR

Franz? Franz? Ah ebedî kaos!

YAŞLI MOOR

Eğer insansan ve bir insan kalbi taşıyorsan tanımadığım kurtarıcı, bir babaya oğullarının reva gördüğü zulmü

dinle – üç aydır sağır taş duvarlara sızlandım ve sadece boş bir yankı şikâyetlerimi tekrar etti. O yüzden eğer insansan ve bir insan kalbi taşıyorsan –

MOOR

Böyle bir çağrı karşısında vahşi hayvanlar bile ininden çıkar.

YAŞLI MOOR

Hasta yatağında yatıyordum, ağır bir hastalığın ardından yeni yeni gücümü toplamaya başlamıştım ki önüme bir adam getirdiler, ilk oğlumun savaşta öldüğünü, yanında kanına bulanmış bir kılıçla onun son vedasını getirdiğini, benim lanetimin onu savaşa, ölüme ve ümitsizliğe sürüklediğini iddia etti.

MOOR

(*Sertçe sırtını dönerek.*)

Bu çok açık!

YAŞLI MOOR

Dinlemeye devam et! Bu haberi alınca bayılmışım. Öldüğümü sanmış olacaklar, çünkü tekrar kendime geldiğimde ölü gibi kefene sarılmış tabutta yatıyordum. Tabutun kapağını tırmalamaya başladım, açıldı. Karanlık bir geceydi, oğlum Franz karşımda duruyordu. – "Ne?" diye korkunç bir sesle bağırdı, "Sonsuza dek mi yaşayacaksın?" – O anda tabutun kapağı tekrar kapandı. Gök gürültüsüne benzer bu sözlerle kendimden geçtim ve tekrar uyandığımda tabutun kaldırıldığını ve bir arabaya konup yarım saat kadar taşındığını hissettim. Sonunda açıldığında bu mahzenin girişinde duruyordum, Karl'ın kanlı kılıcını getiren adamla oğlum önümdeydi – onlarca kez bacaklarına sarılıp rica ettim, yalvardım yakardım – babasının yalvarışları kalbine erişmedi. – "Atın şu leşi aşağı!" diye gürledi, "Yeterince yaşadı." Acımasızca aşağı itildim ve oğlum Franz kapıyı üzerime kapattı.

MOOR

Mümkün değil, mümkün değil! Yanılıyor olmalısınız.

YAŞLI MOOR

Yanılıyor olabilirim. Dinlemeye devam et, ama öfkelenme! Yirmi saat öylece yattım, bir kişi bile ne hâlde olduğumu merak etmedi ve bu ıssız yere bir kişi bile ayak basmadı, çünkü atalarımın hayaletlerinin bu harabelerde şangırdayan zincirler sürükleyip gece yarısı ölüm şarkıları mırıldandıklarına dair yayılmış söylentiler var. Sonunda kapının tekrar açıldığını duydum, bu adam bana ekmekle su getirip açlıktan ölmeye mahkûm edildiğimi ve bana yemek getirdiği ortaya çıkarsa hayatının tehlikeye gireceğini açıkladı. Böylece bu kadar zaman perişan bir hâlde hayata tutundum, fakat bitmeyen soğuk – pisliğimin kötü kokusu – sınırsız kederim – beni kuvvetten düşürdü, bedenim eridi gitti, Tanrı'ya gözyaşları içinde binlerce kere canımı alması için yalvardım, fakat çilem dolmamış olacak – ya da bir yerlerde beni bekleyen bir mutluluk var ki böyle mucizevi bir şekilde hayatta kaldım. Ama çektiğim acıları hak ediyorum. – Karl'ım! Karl'ım! – Daha saçında beyazı yoktu.

MOOR

Yeter! Kalkın! Sizi odunlar, sizi buz kalıpları! Sizi tembeller, hissiz uykucular! Kalkın! Kimse uyanmayacak mı?

(*Uyuyan haydutların üzerinden bir el ateş eder.*)

HAYDUTLAR

(*Yerlerinden sıçrayarak.*)

Hey! Hey! Ne oluyor orada?

MOOR

Hikâye sizi uykunuzdan uyandırmadı mı? Ebedî uyku olsa uyanırdı! Buraya bakın! Buraya bakın! Dünyanın kanunları zar oyununa dönüştü, doğanın bağları koptu, ezelî anlaşmazlık ortalığa salındı, oğul babasını öldürdü.

HAYDUTLAR

Reis ne diyor?

MOOR

Hayır, öldürmek değil! Bu kelime hafif kalıyor! – Oğul babasını bin defa çarka gerdi, mızrakla vurdu, işkence etti, derisini yüzdü! Günahın yüzünü kızartan, yamyamı ürperten, asırlardır hiçbir şeytanın hayal etmediği şeyi anlatmak için kelimeler bana göre fazla insani. – Oğul öz babasını – buraya bakın, hey buraya bakın! Bayıldı – oğul babasını bu mahzene – buz gibi soğuk – çıplaklık – açlık, susuzluk – ah, bakın, bir bakın! – O benim öz babam, artık itiraf edeceğim.

HAYDUTLAR

(*Yanlarına fırlayıp ihtiyarın etrafını sararlar.*)

Senin baban? Senin baban?

SCHWEIZER

(*Saygıyla yaklaşır, önünde yere kapanır.*)

Reisimin babası! Ayağını öpeyim! Hançerim emrine amade.

MOOR

İntikam, intikam, intikam! Acımasızca gururu incitilmiş, hor görülmüş ihtiyar! Bu andan itibaren sonsuza dek kardeşlik bağını koparıyorum!

(*Kıyafetlerini baştan aşağı yırtar.*)

Burada göğe karşı her bir damla kardeş kanını lanetliyorum! Ay ve yıldızlar, duyun beni! Bu rezalete yukarıdan bakan gece yarısı gökyüzü, duy beni! Orada ayın üzerinde hüküm süren, yıldızların üzerinde intikam alıp lanetleyen ve gecenin üzerinde alev saçan üç kere korkunç Tanrı, duy beni! Burada diz çöküyorum – burada gecenin soğuğunda üç parmağımı kaldırıyorum – burada yemin ediyorum ve eğer bu yemini bozarsam doğa beni kudurmuş bir canavar gibi tükürüp sınırlarının dışına atsın, baba katilinin kanı bu taşın üzerine dökülene, buharı güneşe doğru yükselene kadar gün ışığını bir daha selamlamamaya yemin ediyorum.

(*Ayağa kalkar.*)

HAYDUTLAR

Bu Beliyal'in[5] işi! Bir de bize alçak derler! Bütün ejderhalar adına hayır! Bu kadar korkunç bir şeyi asla yapmadık!

MOOR

Evet! Zaman içinde hançerlerinizin ucunda ölenlerin, alevimin yuttuğu ve yıkılan kulemin ezdiği herkesin korku dolu inlemeleri adına – bütün kıyafetleriniz o hain kanla kızıla boyanmadan kalbinizde başka hiçbir cinayet veya hırsızlık düşüncesi yer etmeyecek. – Muhtemelen en yüksek mevkilerin eli olacağınızı hiç hayal etmemişsinizdir. Kaderimizin düğüm olmuş yumağı çözüldü! Bugün, bugün görünmez bir güç bizim zanaatımızı asil kıldı! Size bu yüce kaderi vaat edenin, bu yola sevk edenin, sizi karanlık yargısının korkunç melekleri olmaya layık kılanın huzurunda ibadet edin! Başlarınızı açın! Tozun içinde diz çökün ve kutsanmış olarak ayağa kalkın!

(*Diz çökerler.*)

SCHWEIZER

Emret reis! Ne yapmalıyız?

MOOR

Ayağa kalk Schweizer! Bu kutsal buklelere dokun.

(*Onu babasına doğru götürür ve eline bir bukle verir.*)

Bir defasında yorgunluktan bitkin bir hâlde nefes nefese diz çöküp kalmıştım ve o Bohemyalı süvari bana kılıcını çekmişti, sen de tam o anda kafasını uçurmuştun, hatırlıyor musun? İşte o zaman sana krallara layık bir ödül vaat etmiştim, bu borcu bugüne kadar hiç ödeyemedim –

SCHWEIZER

Bana bu yemini ettin, doğru, ama izin ver sonsuza kadar bana borçlusun diyeyim!

---

5 Şeytanın adlarından biri. *Kitab-ı Mukaddes*, 2. Korintliler 6:15.

MOOR

Hayır, borcumu şimdi ödeyeceğim. Schweizer bugüne dek hiçbir fâni senin gibi onurlandırılmadı! – Babamın intikamını al!

(*Schweizer ayağa kalkar.*)

SCHWEIZER

Büyük reis! Bugün beni ilk defa gururlandırdın! – Emret, onu nerede, nasıl, ne zaman vurayım?

MOOR

Her dakika kutsal, acele etmelisin – çeteden buna en layık olanları seç ve onları doğruca asilzadenin şatosuna götür! Uyuyorsa ya da şehvetin kollarındaysa yataktan sürükle çıkar, sarhoşsa sofradan çekip al, önünde diz çökmüş dua ediyorsa çarmıhtan ayır! Fakat şu lafımı kesinlikle aklından çıkarma, onu bana ölü teslim etmeyeceksin! Derisini çizen veya bir kılını inciten kim olursa olsun etini parçalara ayırır, aç akbabalara yem ederim! Onu sağlam ele geçirmeliyim ve eğer sağ salim getirirsen ödül olarak bir milyon alacaksın. Bunu hayatım pahasına bir kraldan çalacağım ve sen açık hava gibi özgürce gideceksin. – Beni anladın mı, öyleyse acele et!

SCHWEIZER

Yeter reis. – Buraya elimi basıyorum: Ya iki kişinin geri döndüğünü görürsün ya da hiç kimseyi görmezsin. Schweizer'ın ölüm melekleri, gelin!

(*Bir birlikle çıkar.*)

MOOR

Geri kalanınız ormana dağılın. – Ben burada kalıyorum.

V. Perde

1. Sahne

(*Birçok oda görünümü. Karanlık gece.*)
(*Daniel elinde bir fener ve seyahat bohçasıyla girer.*)

DANIEL

Elveda anamın sevgili evi. – Eski efendi hayattayken o kadar çok iyilik ve güzelliğin tadını çıkardım ki burada. – Sen, çoktan çürüyüp gitmiş olan, kemiklerin için bu gözyaşları! Yaşlı bir uşaktan beklediği budur. – Bu ev yetimlerin sığınağı, kimsesizlerin limanıydı ve bu oğul onu katillerin yuvası hâline getirdi. – Elveda güzel yerler! Yaşlı Daniel sizi ne çok silip süpürdü. – Elveda sevgili ocak, yaşlı Daniel sana zor veda ediyor. – Her şeye o kadar alışmıştın ki – canın yanacak yaşlı Eliezer.[1] Fakat Tanrı beni merhametiyle kötülerin yalan ve entrikalarından korudu. – Buraya boş geldim – yine boş gidiyorum – ama ruhum kurtuldu.

(*Tam çıkacakken Franz sabahlığıyla koşarak içeri girer.*)

Tanrı yardımcım olsun! Efendim!

(*Feneri söndürür.*)

---

1 İbrahim'in evindeki en yaşlı ve her şeyden sorumlu uşağı Şamlı Eliezer. *Kitab-ı Mukaddes*, Yaratılış 15:2.

FRANZ

İhanet! İhanet! Ölülerin ruhları mezarlardan püskürdü. – Ebedî uykusundan sarsılarak uyanan ölüler âlemi bana doğru kükrüyor: Katil! Katil! – Kim var orada?

DANIEL

(*Korkarak.*)

Uyuyanları yerlerinden sıçratacak kadar korkunç bir sesle bu kubbeyi baştan başa inleten siz misiniz zarif efendim?

FRANZ

Uyuyanlar mı? Uyumanızı kim söyledi? Çabuk ışık yak!

(*Daniel çıkar, başka bir hizmetkâr gelir.*)

Böyle bir anda kimse uyumamalı. Duydun mu? Herkes kalkmış – silahları almış – hepsini doldurmuş olmalı – Oradaki kemerden aşağı süzüldüklerini gördün mü?

HİZMETKÂR

Kimin soylu efendim?

FRANZ

Kimin mi, aptal, kimin mi? Öyle umursamaz, öyle boş soruyorsun ki, kimin? Baş dönmesi gibi tepeme inmişlerken! Kimin, eşek kafalı! Kimin? Hayaletlerin ve şeytanın! Saat gecenin kaçı oldu?

HİZMETKÂR

Gece bekçisi az önce ikiyi bağırdı.

FRANZ

Nasıl? Bu gece kıyamete kadar mı sürecek? Yakınlarda bir gürültü duymadın mı? Zafer naraları? Dörtnala koşan atların sesi? Nerede o Kar – kont, demek istedim?

HİZMETKÂR

Bilmiyorum efendim.

FRANZ

Bilmiyor musun? Sen de çetedensin, değil mi? Kaburgalarının arasından girer kalbini ezerim! Yetti lanet olası "Bilmiyorum"un! Git, rahibi çağır!

HİZMETKÂR

Soylu efendim!

FRANZ

Ne mırıldanıyorsun? Tereddüt mü ediyorsun?

(*Birinci hizmetkâr aceleyle çıkar.*)

Ne bu? Dilenciler bile bana tezgâh mı kuruyor? Cehenneme gidesi! Her şey mi bana karşı?

DANIEL

(*Işıkla gelir.*)

Efendim –

FRANZ

Hayır! Titremiyorum! Yalnızca bir rüyaydı. Ölüler daha dirilmiyor – kim diyor titremişim, bembeyaz kesilmişim diye? Çok rahatım oysa ki, çok iyiyim.

DANIEL

Ölü gibi beyazsınız, sesiniz titrek ve zor çıkıyor.

FRANZ

Ateşim var. Rahip geldiğinde ona yalnızca ateşim olduğunu söyle. Yarın hacamat yaptıracağım, rahibe söyle.

DANIEL

Arzu ederseniz sizin için şeker üzerine birkaç damla hayat balsamı damlatayım.

FRANZ

Damlat! Rahip hemen gelmeyecek. Sesim titrek ve zor çıkıyor, bana şekerle hayat balsamı ver!

DANIEL

Önce anahtarı verin, aşağıdaki dolaptan alayım –

FRANZ

Hayır, hayır, hayır! Gitme! Ya da ben de seninle geleyim. Görüyorsun ya, yalnız kalmamam lazım! Görüyorsun, yalnız olsam kolaylıkla bayılabilirim. Bırak, boş ver! Kendiliğinden geçer, sen gitme.

DANIEL

Ah, çok ciddi hastasınız.

FRANZ

Evet öyle, öyle tabii! Hepsi bu. – Hastalık beyni huzursuz eder ve çılgınca, acayip rüyalar doğurur. – Rüyaların hiçbir anlamı yoktur – doğru değil mi Daniel? Rüyalar mideden gelir ve rüyaların hiçbir anlamı yoktur – ben de tam böyle komik bir rüya gördüm.

(*Bayılıp yere yığılır.*)

DANIEL

Yüce İsa! Ne oluyor! Georg! Konrad! Bastian! Martin! Bana bir hayat belirtisi gösterin!

(*Franz'ı sarsarak.*)

Meryem Ana! Mecdelli Meryem ve Yusuf! Kendinize gelin! Onu öldürdüğümü söyleyecekler, Tanrı yardımcım olsun!

FRANZ

(*Kafası karışık bir hâlde.*)

Çekil – çekil! Beni ne diye böyle sarsıyorsun, iğrenç iskelet? – Ölüler daha dirilmiyor –

DANIEL

Ah güzel Tanrım! Aklını kaçırdı.

FRANZ

(*Hâlsizce doğrulur.*)

Neredeyim? – Daniel, sen misin? Ne dedim ben? Dikkate alma! Her ne dediysem yalan söyledim. – Gel! Kalkmama yardım et! – Bir an başım döndü – çünkü – çünkü – uykumu alamadım.

DANIEL

Keşke Johann burada olsaydı! Yardım çağıracağım, doktor çağıracağım.

FRANZ

Gitme! Gel, şu kanepede yanıma otur – şimdi – sen aklı başında bir adamsın, iyi bir adamsın. Dur da anlatayım!

DANIEL

Şimdi değil, başka bir zaman! Sizi yatağınıza götüreyim, dinlenmek daha iyi gelir.

FRANZ

Hayır, rica ediyorum, bırak anlatayım da bana bir güzel gül! – Bana öyle geldi ki sanki krallara layık bir ziyafet verdim, keyfim yerindeydi, şatonun bahçesindeki çimlere sarhoş sarhoş uzandım ve birdenbire – öğle vakti oldu – birdenbire – dedim ama sana, bana bir güzel güleceksin! –

DANIEL

Birdenbire?

FRANZ

Birdenbire uyuyan kulaklarımda müthiş bir gök gürültüsü patladı, titreyerek, sendeleyerek ayağa kalktım, sanki bütün ufkun tutuşup parlak bir alevle kaplandığını, dağların, şehirlerin ve ormanların ocaktaki mum gibi eridiğini ve uluyan bir kasırganın denizi, yeri, göğü süpürerek götürdüğünü gördüm – sonra tunç bir borazandan geliyormuşçasına bir ses yankılandı: Toprak ölülerini ver, ölülerini ver deniz! Ardından çıplak araziler doğurmaya, kafatası, kaburga, bacak ve çene kemikleri kusmaya başladı, bunların insan vücutları hâlinde bir araya gelmesiyle de uçsuz bucaksız, yaşayan bir fırtına coştu: O zaman başımı kaldırıp bakınca gördüm, üstümde ve altımda bir kalabalık, gürleyen Sina'nın eteğindeyim, yukarıda dağın tepesindeyse dumanı tüten üç sandalyenin üzerinde oturan, bakışlarından mahlukatın kaçtığı üç adam –

DANIEL

E bu tastamam kıyamet gününün tasviri.

FRANZ

Ya? Çılgınca değil mi? – O esnada yıldızlı bir geceye benzeyen biri ortaya çıktı, elinde demirden bir mühür yüzüğü vardı, bunu gün doğusuyla gün batısı arasında tuttu ve şöyle dedi: Ebedî, kutsal, adil, şaşmaz! Tek bir hakikat var, tek bir erdem var! Vah, vah, vah, şüphe eden solucanın vah hâline! – Derken ortaya bir ikinci çıktı, elinde parlayan bir ayna vardı, bunu gün doğusuyla gün batısı

arasında tuttu ve şöyle dedi: Bu ayna hakikattir, ikiyüzlülük ve hilekârlık bakmaya dayanamaz. – O anda ben de herkesle birlikte dehşete kapıldım, çünkü o korkunç aynadan yılan, kaplan ve leopar suretlerinin yansıdığını gördük. – Derken bir üçüncü ortaya çıktı, elinde bir terazi vardı, bunu gün doğusuyla gün batısı arasında tuttu ve şöyle dedi: Yaklaşın ey Âdemoğulları – düşüncelerinizi gazabımın kefesinde tartacağım! Hiddetimin kefesinde de yaptıklarınızı! –

DANIEL

Tanrım merhametini benden esirgeme!

FRANZ

Herkes kireç gibi bembeyaz kesildi, her göğüste endişeli bir beklenti çarpıyordu. O sırada sanki dağın fırtınalarından ilk olarak benim adımın çağrıldığını duydum – iliklerim dondu ve dişlerim şiddetle takırdadı. Hemen terazi çınlamaya, kayalar gürlemeye başladı ve saatler ardı ardına sol kefeye geçti, her biri ardı ardına ölümcül bir günah ekledi –

DANIEL

Tanrı günahlarınızı bağışlasın!

FRANZ

Bağışlamadı! – Kefe dağ gibi büyüdü, ama kefaret kanıyla dolu olan diğeri onu hâlâ havada tutuyordu. – Son olarak derin bir kederle iki büklüm olmuş, çılgın bir açlıkla kolunu kemirmiş yaşlı bir adam geldi, herkes gözlerini utanç içinde başka tarafa çevirdi, ben adamı tanıyordum, gümüşi saçlarından bir bukle kesti, günah kefesinin içine attı ve işte kefe uçurumun dibine çöktü, bu kefe aniden yere çökerken kefaret kefesi havalara yükseldi! – O an kayaların dumanının içinden yankılanan bir ses duydum: Af, yeryüzündeki ve uçurumun dibindeki bütün günahkârlar için af! Bir tek sen reddedildin! –

(*Derin bir sessizlik.*)

Ee, neden gülmüyorsun?

DANIEL

Tüylerim ürperirken nasıl gülebilirim? Rüyalar Tanrı'dan gelir.

FRANZ

Haydi oradan! Öyle söyleme! Bana aptal de, aklını kaçırmış, saçma sapan konuşan bir aptal de! Bunu yap sevgili Daniel, senden rica ediyorum, benimle kıyasıya alay et!

DANIEL

Rüyalar Tanrı'dan gelir. Sizin için dua edeceğim.

FRANZ

Yalan söylüyorsun bence – hemen git, koş, uç, rahip nerede kaldı ona bak, acele etmesini söyle, acele etsin, ama bence yalan söylüyorsun.

DANIEL

(*Çıkarken.*)

Tanrı sizi affetsin!

FRANZ

Avam bilgeliği, avam korkusu! – Geçmişin geçmiş olup olmadığı ya da yıldızların üzerinde bir göz bulunup bulunmadığı henüz kanıtlanmadı. – Hı hı! Bunu benim kulağıma kim fısıldadı? Yoksa yukarıda, yıldızların üzerinde biri intikam mı alıyor? – Hayır, hayır! – Evet, evet! Etrafımı saran korkunç bir tıslama: Yukarıda, yıldızların üzerinde biri hüküm veriyor! Yıldızların üzerindeki bu intikamcıyla bu gece yüz yüze geleceksin! Hayır diyorum! – Orası sefil, ıssız bir köşe ve ödlekliğin bunun arkasına saklanmaya çalışıyor – yukarıda yıldızların üzeri boş, yalnız ve sessiz – ama ya daha fazlası varsa? Hayır, hayır olamaz! Olmamasını emrediyorum! Ama ya yine de varsa? Olanlar bir bir yazıldıysa vay hâline! Ya bu gece sana bir bir sayılacaklarsa! – Neden kemiklerime kadar ürperiyorum? Ölmek! Bu kelime neden beni bu kadar sarsıyor? Yukarıda, yıldızların üzerindeki intikamcıya hesap vermek – ve eğer o adilse, yetimlerle dullar, ezilenler ve

mazlumlar ona feryat edecekler ve eğer o adilse? – Neden acı çektiler, sen neden onları yere çaldın? –

(*Rahip Moser girer.*)

MOSER

Beni çağırmışsınız soylu efendim. Şaşırdım. Ömrümde ilk defa! Dinle alay etmek niyetinde misiniz, yoksa karşısında titremeye mi başladınız?

FRANZ

Bana vereceğin cevaba göre ya alay edeceğim ya titreyeceğim. – Dinle Moser, sana ya bir aptal olduğunu ya da âlemi aptal yerine koyduğunu göstereceğim; bana cevap vermek zorundasın. Duyuyor musun? Hayatın pahasına cevap vermek zorundasın.

MOSER

Mahkemenizin karşısına daha yüce bir varlığı çağırıyorsunuz. Bundan sonra size o yüce olan cevap verecektir.

FRANZ

Hemen bilmek istiyorum, hemen, şu saniye, böylece bu utanç verici dangalaklığı yapmaktan kurtulayım ve zor durumda kaldığım için ayaktakımının putuna seslenmeyeyim. Kaç kere Burgonya şarabıyla sarhoş olup alaycı bir gülümsemeyle, "Tanrı yoktur!" diye sana kadeh kaldırdım. – Şimdi seninle ciddi konuşuyorum ve "Yoktur!" diyorum. Gücün dâhilindeki bütün silahlarla bana karşı çıkacaksın, ama ben ağzımdan çıkan bir nefesle üfleyeceğim gidecekler.

MOSER

Keşke kibirli ruhunun üzerine yüzlerce tonluk ağırlığıyla düşecek olan yıldırımı da o kadar kolay üfleyebilsen! Yarattıklarının tam ortasında dururken aptallık ve kötülükle inkâr ettiğin bu her şeyi bilen Tanrı'nın kendini tozun ağzından kanıtlamaya ihtiyacı yoktur. O galip gelen erdemin kısa bir gülümsemesinde olduğu kadar senin zorbalıklarında da aynı ölçüde büyüktür.

FRANZ

Son derece güzel konuştun rahip! Seni bu yüzden takdir ediyorum.

MOSER

Ben burada daha büyük bir efendinin görevlisi olarak bulunuyorum ve benim gibi bir solucan olan, beni takdir etmesini umursamadığım biriyle konuşuyorum. İnatçı kötülüğünü bir itirafa zorlayabilirsem elbette mucizeler yaratabilirim – ama fikrin bu kadar sabitse? Beni niçin çağırdın, söyle haydi bana, beni gece yarısı niçin çağırdın?

FRANZ

Canım sıkıldığı için, satranç tahtasından artık tat alamadığım için. Rahiple hırlaşıp kendime eğlence çıkarmak istedim. Boş tehditlerle cesaretimi kıramazsın. Burada yoksunluk çekenlerin ümidini ebediyete bağladığını gayet iyi biliyorum: Fakat feci aldanıyorlar. Varlığımızın akan kandan ibaret olduğunu ve kanın son damlasıyla birlikte ruhun da, aklın da akıp gittiğini okumuşumdur hep. Bedenin bütün zayıflıklarına ortakken, beden yok olduğunda o da sona ermez mi? Çürüdüğünde buharlaşmaz mı? Beyninde bir damla su yolunu şaşırsın, hayatın aniden hiçliğin sınırında bir ara verir ve bu araya devam etmesi ölümdür. Duygu birkaç telin titreşimidir ve kırık piyano artık ses vermez. Yedi şatomu yerle bir ettirir, bu Venus'u da paramparça edersem ahenk ve güzellik yok olur. İşte karşında! Bu bizim ölümsüz ruhumuz!

MOSER

Bu sizin ümitsizliğinizin felsefesi. Fakat bu deliller yüzünden korku içinde kaburgalarınıza vura vura çarpan kendi kalbiniz bunu yalanlıyor. Bu sistemler ağını tek bir kelime yırtıyor: Ölmelisin! – Size meydan okuyorum, sınaması şu şekilde olmalı, eğer ölürken bile duruşunuzu koruyabilirseniz, ilkeleriniz o anda bile sizi terk etmezse

kazanmış olacaksınız; eğer ölürken içinize en ufak bir ürperti gelirse, vay hâlinize! Kendinizi aldatmışsınız demektir.

FRANZ

(*Şaşkınlık içinde.*)

Ölürken içime bir ürperti gelirse mi?

MOSER

O noktaya kadar bütün gücüyle gerçeğe karşı koyan böyle çok sefil gördüm, ama ölüm anında içlerindeki yanılgı uçup gidiyor. Ölüm vaktiniz geldiğinde baş ucunuzda olacağım – bir zorbanın öbür dünyaya göçüşünü görmeyi çok isterim – doktor soğuk, ıslak elinizi tutup usulca yiten nabzınızı bulmakta zorlandığında ve kafasını kaldırıp dehşete düşüren o omuz silkmeyle, "Artık hiçbir fâni ona yardım edemez!" dediğinde yanınızda olacağım ve gözlerinizin içine bakacağım. O zaman dikkat edin, o anda Richard ve Neron'a benzememeye gerçekten dikkat edin.[2]

FRANZ

Hayır, hayır!

MOSER

Bu "Hayır" da o vakit uluyan bir "Evet"e dönüşecek – o vakit şüpheci sayıklamalarla kandıramayacağınız bir iç mahkeme uyanacak ve sizi yargılayacak. Fakat bu kilise avlusunun derinliklerine canlı canlı gömülenin uyanması gibi bir uyanış, intihar edenin ölümcül darbeyi çoktan vurmuşken pişman olduğunda duyduğu gibi bir öfke, birdenbire çakıp hayatınızın gece yarısını aydınlatan bir şimşek, bir bakış olacak ve eğer o an bile duruşunuzu koruyabilirseniz kazanmış olacaksınız!

FRANZ

(*Huzursuz, odada volta atarak.*)

Rahip zırvaları bunlar, rahip zırvaları!

---

2 Shakespeare oyunlarına gönderme.

MOSER

Şimdi ilk defa ruhunuz ebediyetin kılıcından geçecek ve şimdi ilk defa çok geç olacak. – Tanrı düşüncesi korkutucu bir komşuyu uyandırır, adı "Hâkim"dir. Görüyorsunuz ya Moor, bin kişinin hayatı parmaklarınızın ucundaydı ve binin dokuz yüz doksan dokuzunu sefil ettiniz. Neron'dan tek eksiğiniz Roma İmparatorluğu, Pizarro'dan[3] tek eksiğiniz Peru. Peki siz Tanrı'nın kendi dünyasında bir adamın zalimlik edip her şeyin altını üstüne getirmesine göz yumacağını mı sanıyorsunuz? Bu dokuz yüz doksan dokuz kişi dünyaya sırf mahvolmaya, sırf sizin şeytani oyununuzda kukla olmaya mı geldi sanıyorsunuz? Yo, hiç böyle düşünmeyin! Onları öldürdüğünüz her dakika, zehirlediğiniz her mutluluk, engel olduğunuz her iyilik için sizden hesap soracak ve ona cevap verebilirseniz Moor, kazanmış olacaksınız.

FRANZ

Yeter, tek kelime daha etme! Senin kara kuruntularının emrine mi girmemi bekliyorsun?

MOSER

Bakın, insanın kaderi kendi içinde müthiş güzel bir dengede durur. Bu hayatta terazinin kefesi alçalıyorsa ötekinde yükselir, burada yükseliyorsa ötekinde dibe iner. Fakat burada kısa süreli ızdırap olan orada ebedî zafere dönüşür, burada geçici zafer olansa orada ebedî ve sonsuz bir umutsuzluğa.

FRANZ

(*Çılgınca üzerine saldırarak.*)

Yıldırım dilini kurutsun, seni yalancı ruh! O lanetli dilini koparacağım ağzından!

MOSER

Gerçeğin ağırlığını bu kadar çabuk mu hissettiniz? Daha delillere hiç değinmedim. Bırakın önce delillere geçeyim –

---

3 Francisco Pizarro, 1530'larda Peru'daki İnka topraklarını ele geçiren İspanyol fatih.

FRANZ

Sus, delillerin de sen de cehennemin dibine! Sana ruh yok oluyor diyorum, bunun üstüne bana cevap vermeyeceksin!

MOSER

Uçurumun dibindeki ruhlar da bunun için sızlanır, ama gökteki başını sallar. İlahi adaletin elinden hiçliğin ıssız diyarında mı kurtulabileceğinizi düşünüyorsunuz? Cennete gidecek olsanız o orada! Yatağınızı cehennemde yapacak olsanız o yine orada! Geceye, "Beni ört!" ve karanlığa, "Beni sakla!" derseniz karanlık etrafınızda aydınlanmak ve gece yarısı lanetlinin etrafında şafak sökmek zorunda kalır – ama ölümsüz ruhunuz sözün altında direniyor ve kör düşüncelere galip geliyor.

FRANZ

Fakat ben ölümsüz olmak istemiyorum – kim istiyorsa olsun, engel olmayayım. Onu beni yok etmesi için zorlayacağım, onun öfkesini uyandıracağım ki beni öfkeyle yok etsin. Söylesene en büyük günah nedir, bir de onu en çok gazaba getiren günah?

MOSER

Ben sadece iki tanesini biliyorum. Fakat insanlar tarafından işlenmezler, insanların cezalandırılmasına da neden olmazlar.

FRANZ

Bu ikisi! –

MOSER

(*Üstüne basa basa.*)

Biri baba katili olmak, diğeri kardeş katili. – Neden birdenbire bembeyaz kesildiniz?

FRANZ

Ne dedin ihtiyar? Sen cennetle mi, yoksa cehennemle mi müttefiksin? Bunu sana kim söyledi?

MOSER

Kalbinde ikisini de taşıyanın vay hâline! Hiç doğmamış

olsa onun için daha iyi olurdu! Fakat içiniz rahat olsun, sizin artık ne babanız ne de kardeşiniz var!

FRANZ

Ya! – Ne yani, daha büyüğünü bilmiyor musun? Tekrar düşün – ölüm, cennet, ebediyet, lanet ağzından çıkacak bir lafa bağlı – daha büyük bir tane bile yok mu?

MOSER

Daha büyük bir tane bile yok.

FRANZ

(*Bir sandalyeye düşer.*)

Mahvoldum! Yok oldum!

MOSER

Sevinin, sevinin! Kendinizi şanslı sayın! – Bütün rezilliklerinize rağmen bir baba katiline kıyasla hâlâ bir azizsiniz. Sizin uğrayacağınız lanet onun üzerine çökene kıyasla bir aşk şarkısı sayılır – ödeyeceğiniz kefaret –

FRANZ

(*Yerinden sıçrayarak.*)

Bin kere mezara gir seni baykuş! Sana kim buraya gelmeni söyledi? Git diyorum, yoksa seni çok fena ayağımın altına alırım!

MOSER

Bir rahibin zırvaları zırhını kuşanmış bir filozofu böyle çileden çıkarabilir mi? Ağzınızdan çıkan bir nefesle üfürün gitsin!

(*Çıkar.*)

(*Franz sandalyesinde korkunç hareketlerle çırpınır.*)

(*Derin bir sessizlik.*)

HİZMETKÂR

(*Telaşla.*)

Amalia kaçtı, kont birdenbire ortadan kayboldu.

DANIEL

(*Endişe içinde gelir.*)

Soylu beyim, bir grup öfkeli atlı, "Ölüm, ölüm!" diye

bağırarak dörtnala tepeden iniyor – bütün köy paniğe kapıldı.

FRANZ

Git, söyle bütün çanlar birden çalsın, herkes kiliseye toplansın – dizlerinin üzerine çöksün – benim için dua etsin – bütün mahkûmlar affedilip serbest bırakılacak, fakirlere her şeyi iki misli, üç misli geri vereceğim, ben – e git artık – günah çıkarmam için papazı çağır da günahlarımı affetsin – hâlâ gitmedin mi?

(*Kargaşa daha da duyulur hâle gelir.*)

DANIEL

Tanrı büyük günahımı bağışlasın! Ben bunu kafamda nasıl oturtayım? Dua kitabını istisnasız bütün evlerden attırdınız, beni dua ederken yakaladığınızda kaç kere vaaz kitaplarını ve İncil'i kafama fırlattınız –

FRANZ

Bu konuyu kapat. – Ölüm! Anlıyor musun? Ölüm! – Artık çok geç.

(*Schweizer'ın deli gibi bağırdığı duyulur.*)

Dua et be! Dua et!

DANIEL

Size her zaman söyledim – duayı bu kadar hor görüyorsunuz – ama dikkat edin, dikkat! İhtiyaç anı geldiğinde, sular ruhunuza ulaştığında,[4] küçük bir Hristiyan duası uğruna dünyanın bütün hazinelerini verirsiniz. – Görüyor musunuz? Bana çıkışırdınız! İşte buyurun! Görüyor musunuz?

FRANZ

(*Ona sımsıkı sarılır.*)

Affet sevgili Daniel'ım, altın, inci Daniel'ım affet – seni baştan ayağa giydireceğim – ne olur dua et – seni evlendi-

4 "Kurtar beni, ey Tanrı / Sular boyuma ulaştı. / Dipsiz batağa gömülüyorum, / Basacak yer yok. / Derin sulara battım, / Sellere kapıldım." *Kitab-ı Mukaddes*, Mezmurlar 69:1-2.

receğim – yapacağım bunu – ne olur dua et – sana yemin ediyorum – sana dizlerimin üzerinde yemin ediyorum – şeytan adına! Ne olur dua et!

(*Yolda bir gürültü patırtı, bağrışmalar, sesler.*)

SCHWEIZER

(*Sokakta.*)

Hücum! Öldürün! İçeri dalın! Işık görüyorum! Orada olmalı.

FRANZ

(*Dizlerinin üzerinde.*)

Göklerdeki Tanrı, dua ettiğimi duy! – Bu ilk defa oluyor – bir daha da asla olmaz – duy beni göklerdeki Tanrı!

DANIEL

Eyvahlar olsun! Ne yapıyorsunuz? Günahkârlık böyle dua etmek.

(*Halktan bir kalabalık akın eder.*)

HALK

Hırsızlar! Katiller! Bu gece yarısı vakti kim böyle korkunç bir gürültü koparıyor?

SCHWEIZER

(*Hâlâ sokakta.*)

Vur, geri püskürt yoldaş – bu şeytanın ta kendisi ve efendinizi almaya geldi – Schwarz'la adamları nerede? Grimm, şatonun etrafını sarın – surlara hücum edin!

GRIMM

Meşaleleri getirin – ya biz yukarı ya onlar aşağı. – Odalarına ateş fırlatacağım.

FRANZ

(*Dua eder.*)

Alelade bir katil olmadım Yüce Tanrım – ufak tefek şeylerle asla uğraşmadım Yüce Tanrım –

DANIEL

Tanrı bizi bağışlasın! Duaları bile günaha dönüşüyor.

(*Taşlar ve meşaleler uçar. Camlar aşağı iner.*
Şato yanar.)

FRANZ

Dua edemiyorum – burası, burası!

(*Göğsüne ve alnına vurarak.*)

Her şey çok ıssız – çok kurak.

(*Ayağa kalkar.*)

Hayır, etmeyeceğim de – cennet bu zaferi elde edemeyecek, cehennem benimle böyle eğlenemeyecek –

DANIEL

İsa, Meryem! Yardım edin – kurtarın – bütün şato alevler içinde!

FRANZ

Şu kılıcı al. Çabuk. Arkamdan sapla, bu veletler gelip benimle eğlenemesin.

(*Yangın büyür.*)

DANIEL

Tanrı esirgesin! Tanrı esirgesin! Kimseyi vaktinden önce cennete bile göndermek istemem, hele ki vaktinden önce –

(*Kaçar.*)

FRANZ

(*Arkasından çılgın bir ifadeyle bakakalır, biraz durduktan sonra.*)

Cehenneme mi demek istedin? – Gerçekten! Öyle bir şey seziyorum –

(*Hezeyan içinde.*)

Bu onların parlak şakımaları mı? Tısladığınızı mı duyuyorum siz uçurumun yılanları? – Zorla yukarıya çıkıyorlar – kapıya dayanıyorlar – bu sivri ucun karşısında neden bu kadar irkiliyorum? – Kapı çatırdıyor – yıkılıyor – kaçış yok! – Ah! O hâlde bana merhamet et!

(*Şapkasının yaldızlı şeridini çekip koparır ve kendini boğar.*)

(*Schweizer adamlarıyla girer.*)

SCHWEIZER

Şerefsiz katil neredesin? – Gördünüz mü nasıl kaçtılar?

– Hiç mi dostu yok? – Nereye sürünüp saklandı bu canavar?

GRIMM

(*Ayağı cesede çarpar.*)

Durun, yolumun üzerinde ne var? Buraya ışık tutun –

SCHWARZ

Bizden önce davrandı. Kılıçlarınızı kaldırın, gebermiş bir kedi gibi yerde yatıyor.

SCHWEIZER

Ölmüş! Ne? Ölmüş mü? Ben gelmeden ölmüş – yalan bence. İyi bakın, nasıl hemen ayaklarının üzerine dikilecek! –

(*Onu sarsar.*)

Hey sen! Öldürülecek bir baba var.

GRIMM

Boşuna uğraşma. Nalları dikmiş.

SCHWEIZER

(*Ondan uzaklaşır.*)

Evet! Sevinmedi – gerçekten ölmüş. – Geri dönün ve reisime söyleyin: Herif nalları dikmiş – beni bir daha görmeyecek.

(*Silahını alnına dayayıp kendini vurur.*)

2. Sahne

(*Sahne önceki perdenin son sahnesiyle aynıdır.*)
(*Yaşlı Moor bir taşın üzerinde oturmuş.*
Haydut Moor karşısında.
Haydutlar ormanın içinde orada burada.)

HAYDUT MOOR

Hâlâ gelmedi mi?

(*Hançerini taşa kıvılcım çıkaracak kadar sert vurur.*)

YAŞLI MOOR

Cezası bağışlanmak olsun – intikamım iki kat sevmek.

HAYDUT MOOR

Öfke dolu ruhum üzerine hayır. Olamaz. İzin vermem. Bu büyük suçu beraberinde ebediyete sürüklemeli! – Yoksa onu niçin öldüreyim?

YAŞLI MOOR

(*Gözyaşlarına boğulur.*)

Ah evladım!

HAYDUT MOOR

Ne? Onun için mi ağlıyorsun – hem de bu kulenin yanında?

YAŞLI MOOR

Merhamet! Merhamet!

(*Şiddetle ellerini ovuşturarak.*)

Şu an, şu an oğlum hüküm giyiyor!

HAYDUT MOOR

(*Korkuyla.*)

Hangisi?

YAŞLI MOOR

Ha? O nasıl bir soru?

HAYDUT MOOR

Yok bir şey! Yok bir şey!

YAŞLI MOOR

Kederimi alay konusu etmeye mi geldin?

HAYDUT MOOR

Hain vicdan! – Sözlerimi ciddiye alma.

YAŞLI MOOR

E ben bir oğluma işkence ettim, bir oğlum da karşılığında bana işkence etmeliydi, bu işte Tanrı'nın parmağı var. – Ah benim Karl'ım! Karl'ım! Ola ki huzurun giysilerine bürünmüş, etrafımda dolaşıyorsan – beni affet. Ah beni affet!

HAYDUT MOOR

(*Hemen.*)

Sizi affediyor.

(*Endişeli.*)

Eğer oğlunuz denmeye layık biriyse – sizi affetmek zorunda.

YAŞLI MOOR

Ah! Benim için çok yüceydi. – Fakat onun karşısına gözyaşlarımla, uykusuz gecelerimle, acı çektiren rüyalarımla çıkacağım, dizlerine kapanacağım – haykıracağım – avazım çıktığı kadar haykıracağım: Tanrı'ya ve sana karşı günah işledim. Bana baba demene layık değilim.

HAYDUT MOOR

(*Çok duygulanarak.*)

Onu seviyordunuz, diğer oğlunuzu?

YAŞLI MOOR

Tanrı biliyor ya, evet. Kötü bir oğlun beni entrikalarla kandırmasına nasıl müsaade ettim? Dünyadaki babalar arasında övülen bir babaydım. Gelecek vaat eden evlatlarım yanımda ne güzel çiçekleniyordu. Fakat – ah o talihsiz vakit! – Kötü bir ruh küçüğümün kalbini sardı, o yılana güvendim – iki evladımı da kaybettim.

(*Yüzünü gizler.*)

HAYDUT MOOR

(*Ondan epeyce uzaklaşır.*)

Sonsuza dek kaybettin!

YAŞLI MOOR

Amalia'nın söylediklerini derinden hissediyorum, onun ağzından konuşan intikam ruhunun ta kendisiydi: Ölmekte olan ellerini boşuna bir oğula uzatacaksın, boşuna Karl'ının sıcak elini tutacağını sanacaksın, o bir daha asla baş ucunda beklemeyecek –

(*Haydut Moor yüzünü çevirerek elini ona uzatır.*)

Karl'ımın eli olaydın! – Fakat o çoktan uzaklarda, toprak altındaki evinde, demirden uykuyu uyuyor ve benim kederimin sesini duymuyor artık – vah hâlime! Bir yabancının kollarında ölmek. – Bir oğlum yok artık – gözlerimi kapatabilecek bir oğlum yok artık –

HAYDUT MOOR

(*En yoğun duygularla.*)

Şimdi olmalı – şimdi – beni bırakın –

(*Haydutlara.*)

Yine de – onun oğlunu geri verebilir miyim ki? – Hayır, oğlunu geri veremem artık. – Hayır! Yapmayacağım.

YAŞLI MOOR

Nasıl dostum? Neler mırıldanıyorsun orada?

HAYDUT MOOR

Oğlun – evet, ihtiyar –

(*Kekeleyerek.*)

Oğlunu – sonsuza dek – kaybettin.

YAŞLI MOOR

Sonsuza dek?

HAYDUT MOOR

(*Feci bir sıkıntıyla gökyüzüne bakarak.*)

Ne olur yalnızca bu sefer – ruhumun güçsüz düşmesine izin verme. – Yalnızca bu sefer beni ayakta tut.

YAŞLI MOOR

Sonsuza dek mi diyorsun?

HAYDUT MOOR

Başka bir şey sorma. Sonsuza dek diyorum.

YAŞLI MOOR

Yabancı! Yabancı! Beni kuleden niye çıkardın?

HAYDUT MOOR

Ama nasıl? – Onun hayır duasını kapsam – bir hırsız gibi kapsam ve ilahi ganimetle sıvışsam – bir babanın hayır duası asla boşa gitmez derler.

YAŞLI MOOR

Franz'ımı da mı kaybettim? –

HAYDUT MOOR

(*Önünde diz çöker.*)

Kulenin kilidini kıran benim. – Bana hayır dua et!

YAŞLI MOOR

(*Acıyla.*)

Babanın kurtarıcısı olan senin oğlu yok etmek zorunda olman! – İlahi olan merhamet etmekten yorulmazken biz zavallı solucanlar kinimizle uykuya dalıyoruz.

(*Elini haydudun başına koyar.*)

Merhamet ettiğin kadar mesut olasın!

HAYDUT MOOR

(*Etkilenerek üzgün ayağa kalkar.*)

Ah – erkekliğim nerede? Sinirlerim gevşiyor, hançer ellerimden düşüyor.

YAŞLI MOOR

İki kardeşin tıpkı Hermon'dan Siyon Dağı'na düşen çiy gibi uyum içinde bir arada olduklarını görmek ne hoştur. – Bu sevinci hak etmeyi öğren genç adam, o zaman cennetin melekleri senin halenin ışığında güneşlenirler. Kır saçların bilgeliği senin bilgeliğin olsun, ama kalbin – kalbin masum çocukluğun kalbi olsun.

HAYDUT MOOR

Ah, bu sevinçten bir tadımlık! Öp beni yüce ihtiyar!

YAŞLI MOOR

(*Onu öper.*)

Babanın öpücüğü diye düşün, ben de aynı şekilde oğlumu öpüyorum diye düşüneceğim. – Sen de ağlayabiliyorsun ha?

HAYDUT MOOR

Babamın öpücüğü diye düşündüm! – Onu şimdi getirirlerse vay hâlime!

(*Schweizer'e eşlik edenler sessiz, kederli bir cenaze alayı hâlinde, başları öne eğik ve yüzlerini kapatarak girerler.*)

Tanrım!

(*Korkarak geri çekilir ve gizlenmeye çalışır. Onun yanından geçerler. Onlardan öteye bakar. Derin bir sessizlik. Dururlar.*)

GRIMM

(*Sesini alçaltarak.*)

Reisim.

(*Haydut Moor cevap vermez ve daha da geri çekilir.*)

SCHWARZ

Değerli reisimiz.

(*Haydut Moor biraz daha geri çekilir.*)

GRIMM

Biz suçsuzuz reisim.

HAYDUT MOOR

(*Onlardan yana bakmaksızın.*)

Siz kimsiniz?

GRIMM

Bize bakmıyorsun. Sadık adamların.

HAYDUT MOOR

Bana sadık kaldıysanız vay hâlinize!

GRIMM

Hizmetkârın Schweizer'ın son veda sözleri – hizmetkârın Schweizer bir daha dönmeyecek.

HAYDUT MOOR

(*Yerinden sıçrayarak.*)

Yani onu bulamadınız mı?

SCHWARZ

Ölü bulduk.

HAYDUT MOOR

(*Neşeyle zıplayarak.*)

Sana şükürler olsun her şeyin hükümdarı. – Sarılın bana çocuklarım. – Bugünden itibaren düsturumuz merhamet olsun. – Artık bunun da üstesinden geldiysek – her şeyin üstesinden geldik demektir.

(*Başka haydutlar. Amalia.*)

HAYDUTLAR

Yaşasın, yaşasın! Harika bir şey yakaladık, harika!

AMALIA

(*Saçları uçuşarak.*)

"Onun sesiyle ölüler dirildi,"[5] diye haykırıyorlar, – amcam hayatta – bu ormanda – nerede o? Karl! Amca! – Hah!

(*Yaşlı adama doğru koşar.*)

YAŞLI MOOR

Amalia! Kızım! Amalia!

(*Onu kollarının arasında sıkıca tutar.*)

HAYDUT MOOR

(*Geri sıçrayarak.*)

Bu resmi gözlerimin önüne kim getiriyor?

AMALIA

(*Yaşlı adamın kollarından kurtulur, hayduda doğru atılır ve onu coşkuyla kucaklar.*)

Onu buldum ey yıldızlar! Onu buldum! –

HAYDUT MOOR

(*Sıyrılarak, haydutlara.*)

Siz dağılın! Can düşmanım beni ele verdi!

AMALIA

Nişanlım, nişanlım, delirdin! Tabii! Sevinçten! Ben neden bu kadar hissizim, bu sonsuz mutluluk girdabının ortasında neden böyle dondum kaldım?

YAŞLI MOOR

(*Zar zor ayağa kalkarak.*)

Nişanlı? Kızım! Kızım! Nişanlı mı?

AMALIA

Sonsuza dek onun! Sonsuza, sonsuza, sonsuza dek benim! – Ey cennetin güçleri! Beni bu ölümcül hazdan kurtarın ki ağırlığı altında ezilmeyeyim!

HAYDUT MOOR

Alın şunu boynumdan! Öldürün! İhtiyarı da öldürün!

---

5 Lazar'ın dirilişine gönderme. *Kitab-ı Mukaddes*, Yuhanna 11:43.

Beni de! Kendinizi de! Her şeyi! Bütün dünyayı yerle bir edin!

(*Gitmek ister.*)

AMALIA

Nereye? Nasıl? Aşk! Ebediyet! Sonsuz mutluluk! Ve sen kaçıyorsun?

HAYDUT MOOR

Uzak dur, uzak! – Gelinlerin en talihsizi! – Kendin gör, kendin sor ve dinle! – Babaların en talihsizi! Bırakın sonsuza dek buradan kaçayım!

AMALIA

Beni tutun! Tanrı aşkına beni tutun! – Gözlerim kararıyor. – Kaçıyor!

HAYDUT MOOR

Çok geç! Nafile! Senin lanetin baba – bana artık bir şey sorma! – Ben, benim – senin lanetin – senin sözde lanetin! – Buraya geleyim diye beni kim kandırdı?

(*Kılıcını çekip haydutlara saldırarak.*)

Beni hanginiz kandırdı sizi cehennem mahlukları? – Öyleyse kaybol Amalia! Öl baba! Benim yüzümden üçüncü kez öl! – Senin bu kurtarıcıların haydutlar ve katiller! Senin Karl'ın onların reisi!

(*Yaşlı Moor ruhunu teslim eder. Amalia heykel gibi donakalır. Bütün çete korkunç bir sessizlik içindedir.*)

(*Haydut Moor bir meşe ağacına doğru koşar.*)

Aşk sarhoşluğundayken boğduklarımın – kutsal uykudayken paramparça ettiklerimin ruhları – ha ha ha! Doğum sandalyelerinin üzerinde cephane kulesinin patlayışını duyuyor musunuz? Bebeklerin beşiklerini saran alevleri görüyor musunuz? Bunlar nikâh meşalesi, bunlar düğün müziği – yo, unutmaz o, o iki ucu birbirine bağlamayı bilir – bu yüzden aşkın hazzını benden alır, aşkın azabını bana verir! Bu kefarettir!

AMALIA

Doğru! Cennetteki hükümdar! Doğru bu. – Ben ne yaptım, ben masum kuzu? Seve seve bunu sevdim!

HAYDUT MOOR

Bu bir adamın tahammül edebileceğinden çok fazla. Ölümün binlerce namludan bana doğru ıslık çaldığını duydum ve önünden bir adım olsun kenara çekilmedim, şimdi ilk defa bir kadın gibi titremeyi mi öğreneceğim? Bir kadının karşısında titremeyi? – Hayır, bir kadın benim erkekliğimi sarsamaz. – Kan, kan! Bu sadece bir kadınlık nöbeti – kan içmeliyim, o zaman geçer.

(*Oradan kaçmak ister.*)

AMALIA

(*Kendini onun kollarına atar.*)

Katil! Şeytan! Meleksin sen, seni bırakamam.

MOOR

(*Onu kendinden uzaklaştırır.*)

Git, sinsi yılan, deliren biriyle alay etmek istiyorsun, ama ben zorba kaderimi yıkarım – ne, ağlıyor musun? Ah siz kötücül yıldızlar! Ağlıyormuş gibi yapıyor, sanki benim için ağlayan bir ruh olabilirmiş gibi.

(*Amalia boynuna sarılır.*)

Aa, bu nedir? Yüzüme tükürmüyor, beni itmiyor – Amalia! Unuttun mu? Kime sarıldığının farkında mısın Amalia?

AMALIA

Bir tanem, ayrılmaz parçam!

MOOR

(*Heyecanla, mutluluktan kendinden geçmiş bir hâlde.*)

Beni affediyor, beni seviyor! Cennetin havası kadar arıyım, beni seviyor. Sana şükürler olsun ilahi merhamet!

(*Dizlerinin üzerine çöker ve hıçkıra hıçkıra ağlar.*)

Ruhum tekrar huzuruna kavuştu, işkencesi sona erdi, cehennem yok artık. – Bakın, görün, ağlayan şeytanların boynunda ışığın çocukları ağlıyor.

(*Ayağa kalkıp haydutlara.*)

Haydi siz de ağlayın! Ağlayın, ağlayın, o kadar mutlusunuz ki – ah Amalia! Amalia! Amalia!

(*Dudaklarına yapışır ve sessizce sarılıp kalırlar.*)

BİR HAYDUT

(*Hiddetle öne çıkarak.*)

Dur orada hain! – Şunun kollarından derhal ayrıl – yoksa sana öyle bir laf ederim ki kulakların uğuldar ve dişlerin dehşetle birbirine çarpar!

(*Kılıcını ikisinin arasına uzatır.*)

YAŞLI BİR HAYDUT

Bohemya Ormanları'nı düşün! Duyuyor musun? Tereddüt mü ediyorsun? – Bohemya Ormanları'nı hatırlaman lazım! Seni vefasız, ettiğin yeminler nerede? Yaralar bu kadar çabuk mu unutulur? Biz bahtımızı, şerefimizi ve hayatımızı senin için tehlikeye atarken? Biz duvar olup dururken, kalkan olup senin canına kasteden vuruşları engellerken – o zaman elini kaldırıp bizim seni asla terk etmediğimiz gibi senin de bizi asla terk etmeyeceğine dair demir gibi bir yemin etmedin mi? – Şerefsiz! Dönek! Bir kaltak sızlanıyor diye bizi bırakmaya kalkıyorsun?

ÜÇÜNCÜ BİR HAYDUT

Yalandan yemin edene yazıklar olsun! Kurban giden Roller'ın ruhu senin yüzünden ölüler diyarından tanıklık etmek zorunda kalacak, korkaklığına öfkelenecek ve seni cezalandırmak için silahını kuşanıp mezarından kalkacak.

HAYDUTLAR

(*Kargaşa içinde, kıyafetlerini yırtarlar.*)

Bak hele bak! Bu yara izlerini bildin mi? Sen bizimsin! Biz seni kalbimizin kanıyla köle diye satın aldık, başmelek Mikail Molek'le dövüşe tutuşsa bile sen bizimsin! – Bizimle marş marş, kurbana karşı kurban! Çeteye karşı Amalia!

HAYDUT MOOR

(*Amalia'nın elini bırakır.*)

Bitti! – Geri dönüp babamın yanına gitmek istedim, ama cennettin hâkimi böyle olmayacak dedi.

(*Soğuk.*)

Budalanın tekiyim, bunu neden istedim ki? Azılı bir günahkâr geri dönebilir mi? Azılı bir günahkâr asla geri dönemez, bunu çoktan biliyor olmalıydım. Sakin ol, rica ederim, sakin ol! Doğrusu da bu zaten. – O beni ararken ben istemedim, şimdi ben onu ararken o istemiyor, çok yerinde değil mi? – Gözlerini öyle devirme – bana ihtiyacı yok ki. Yarattıkları gani gani, değil mi? Birini çok rahat gözden çıkarabilir, o biri de benim işte. – Gelin yoldaşlar!

AMALIA

(*Onu geri çeker.*)

Dur, dur! Bir vuruş! Ölümcül bir vuruş! Yeniden terk edildim! Kılıcını çek ve merhamet göster!

HAYDUT MOOR

Merhamet dağa kaçtı – seni öldürmeyeceğim!

AMALIA

(*Dizlerine sarılarak.*)

Ah, Tanrı aşkına, yeryüzündeki tüm merhamet aşkına! Artık sevgi istemiyorum, yukarıda yıldızlarımız düşmanca birbirinden kaçıyor, bunu gayet iyi anladım. – Ölüm tek ricam. – Terk edilmek, terk edilmek! Bu kelimeyi dehşet verici bütün anlamıyla al, terk edilmek! Buna dayanamayacağım. Görüyorsun ya, buna hiçbir kadın dayanamaz. Ölüm tek ricam! Bak, elim titriyor! Vuracak yüreğim yok. Parlayan bıçaktan ödüm kopuyor – oysa senin için çok kolay, çok kolay, cinayet işlemekte ustasın nasıl olsa, kılıcını çek ve beni mutlu et!

HAYDUT MOOR

Tek başına mı mutlu olmak istiyorsun? Çekil git, ben bir kadını öldürmem!

AMALIA

Cani! Sen yalnızca mutlu olanları öldürebiliyorsun, hayata doymuş olanları geçiyorsun.

(*Haydutlara doğru sürünür.*)

Ey celladın müritleri, bari siz bana acıyın! – Bakışlarınızda o kadar kana susamış bir şefkat var ki sefiller teselli bulur – efendiniz yüksekten atan, kurumlanan korkağın teki.

HAYDUT MOOR

Kadın, sen ne diyorsun?

(*Haydutlar arkalarını döner.*)

AMALIA

Tek bir dost? Bunların arasında da tek bir dost yok mu?

(*Ayağa kalkar.*)

Peki öyleyse, bana nasıl öleceğimi Dido[6] öğretsin!

(*Gitmek ister, bir haydut nişan alır.*)

HAYDUT MOOR

Dur! Buna cüret edeyim deme – Moor'un sevgilisi ancak Moor'un elinden ölebilir!

(*Amalia'yı öldürür.*)

HAYDUTLAR

Reis! Reis! Ne yapıyorsun? Delirdin mi?

MOOR

(*Cesede gözlerini dikip bakarak.*)

Tam isabet! Bir titreme daha ve ardından her şey bitmiş olacak. – Görün işte! Talep edeceğiniz başka bir şey var mı? Benim için bir hayat feda ettiniz, artık sizin olmayan bir hayat, rezillik ve utanç dolu bir hayat – ben sizin için bir meleği katlettim. İyi bakın buraya! Şimdi memnun oldunuz mu?

GRIMM

Borcunu faiziyle ödedin. Şerefi için hiçbir adamın yapmayacağını yaptın. Şimdi gel, gidelim!

---

6 Kartaca kraliçesi Dido sevdiği Aeneas'ın gidişinin ardından intihar eder. Vergilius, *Aeneis*, IV. Kitap.

MOOR

Ne diyorsun? Bir soytarının hayatına karşılık bir azizenin hayatı adaletsiz bir değiş tokuş, öyle değil mi? – E ben size diyorum, her biriniz idam sehpasına çıkıp etinizin kızgın maşayla parça parça koparılmasına müsaade etseniz ve bu işkence on bir yaz günü sürse, yine de şu gözyaşlarına denk gelmez.

(*Acı bir kahkahayla.*)

Yara izleri, Bohemya Ormanları! Evet, evet! Bunların tabii ki ödenmesi gerekiyordu.

SCHWARZ

Sakin ol reis! Bizimle gel, bu manzara senin için iyi değil. Bizi başka bir yere götür.

HAYDUT MOOR

Dur – daha fazla ilerlemeden önce bir lafım daha var. – Kulak verin barbarca buyruklarımı yerine getiren, başkasının zarar görmesinden zevk alan yardakçılar. – Şu andan itibaren reisiniz olmayı bırakıyorum. Altında suç işlemeye, karanlığın işleriyle bu cennet ışığını kirletmeye hakkınız olduğunu sandığınız bu kanlı asayı utanç ve dehşet içinde elimden bırakıyorum. – Şimdi ne tarafa giderseniz gidin. – Sonsuza dek bir daha asla birlikte bir şey yapmayacağız.

HAYDUTLAR

A, cesaretin mi kırıldı? Yüksekten uçan planların nereye gitti? Bir kadının nefesiyle patlayan sabun köpüğünden mi ibaretti?

HAYDUT MOOR

Ah ben ne büyük bir budalalık ettim, dünyayı vahşetle güzelleştirebileceğimi ve kanunları kanunsuzlukla koruyabileceğimi sandım. Buna intikam ve adalet dedim. – Ey ilahi takdir, kılıcının çentiklerini bilemeye ve taraf tutuşunu telafi etmeye kalktım – ama – ah kibirli çocukluk – şimdi rezil bir hayatın kıyısında duruyorum ve dişlerim

birbirine çarpa çarpa inleyerek benim gibi iki insanın ahlaki dünyanın bütün yapısını yerle bir edebileceğini fark ediyorum. Bağışla – senin önüne geçmeye kalkan oğlanı bağışla. – İntikam yalnızca senindir. İnsanın eline ihtiyacın yok. Elbette geçmişi geri getirmek elimde değil artık – olan oldu, giden gitti – yıktığım hiçbir şey bir daha asla ayağa kalkmayacak. – Yine de çiğnenen yasalarla uzlaşmak, bozulan düzeni yeniden onarmak için hâlâ yapabileceğim tek bir şey kaldı. Bir kurban gerekiyor – egemenliğinin dokunulmazlığını bütün insanlığın gözü önüne serecek bir kurban – bu kurban bizzat benim. Bizzat ben bunun için ölmeliyim.

HAYDUTLAR

Kılıcını alın – kendini öldürecek.

HAYDUT MOOR

Sizi aptallar! Ebediyen körlüğe mahkûmlar! Ölümcül günahların karşılığının ölümcül bir günah olacağını mı düşünüyorsunuz, dünyanın dengesinin bu dinsiz, aykırı hareketle mi sağlanacağını düşünüyorsunuz?

(Silahlarını aşağılayıcı bir tavırla ayaklarına doğru atar.)

Beni canlı ele geçirmeli, kendimi adaletin ellerine teslim etmeye gidiyorum.

HAYDUTLAR

Zincirleyin! Çıldırdı!

HAYDUT MOOR

Eğer yukarıdaki güçler öyle isterse beni yeterince hızlı bulacağından şüphe ettiğimden değil. Ancak beni uykumda gafil avlamak, kaçarken yakalamak veya zorla ve kılıçla ele geçirmek isteyebilir, o zaman da yegâne erdemimi, kendi arzumla onun için ölmeyi yitirmiş olurum. Ne diye bir hırsız gibi gizleyerek gökyüzündeki muhafızların kararıyla çoktan elimden alınmış bir hayatı uzatmaya çalışayım?

HAYDUTLAR

Bırakın gitsin! Bu büyüklük hezeyanı. Hayatını anlamsız bir hayranlık uğruna feda edecek.

HAYDUT MOOR

Bunun için bana hayran olabilirler.

(*Biraz düşündükten sonra.*)

Buraya geldiğimde gündelik iş yapan ve yaşayan on bir çocuğu olan zavallının biriyle konuştuğumu hatırlıyorum. – Büyük haydudu canlı teslim edene bin Louisdore ödül vaat edildi – o adama faydası dokunabilir.

(*Çıkar.*)

Friedrich Schiller (1759-1805): Alman şair, düşünür, tarihçi ve oyun yazarı. Hukuk ve tıp eğitimi gördü. Edebiyat yaşamının ilk yıllarında Alman toplumunun önyargılarını epey sert eleştiren yazılar yazdı. 1789 yılında Jena Üniversitesi'nde tarih profesörlüğüne getirildi. Tarih ve estetik üzerine yazdığı çoğu eser bu dönemin ürünüdür. 1794 yılından sonra Goethe'yle güçlü bir dostluk kurdu. Özellikle bu dönemde yazdığı lirik şiirler ve oyunlarla Goethe'yle birlikte Alman edebiyatına yön verdi. 1781'de yayımlanan ilk oyunu Haydutlar *Alman gençliğini sarsan coşkulu ve isyankâr yapısıyla büyük bir başarı kazandı. Schiller* Haydutlar*'da muhteris bir kardeş, sadık bir sevgili ve dehşet saçan bir haydut çetesiyle reisinin etrafında gelişen olayları sergilerken adalet ve yargı, siyaset ve iktidar, ahlak ve din üzerine şiddetli eleştirilerde bulundu, kötülüğün doğası üzerine karmaşık bir çözümlemeye girişti.*

Pınar Dua Deveci (1985): İstanbul Erkek Lisesi ve İTÜ Kimya Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Almanca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi için Önemsiz Bir Kadın *(Oscar Wilde) adlı tiyatro oyununu çevirdi,* Alman Göçmenlerin Sohbetleri *(Johann Wolfgang von Goethe) ve* Veba Yılı Günlüğü *(Daniel Defoe) adlı eserlerin çevirilerine redaktör olarak katkıda bulundu.*



9 786254 294167